

2014

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

MAGISTRSKA NALOGA

MAGISTRSKA NALOGA

DOLORES KOVŠČA

DOLORES KOVŠČA

KOPER, 2014

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Magistrska naloga

SPODBUJANJE SOCIALNEGA
PODJETNIŠTVA NA REGIONALNI IN
LOKALNI RAVNI

Dolores Kovšca

POVZETEK

Namen magistrske naloge je analizirati ukrepe za spodbujanje socialnega podjetništva v razvitih evropskih državah ter ugotoviti, kateri izmed ukrepov bi bili primerni za prenos v Slovenijo na regionalno in lokalno raven. V teoretičnem delu naloge so bile uporabljene metode deskripcije, komparacije, kompilacije in sinteze, medtem ko empirični del naloge temelji na primarnih podatkih, zbranih s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika. Ugotovljeno je, da je v Sloveniji termin socialno podjetništvo napačno razumljen, zato dodana vrednost socialnega podjetništva ni izkoriščena. Tako na državni kot na regionalni ravni je razvoj socialnega podjetništva šele v začetni fazi. Za to, da bi v naslednjih letih dvignili raven socialnega podjetništva na regionalni in lokalni ravni, moramo vzpostaviti podporno okolje z oblikovanimi ukrepi ter podpornimi mehanizmi, ki bodo stimulirali socialne podjetnike za ustvarjanje delovnih mest. Na podlagi opravljene raziskave v nalogi podajamo priporočila ter predlagane ukrepe za pospeševanje socialnega podjetništva na regionalni in lokalni ravni.

Ključne besede: socialna ekonomija, socialno podjetništvo, socialno podjetje, spodbujanje socialnega podjetništva, lokalna skupnost, finančni viri, zaposlovanje ranljivih skupin.

SUMMARY

The aim of this Master's thesis is to analyse the measures promoting social entrepreneurship in developed European countries and to determine which of these measures would be appropriate for transfer to Slovenia at the regional and local level. In the theoretical part of the thesis, we used methods of description, comparison, compilation and synthesis, while the empirical part of the thesis is based on primary data collected with the help of an online questionnaire. It has been found that the term "social entrepreneurship" is misunderstood in Slovenia therefore it is impossible to make full use of the added value of social entrepreneurship. The development of social entrepreneurship is still in its initial phase, both at the national as well as regional level. To increase the level of social entrepreneurship at the regional and local level, we must set up a supportive environment with measures and support mechanisms developed to stimulate social entrepreneurs to create more jobs. Based on the research conducted, this Master's thesis gives recommendations and proposals for the promotion of social entrepreneurship at the regional and local level.

Keywords: social economy, social entrepreneurship, social enterprise, promotion of social entrepreneurship, local community, financial resources, employment of vulnerable groups.

UDK: 330.342.146(043.2)

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem, ki so me podpirali v času študija in verjeli vame, da bom zastavljeni izziv uspešno opravila. Posebna zahvala gre mentorici doc. dr. Tini Bratkovič Kregar za nasvete in usmeritve pri pripravi naloge.

Zahvaljujem se tudi podjetjem s statusom socialnega podjetja za njihovo pripravljenost na sodelovanje pri izvedbi anketnega vprašalnika.

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Oprelitev obravnavanega problema	1
1.2	Namen, cilji in raziskovalna vprašanja raziskave	2
1.3	Predstavitev raziskovalnih metod	4
1.4	Predpostavke in omejitve raziskave	5
2	Socialno podjetništvo	6
2.1	Oprelitev socialnega podjetništva	6
2.2	Socialno podjetništvo v EU	8
2.1.1	Primerjava klasičnega in socialnega podjetništva	9
2.1.2	Razvoj socialnega podjetništva v EU	11
2.1.3	Klasifikacija držav EU glede na razvitost socialnega podjetništva	14
2.2	Socialno podjetništvo v Sloveniji	19
2.2.1	Pravna ureditev socialnega podjetništva	19
2.2.2	Strategija razvoja socialnega podjetništva 2013–2016	22
2.2.3	Aktualni ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva	23
3	Socialna podjetja v Sloveniji	26
3.1	Registracija socialnega podjetja	26
3.2	Socialna podjetja tipa A	31
3.3	Socialna podjetja tipa B	32
4	Empirična raziskava	37
4.1	Metodologija	37
4.1.1	Raziskovalne magistrske metode	37
4.1.2	Raziskovalni instrument	37
4.1.3	Ciljna populacija	38
4.2	Obdelava podatkov	38
5	Analiza in interpretacija podatkov empirične raziskave	39
5.1	Analiza ukrepov v treh izbranih državah EU	39
5.1.1	Belgija	39
5.1.2	Finska	43
5.1.3	Francija	46
5.2	Analiza aktualnih ukrepov za pospeševanje socialnega podjetništva v Sloveniji	49
5.3	Analiza zadovoljstva socialnih podjetij z aktualnimi ukrepi ter analiza njihovih potreb	52
6	Zaključne ugotovitve in priporočila	59
7	Sklep	65
	Literatura in viri	69
	Pravni viri	72
	Priloga	73

SLIKE

Slika 1: Temeljne razlike med socialnim in klasičnim podjetništvom.....	10
Slika 2: Pravnoorganizacijska oblika podjetja	52
Slika 3: Tip socialnega podjetja	52
Slika 4: Podlaga za pridobitev statusa socialnega podjetja	53
Slika 5: Starost podjetja.....	53
Slika 6: Motiv za ustanovitev socialnega podjetja	54
Slika 7: Težave pri ustanovitvi socialnega podjetja	55
Slika 8: Seznanjenost socialnih podjetij z ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva ...	55
Slika 9: Socialna podjetja, ki so v času obstoja prejela evropska ali državna sredstva	56
Slika 10: Zadovoljstvo podjetij z aktualnimi ukrepi	56
Slika 11: Povezovanje s socialnimi podjetji iz držav EU.....	57
Slika 12: Posluš lokalne skupnosti za razvoj socialnega podjetništva.....	57

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Prepoznavna koncepta socialne ekonomije v posamezni državi EU	15
Preglednica 2: Prepoznavna drugih konceptov, povezanih s socialno ekonomijo v posamezni državi.....	17
Preglednica 3: Delež zaposlenih v sektorju socialne ekonomije v primerjavi z vsemi zaposlenimi po posamezni državi v EU (2009–2010), v tisoč.....	18
Preglednica 4: Vrsta nepridobitnih pravnih oseb, ki lahko registrirajo socialno podjetje	26
Preglednica 5: Evidenca socialnih podjetij, registriranih pri MDDSZ, do vključno 23. 6. 2014.....	28

KRAJŠAVE

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
CIRIEC	International Centre of Research and Information on the Social and Cooperative Economy.
CV	Curriculum vitae
DDV	davek na dodano vrednost
EMES	Evropska raziskovalna mreža za socialno podjetništvo
ESS	Evropski socialni sklad
EU	Evropska unija
EUR	evro
GEM	Global entrepreneurship monitor
KGZS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MGRT	Ministrstvo za gospodarstvo in tehnologijo
MJU	Ministrstvo za javno upravo
MKO	Ministrstvo za kmetijstvo in okolje
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
RS	Republika Slovenija
SID	Slovenska izvozna in razvojna banka
SPIRIT	Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
USE-REUSE	naziv projekta
VEM	Vse na enem mestu
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ZSocP	Zakon o socialnem podjetništvu

1 UVOD

Novo desetletje se je začelo z veliko gospodarsko krizo. Finančna in gospodarska kriza sta razkrili mnogo težav ter netrajnostne gospodarske razmere v evropskih državah. Pokazali sta tudi močno gospodarsko soodvisnost držav Evropske unije (EU). Za Evropo je nastopil čas preobrazbe. Kriza je izničila leta gospodarskega in družbenega napredka ter razkrila strukturne pomanjkljivosti evropskega gospodarstva. Svet pa medtem hitro napreduje in dolgoročne težave – globalizacija, pritiski na vire, staranje prebivalstva – se zastrujejo (Evropska komisija 2010, 5).

Socialno gospodarstvo je trenutno eden od najhitreje rastočih sektorjev poslovne dejavnosti v EU in naj bi po nekaterih podatkih zaposlovalo že več kot 11 milijonov ljudi, kar predstavlja 6 odstotkov vseh zaposlenih. Približno eno od štirih novoustanovljenih podjetij naj bi bilo socialno. Največji delež jih je v Belgiji, Franciji in na Finskem (Hafner idr. 2013, 11).

1.1 Opredelitev obravnavanega problema

Tako kot druge evropske države se tudi Slovenija med trajanjem gospodarske krize srečuje s problemom hitro naraščajoče brezposelnosti. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (SURS 2014) je bila brezposelnost v septembru 2013 na ravni Slovenije 12,6 odstotka, v enakem obdobju leta 2008 pa 6,7 odstotka. Med trajanjem gospodarske krize je bila na državni ravni sprejetih že vrsta ukrepov z namenom izboljšanja gospodarstva na državni ravni, toda vsi ti so bili žal premalo učinkoviti. Danes je stanje v Sloveniji vse slabše in skrajni čas je, da se oblikuje nov poslovni model, ki nas bo potegnil iz krize. Začeti se je treba zgledovati po drugih državah v EU, ki jim je uspelo s pomočjo socialnega podjetništva omiliti krizo, če že ne zaječiti.

V Sloveniji je koncept socialnega gospodarstva še vedno zelo nov in slabo poznan, socialna podjetja pa šele v zadnjem času postajajo splošno priznana. Socialno podjetništvo predstavlja velik izziv in priložnost za generiranje novih – dostojnih delovnih mest v Sloveniji. To lahko podkrepimo tudi s podatkom, da je povprečje zaposlenih v socialnem podjetništvu v državah članicah EU okoli 7 odstotkov, v Sloveniji pa zgolj 0,7 odstotka. Če nam v Sloveniji uspe odgovoriti na ta izziv, lahko v naslednjih letih zgolj s tem, da ujamemo povprečje EU, v tem sektorju ustvarimo več deset tisoč novih delovnih mest (Moj spletni priročnik 2013, 44).

Gre predvsem za priložnost zaposlovanja mladih, starejših in drugih ranljivih skupin prebivalstva, tako v urbanih središčih kot na podeželju. Na drugi strani pa se z razmahom socialne ekonomije in socialnega podjetništva odpirajo priložnosti za razvoj izdelkov ter storitev, ki bodo prispevali h krepitvi pozitivnih vrednosti, večji družbeni koheziji, zmanjševanju revščine, trajnostnemu razvoju ter višji kakovosti življenja za vse prebivalce.

Slovenija je s sprejetjem Zakona o socialnem podjetništvu v marcu 2011, ki je začel veljati s 1. januarjem 2012, sistemsko pristopila k spodbujanju razvoja socialnega podjetništva in zaposlovanja v tem sektorju. Zakon med drugim ureja tudi vlogo lokalnih skupnosti pri načrtovanju in izvajanju politik razvoja socialnega podjetja (Hafner idr. 2013, 11).

Socialna podjetja v lokalnih in regionalnih skupnostih postajajo vse pomembnejša ter omogočajo neposredno sodelovanje državljanov pri odzivanju na različne potrebe, kot so lokalna samooskrba s hrano, energijo in stanovanji, zagon novih delovnih mest z delavskimi zadrugami na pogoriščih propadlih podjetij ter ustvarjanje novih delovnih mest za mlade in starejše brezposelne. Socialna podjetja so vpeta v lokalna okolja, kjer delujejo, in tudi zato zagotavljajo dostojna in trajna delovna mesta (Moj spletni priročnik 2013, 44).

Pomembno se je zavedati, da razvoj socialnega podjetništva ni odvisen samo od spodbud, temveč je v veliki meri odvisen tudi od sodelovanja institucij, ki delujejo na področju socialnega podjetništva.

1.2 Namen, cilji in raziskovalna vprašanja raziskave

Glavni namen magistrske naloge je s pomočjo analize ukrepov za spodbujanje socialnega podjetništva v tujih državah ugotoviti, kateri ukrepi bi bili učinkoviti in primerni za spodbujanje socialnega podjetništva v Sloveniji. Posredno je namen naloge predstaviti probleme, s katerimi so se srečevala registrirana socialna podjetja v Sloveniji na začetku njihove podjetniške poti, ter prikazati potrebe, ki jih imajo ta podjetja v fazi rasti, kajti pogoj za oblikovanje ukrepov je odvisen od potreb, ki so zaznane na področju delovanja socialnega podjetništva. Slovenija po razvitosti socialnega podjetništva spada med manj razvite države, zato je socialno podjetništvo praktično šele v začetni fazi. Z vidika pravne ureditve je bil v letu 2011 sprejet Zakon o socialnem podjetništvu, v letu 2013 je bila sprejeta še Strategija razvoja socialnega podjetništva za leta 2013–2016 (MDDSZ 2013a), manjka pa nam bistvo, to so oblikovani ukrepi za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva. Na eni strani so državne institucije, ki morajo pripraviti ukrepe na državni ravni, na drugi strani pa so lokalne skupnosti, katerih naloga je, da prepoznajo in spodbudijo razvoj socialnega podjetništva na regionalni in lokalni ravni.

V Sloveniji se o socialnem podjetništvu v zadnjih treh letih veliko govori, še vedno pa je malo ljudi, ki razumejo pravi pomen in način delovanja socialnega podjetja. Večina izraza socialno podjetništvo ne razume ali pa si ga napačno razlaga, zato so cilji teoretičnega dela raziskave naslednji:

- opredeliti pojem socialnega podjetništva;
- predstaviti razvoj socialnega podjetništva v EU in Sloveniji;
- predstaviti možnost spodbujanja socialnega podjetništva na lokalni ravni, kar se v nekaterih tujih državah že dogaja;

- razvrstiti države EU na področju razvitosti socialnega podjetništva;
- predstaviti registrirana socialna podjetja v Sloveniji.

Temeljna teza magistrske naloge je, da ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na državni in regionalni ravni prispevajo k razvijanju segmenta socialnih podjetij. Menimo, da sta informiranost in ozaveščenost o pomenu socialnega podjetništva in njegovem namenu bistvena v začetni fazi razvoja socialnega podjetništva. Nadalje pa je treba vzpostaviti podporno okolje od zgoraj navzdol, ki bo učinkovito na državni in regionalni ravni. Poudariti je treba, da bo podporno okolje učinkovito, če bo vzpostavljeno sodelovanje med institucijami, odgovornimi za razvoj socialnega podjetništva na državni in regionalni oz. lokalni ravni.

Cilji empiričnega dela raziskave so naslednji:

- raziskati ukrepe, ki se izvajajo na državni in regionalni/lokalni ravni, za spodbujanje socialnega podjetništva v treh državah EU: Belgija, Finska in Francija;
- raziskati aktualne ukrepe v Sloveniji za podporo razvoju socialnega podjetništva;
- s pomočjo anketnega vprašalnika ugotoviti zadovoljstvo registriranih socialnih podjetij z obstoječimi ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na državni in regionalni ravni;
- ugotoviti potrebe delujočih socialnih podjetij za njihov razvoj;
- preučiti, kateri primeri dobrih praks, ki se izvajajo v Belgiji, Franciji in na Finskem, bi bili primerni za naše okolje;
- na podlagi rezultatov v empiričnem delu naloge podati predloge za spodbujanje socialnega podjetništva v Sloveniji na lokalnem in regionalnem nivoju.

Z raziskavo v okviru magistrske naloge želimo odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako je pojem socialnega podjetništva opredeljen?
- Kakšni ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva se izvajajo v državah EU, kjer je socialno podjetništvo zelo dobro razvito?
- Kateri ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva se izvajajo v Sloveniji na lokalnem in regionalnem nivoju?
- Kako so slovenska socialna podjetja zadovoljna z aktualnimi ukrepi?
- Katere ukrepe za spodbujanje socialnega podjetništva, ki jih uspešno izvajajo druge evropske države, lahko prenesemo v slovensko okolje?

Trenutno so v Sloveniji lokalne skupnosti še precej zadržane do socialnega podjetništva. Ocenjujemo, da sta vzrok za to tudi nepoznavanje vsebine in delovanja socialnega podjetništva. Zato bo treba najprej vložiti še veliko truda v promocijo in izobraževanje predstavnikov lokalnih skupnosti za pristop k socialnemu podjetništvu.

1.3 Predstavitev raziskovalnih metod

Magistrska naloga je sestavljena iz dveh delov, in sicer iz teoretičnega ter empiričnega.

Za pripravo teoretičnega dela magistrske naloge smo uporabili metode deskripcije, komparacije, kompilacije in sinteze. Z metodo deskripcije je predstavljena teorija s področja socialnega podjetništva. Z metodo komparacije je primerjan pristop k socialnemu podjetništvu v razvitih evropskih državah na področju socialnega podjetništva in v Sloveniji. Metoda kompilacije povzema ukrepe izbranih držav Belgije, Finske in Francije, ki bi jih lahko prenesli v lokalno okolje za razvoj socialnega podjetništva. Z metodo sinteze so oblikovana nova stališča za razvoj socialnega podjetništva v Sloveniji na regionalni in lokalni ravni. Za doseg zadanih ciljev je v prvem delu magistrske naloge predstavljen poglobljen teoretično-analitičen pregled strokovne literature, znanstvenih razprav in raziskav, člankov tujih ter domačih avtorjev s področja obravnavane teme in pregled izvedenih projektov v EU na področju socialnega podjetništva. Zbrani podatki so podlaga za opredelitev socialnega podjetništva v EU in Sloveniji na področju zakonodaje, razvoja, klasifikacije razvitosti držav v EU na področju socialnega podjetništva ter predstavitev registriranih socialnih podjetij v Sloveniji.

Drugi, empirični del magistrske naloge pa temelji na analizi sekundarnih podatkov, kot tudi analizi primarnih podatkov, pridobljenih s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika. Na eni strani so s pomočjo metode analize sekundarnih virov analizirani že zbrani podatki, raziskave o ukrepih, ki jih izvajajo države, kot so Belgija, Finska in Francija, na področju socialnega podjetništva. Omenjene države smo izbrali zato, ker imajo največji delež registriranih socialnih podjetij in spadajo med najbolj razvite države na področju socialnega podjetništva. Ravno tako smo analizirali zbrane podatke o aktualnih ukrepih na področju socialnega podjetništva, ki se izvajajo v Sloveniji. Rezultati analize so predstavljeni opisno in tabelarično.

Pri raziskovanju smo uporabili tudi polstrukturiran anketni vprašalnik, ki vsebuje vprašanja zaprtega in odprtega tipa. Anketni vprašalnik smo prek elektronske pošte poslali registriranim socialnim podjetjem v Sloveniji, katerih kontaktni podatki so bili dostopni na spletu. Na dan 23. junij 2014 je bilo v Sloveniji registriranih 44 podjetij s statusom socialnega podjetja. Na podlagi anketnega vprašalnika smo želeli pridobiti informacije socialnih podjetij o ukrepih, ki so jih uporabili v času obstoja, s kakšnimi ovirami so se srečevali, na kakšen način jim je lokalna skupnost pomagala pri uresničitvi njihove ideje ter kakšne so njihove zdajšnje potrebe. Na podlagi zbranih podatkov smo pridobili vpogled v potrebe socialnih podjetij, ki so nam vodilo pri podaji smernic za oblikovanje predlogov za spodbujanje socialnega podjetništva na regionalni in lokalni ravni. Rezultati raziskave so predstavljeni opisno in ponazorjeni s tortnim diagramom.

1.4 Predpostavke in omejitve raziskave

Razvoj socialnega podjetništva predstavlja v Sloveniji šele mejnik v razvoju. Glede na trende doma in v tujini predpostavljamo, da bo socialno podjetništvo v naslednji evropski finančni perspektivi 2014–2020 v porastu, zato so ustrezni ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva in zagotavljanja učinkovitega podpornega okolja na regionalni ter lokalni ravni v Sloveniji nujno potrebni. Za potrebe magistrske naloge so bili uporabljeni že zbrani podatki, ki se nanašajo na oblikovane ukrepe spodbujanja socialnega podjetništva v EU, kar pomeni omejitve magistrske naloge, saj gre za podatke, na katere ni mogoče imeti vpliva in jim je treba zaupati. Za ugotovitev potreb registriranih socialnih podjetij v Sloveniji je bil izveden anketni vprašalnik delno zaprtega in delno odprtega tipa. Pričakovali smo, da se bodo podjetja pozitivno odzvala na našo prošnjo za sodelovanje in vključitev v raziskavo, vendar veliko podjetij ni bilo pripravljenih sodelovati. Kot omejitve pa bi omenili troje: manjši obseg literature domačih avtorjev, dostopnost podatkov, ko je šlo za analizo sekundarnih virov (tuje države), in omejitve raziskave zgolj na ukrepe na regionalni ter lokalni ravni.

2 SOCIALNO PODJETNIŠTVO

Socialno podjetništvo je oblika podjetništva, ki krepi družbeno solidarnost in spodbuja ljudi k sodelovanju ter prostovoljnemu delu. Opredelitev socialnega podjetništva in njegovi cilji so določeni v Zakonu o socialnem podjetništvu. Socialno podjetništvo pomeni trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva ali drugih dejavnosti pod posebnimi pogoji zaposlovanja, in sicer s proizvodnjo in prodajo proizvodov ali z opravljanjem storitev na trgu, pri čemer osnovni cilj opravljanja dejavnosti ni ustvarjanje dobička (Pipan in Cerar 2013, 8).

2.1 Opredelitev socialnega podjetništva

Po mnenju Hafnerjeve in drugih (2013, 9) je cilj socialnega podjetništva aktivirati lokalne vire in potencialne z namenom skrbeti za trajnostni razvoj in zaposlovanje ranljivih skupin oziroma teže zaposljivih (starejši delavci, iskalci prve zaposlitve, nekdanji uporabniki drog, nekdanji kaznjenci, Romi, osebe s posebnimi potrebami, gibalno ovirane osebe ipd.), pri katerih želijo preprečiti socialno izključenost ali trajno brezposelnost.

Hafner in drugi (2013, 9) ugotavljajo, da socialna podjetja poleg družbene koristi zasledujejo tudi okoljsko in ekonomsko trajnost ter temeljijo na inovativnosti, predvsem na družbenih inovacijah, saj uvajajo nove pristope k zadovoljevanju potreb lokalne skupnosti. Socialna podjetja so torej organizacije, ki iščejo poslovne rešitve za družbene probleme, ki jih zaznavajo v svoji okolici.

Zakon o socialnem podjetništvu (Ur. l. št. 20/11), ki je v Sloveniji začel veljati s 1. januarjem 2012, določa, da se v socialno podjetništvo lahko vključujejo nepridobitne pravne osebe, ki so ustanovljene in poslujejo po načelih socialnega podjetništva.

Četrty člen Zakona o socialnem podjetništvu (ZsocP) navaja načela in zahteve socialnega podjetništva. Načela socialnega podjetništva so naslednja:

- Načelo avtonomne pobude – nepridobitna pravna oseba je ustanovljena na podlagi prostovoljne odločitve ustanoviteljev.
- Načelo nepridobitnega namena ustanovitve – namen ustanovitve ni izključno pridobivanje dobička.
- Načelo opravljanja dejavnosti v javnem interesu – nepridobitna pravna oseba je ustanovljena pretežno z namenom trajnega opravljanja dejavnosti socialnega podjetništva ali drugih dejavnosti z namenom zaposlovanja najbolj ranljivih skupin ljudi na trgu dela, s čimer se dosega javni interes.
- Načelo prostovoljnosti delovanja – člani v nepridobitni pravni osebi delujejo prostovoljno.
- Načelo neodvisnosti – nepridobitna pravna oseba je pri upravljanju samostojna.
- Načelo tržne naravnosti – nepridobitna pravna oseba s proizvodnjo in prodajo proizvodov ali opravljanjem storitev na trgu pretežno posluje po tržnih zakonitostih.

- Načelo vključevanja prostovoljskega dela – nepridobitna pravna oseba praviloma vključuje prostovoljsko delo.
- Načelo enakopravnosti članstva – posamezni ustanovitelji ali lastniki pri odločanju nimajo prevladujočega vpliva, odločitve sprejemajo vsi člani po načelu »en član en glas«, neodvisno od deleža vloženega kapitala.
- Načelo sodelovanja deležnikov pri upravljanju – nepridobitna pravna oseba v odločanje vključuje tudi deležnike.
- Načelo neprofitnosti delovanja – premoženje, dobiček in presežke prihodkov nad odhodki nepridobitna pravna oseba uporablja za namene socialnega podjetništva in druge nepridobitne namene, delitev dobička ali presežkov prihodkov pa ni dopustna ali je skladno z ZsocP omejena.
- Načelo preglednosti poslovanja – nepridobitna pravna oseba zagotavlja preglednost finančnega poslovanja in notranje nadzorstvo nad materialnim in finančnim poslovanjem.
- Načelo javno koristnega delovanja – nepridobitna pravna oseba trajno deluje v korist svojih članov, uporabnikov in širše skupnosti.

V Evropi je socialno podjetništvo različno poimenovano, kot na primer socialno podjetništvo, solidarnostno gospodarstvo, skupnostno podjetništvo, družbeno podjetništvo, socialna ekonomija, tretji sektor ali nevladna organizacija. Tudi po definiciji se socialno podjetništvo med državami razlikuje, kar gre pripisati zgodovinskim, jezikovnim in kulturnim raznolikostim. Vendar gre kljub razlikam med državami za enako dejavnost, ki poteka v različnih oblikah, kot so zadruga, društva, ustanove, pridobitna in nepridobitna podjetja, ter vzajemne družbe (Mesojedec idr. 2012, 17).

V Evropi obstajajo štiri tipi socialnih modelov, ki so si med seboj zelo različni. Skandinavski socialnodemokratski model vključuje države Finsko, Švedsko in Dansko. Za ta model je značilno, da zagotavlja najvišji delež socialne zaščite in splošno blaginjo. Visoka stopnja zaposlenosti in nizka stopnja tveganja združujeta tako učinkovitost kot tudi enakost. Anglo-saksonski liberalni model vključuje državi Irsko in Veliko Britanijo, kontinental-korporativni model pa vključuje države Avstrijo, Belgijo, Nizozemsko, Luksemburg, Nemčijo in Francijo. Kontinental-korporativni model in anglo-saksonski model predstavljata nekakšno vrsto kompromisa med učinkovitostjo in enakostjo. Mediteranski model vključuje države Grčijo, Italijo, Portugalsko in Španijo. Za mediteranski model sta značilna razmeroma nizka stopnja zaposlenosti in visoko tveganje revščine. Ta model ne zagotavlja učinkovitosti in enakosti (Puss, Viies in Maldre 2010, 9).

Glede na to, da čas socialnega podjetništva v Sloveniji šele prihaja, smo zelo zadržani do njega. K dodatni zadržanosti do socialnega podjetništva vpliva tudi termin socialno podjetništvo. Ljudje si pod tem pojmom razlagajo, da gre za nekaj socialnega, neko obliko pomoči, ki na dolgi rok ne prinaša neke gospodarske neodvisnosti.

Terminološka zmeda, ki prevladuje v miselnosti ljudi, vodi do tega, da odločevalci neustrezno razumejo dodano vrednost socialnega podjetništva, zaradi česar potem politika ne omogoča izkoriščanja konkurenčne prednosti socialnega podjetništva v specifičnih gospodarskih sektorjih nasproti javnemu in profitnemu sektorju. Glede na vse to potencial socialnega podjetništva še zdaleč ni v celoti izkoriščen in se pojavlja potreba po razjasnitvi uporabe tega koncepta v Sloveniji, kot tudi po ozaveščanju odločevalcev in splošne javnosti o pomembni socialno-ekonomski vlogi socialnega podjetništva, tako v času krize kot gospodarske stabilnosti (Kovač in Klužer 2010 v Spear in Galera 2010).

2.2 Socialno podjetništvo v EU

Mesojedec in drugi (2012, 26) ugotavljajo, da je socialno podjetništvo kot koristno že dolgo prepoznano tudi v okviru EU ter njenih članic. Gospodarska in finančna kriza zadnjih let pomeni izziv za enotni evropski trg, ki potrebuje novo, vključujočo rast, ki bo temeljila na delovnih mestih za vse. Zadovoljiti je treba vedno večje zahteve Evropejcev po bolj »etično« in bolj »družbeno« naravnem delu, potrošnji, prihrankih in naložbah. Z namenom, da bi spodbujala »zelo konkurenčno socialno ekonomijo«, se je Evropska komisija v strategiji Evropa 2020 (Evropska Komisija 2010), vodilni pobudi Unija inovacij (2010), Evropski platformi proti revščini in socialni izključenosti (CIRIEC 2012b) ter Aktu o enotnem trgu (2011) osredotočila na socialno ekonomijo in družbene inovacije, tako v smislu teritorialne kohezije kot tudi pri iskanju izvernih rešitev za družbene težave, zlasti pri odpravljanju revščine in socialne izključenosti. Javno posvetovanje o Aktu o enotnem trgu (2011) je vzbudilo veliko zanimanje za sposobnosti socialnih podjetij in socialne ekonomije na splošno, da najdejo inovativne odgovore na trenutne gospodarske, socialne ter ponekod okoljske izzive z ustvarjanjem trajnostnih, večinoma lokalno vezanih delovnih mest, socialne integracije, boljših lokalnih družbenih storitev, teritorialne kohezije itd. Dejansko je za socialna podjetja kot dejavnike socialne ekonomije družbeni učinek pomembnejši od ustvarjanja dobička za lastnike ali delničarje. Na trgu podjetniško in inovativno proizvajajo dobrine ter zagotavljajo storitve, presežke pa porabijo predvsem za uresničevanje družbenih ciljev. Ta podjetja so upravljana odgovorno in pregledno, saj so vanje vključeni delavci, potrošniki in drugi akterji, ki sodelujejo v poslovnih dejavnostih.

V socialni ekonomiji je v EU zaposlenih več kot 11 milijonov ljudi, kar predstavlja 6 odstotkov vseh zaposlenih (CIRIEC 2007). Sem spadajo subjekti s posebnim pravnim statusom (zadruge, fundacije, združenja, vzajemne družbe), od katerih mnogi izpolnjujejo v nadaljevanju navedena merila, in so zato socialna podjetja, kot tudi socialna podjetja s statusom, običajne zasebne ali delniške družbe. Poseben pravni status socialne ekonomije je še posebej prirojen socialnim podjetjem, saj njihov način upravljanja temelji na udeležbi in odprtosti. Glede na izsledke raziskave iz leta 2009 naj bi delež aktivnega prebivalstva, zaposlenega v socialnih podjetjih, predstavljal 4 odstotke na evropski ravni, od tega je bil delež v Belgiji ocenjen na 4,1 odstotka, na Finskem 7,5, v Franciji 3,1, v Italiji 3,3, v

Sloveniji 5,4 in v Združenem kraljestvu 5,7 odstotka. To pomeni, da je eno od štirih ustanovljenih podjetij v Evropi socialno. V Belgiji, na Finskem in v Franciji je to razmerje še višje, tj. ena proti tri (Terjesen idr. 2011). Ta podjetja so pogosteje produktivnejša in konkurenčnejša, kot bi pričakovali. Vzrok za to sta zelo visoka osebna zavzetost delavcev in boljši pogoji dela, ki jih nudijo. Ker se na še nezadovoljene potrebe odzivajo z družbenimi inovacijami, socialna podjetja prispevajo k inteligentni rasti; ker upoštevajo svoj okoljski vpliv in dolgoročno vizijo, ustvarjajo trajnostno rast; ker se osredotočajo na človeka in socialno kohezijo, predstavljajo bistvo vključujoče rasti. Smisel njihovega obstoja je spodbujati družbene in gospodarske spremembe, ki prispevajo k uresničevanju ciljev strategije Evropa 2020. Ker imajo socialna podjetja posebne lastnosti, to pogosto pomeni, da so družbeno in okoljsko zelo odgovorna. Pobuda za socialna podjetja, ki dopolnjuje hkrati sprejeto sporočilo Komisije o socialni odgovornosti podjetij, naj bi tem podjetjem pomagala bolje unovčiti dodano družbeno vrednost (Mesojedec idr. 2012, 26–29).

2.1.1 Primerjava klasičnega in socialnega podjetništva

Podjetništvo kot fenomen je precej zapleteno. Po mnenju Vahčiča (2000) je poleg doseganja dobička bistvo podjetništva povečanje dodane vrednosti, kajti visoka dodana vrednost na zaposlenega omogoča boljše plačilo zaposlenih. Ključni element je tudi poslovna priložnost, kjer podjetniki iščejo takšne načine uporabe sredstev, ki jih trg visoko ceni. Poslovnih priložnosti pa ne prinašajo samo novi izdelki, temveč tudi novi organizacijski prijemi in nove tehnologije. Pri podjetništvu je zelo pomembna tudi managerska sposobnost podjetnika, kajti od managerja je odvisno, ali bo znal poslovno priložnost uresničiti. Naloga managerja je pridobiti sredstva, voditi zaposlene in razviti uspešno podjetje (Vahčič 2000).

Cilj klasičnega podjetništva je proizvodnja in prodaja blaga ter nudenje storitev v skladu z zaznavo potreb ljudi in družbe (Mesojedec idr. 2012, 20).

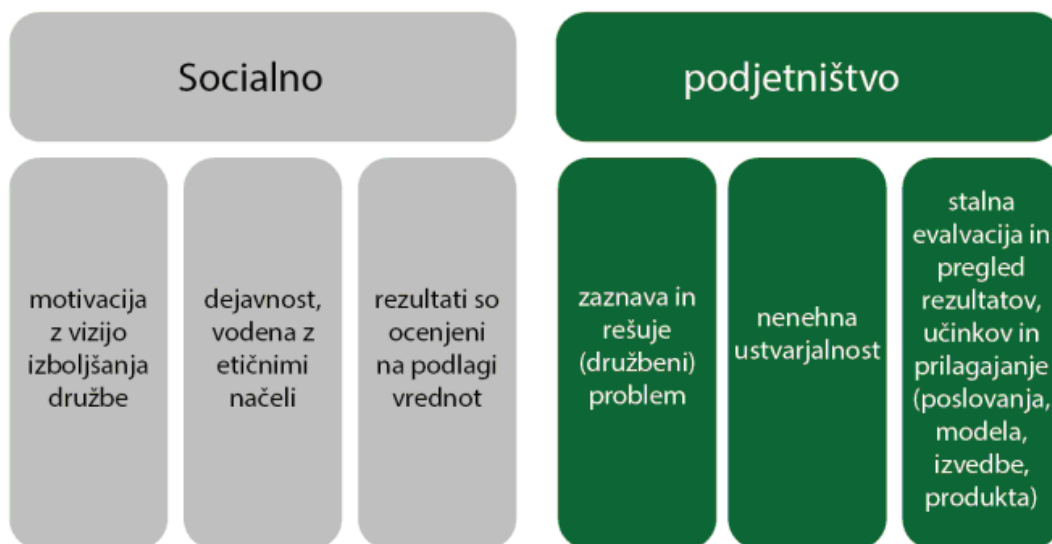
Mesojedec idr. (2012, 20) navajajo, da obstajajo razlike med socialnim in klasičnim podjetništvom v namenu, ponudbi ter načinu zaposlovanja. Pri klasičnem podjetništvu je glavni namen ustvariti čim večji dobiček. Namen socialnega podjetništva pa je ustvarjanje družbene koristi in rasti socialnega (družbenega) kapitala pred ustvarjanjem dobička. Socialno podjetništvo predstavlja torej tržen odgovor na reševanje socialnih, okoljskih, lokalnih in drugih problemov ter ima za primaren cilj zagotavljanje družbenega blagostanja. Obenem socialna podjetja mnogokrat ponujajo storitve, ki jih podjetniki ne, saj se to ekonomsko ne izplača. Mnogokrat se tako v podjetniškem svetu, kjer je prevladujoč interes kapital, težko najde mesto za zaposlovanje manj konkurenčnih posameznikov (dolgotrajno brezposelni, starejši itd.).

Socialno podjetništvo uporablja veščine podjetništva (kakovost vodenja, inovativnost itd.), ki jim dodaja javno koristne cilje. To pa ne pomeni, da klasično podjetništvo ni družbeno

koristno, saj tudi tovrstno podjetništvo ob upoštevanju družbene odgovornosti podjetij prinaša koristi družbi (Mesojedec idr. 2012, 20).

Razlika med komercialnim in socialnim podjetnikom je, da socialni podjetnik ustvari svojo dejavnost z namenom zagotavljanja socialnega vpliva. Primarni cilj socialnega podjetnika je reševanje družbenih izzivov. Družbeni izzivi za socialno podjetje niso posledica dejavnosti, ki jo opravljajo, temveč njihov glavni cilj. Poslanstvo socialnih podjetij so družbene spremembe, ki prinašajo priložnost za povečanje osebne bogastva (European Commission 2013).

Socialno podjetništvo se loči od komercialnega po prevladujoči osredotočenosti na ustvarjanje družbene vrednosti. Glavni cilj komercialnega podjetništva pa je ustvarjanje dodane vrednosti (European Commission 2013).

Slika 1: Temeljne razlike med socialnim in klasičnim podjetništvom

Vir: Mesojedec idr. 2012, 20.

Podjetništvo je zelo pomembno zaradi ustvarjanja novih delovnih mest in pridobivanja ljudi, ki sodelujejo v lastnem podjetju, ter postaja vse bolj pomembno, še posebej v majhnih državah. Izzivi na trgu, konkurenčnost in razvoj družbe povzročajo nastanek novih dimenzij, konceptov ter paradigem v raziskovanju družbenih ved. Eno od teh novih pojmovanj, stališč, je socialno podjetništvo (Greblikaite 2012, 6).

Greblikaite (2012, 6) meni, da tradicionalno podjetništvo predstavlja inovativno poslovanje z zelo visokim tveganjem za ustvarjanje dodane vrednosti. Koncept trajnostnega razvoja pa je začel nov pogled na svet in želi poudariti okoljske, tehnološke ter družbene dimenzije. Vloga družbe postaja čedalje pomembnejša v gospodarskih procesih in raste v poslu. Družba postaja močan in odgovoren igralec na trgu.

Tradicionalno podjetništvo razvija poudarjanje novih razsežnosti – socialno. Socialno podjetništvo je lahko včasih opredeljeno nekoliko drugače. Korošec in Berman (2006) opredeljujeta socialnega podjetnika posameznika ali zasebno organizacijo kot institucijo, ki prevzame pobudo za ugotavljanje in odpravljanje pomembnih družbenih problemov v njihovih skupnostih«. Po Thompsonu (2002) imajo lahko socialni podjetniki lastnosti in vedenje običajno povezano s podjetniki, vendar delujejo v skupnostih in se bolj ukvarjajo s skrbjo ter pomočjo, kot pa s pridobivanjem denarja. Naloga socialnih podjetnikov je pomagati spreminjati življenja ljudi in reševati družbene probleme.

Socialni podjetniki so zagovorniki sprememb na socialnem področju in si prizadevajo sprejeti naloge za vzpostavitev ter ohranitev družbene vrednosti, spoznati in izkoristiti nove priložnosti za izpeljavo zadanih nalog ter sodelovati v procesu stalnih inovacij, prilagajanja in učenja.

Po Smith-Hunterju (2008) je socialno podjetništvo družbena organizacija, ki ima pet ključnih ciljev:

- Cilj 1: Ustvariti družbeno vrednost in stremeti k temu cilju skozi neko kombinacijo.
- Cilj 2: Prepoznati in izkoristiti priložnosti za ustvarjanje vrednosti.
- Cilj 3: Zaposliti inovativne tehnike.
- Cilj 4: Ne dopuščati tveganja.
- Cilj 5: Sprejeti omejitve razpoložljivih sredstev.

Tradicionalno podjetništvo je večinoma povezano z gospodarsko posledico dejavnosti. Navsezadnje se tradicionalni podjetniki merijo s finančnimi rezultati. Socialno podjetništvo pa je povezano z dvema rezultatom, in sicer na eni strani z gospodarskim rezultatom ter na drugi z družbenim uspehom in ustvarjanjem ravnotežja v družbi (Greblikaite 2012, 6).

2.1.2 Razvoj socialnega podjetništva v EU

CIRIEC (2012a) navaja, da je pojav ideje in prakse socialnega podjetja povezan s časom razvoja kapitalizma v 18. in 19. stoletju, ko so se oblikovale skupine za samopomoč ter druga združenja, ki so se ravnala po načelih filantropije in dobroteljskih namenih. Šlo je za različne oblike pridružitve z namenom doseganja skupnih ciljev in solidarnosti za ranljive skupine. Nove pobude so spodbudile hitro siromašenje razredov delavcev med industrijsko revolucijo v Evropi. Predhodniki sodobnih organizacij so nastali kot spontana reakcija novih razredov delavcev za premagovanje težkih življenjskih razmer v času prvotne akumulacije kapitala in opravljanja alternative (na podlagi solidarnosti) za tržno gospodarstvo, v obliki ustvarjanja sredstev za pomoč revnim ljudem ter z namenom spodbujanja drugih dejavnosti, ki niso bile zajete v socialnih politikah.

Po podatkih CIRIEC (2012a, 10) so bile prve zadruga, kot najbolj razširjena oblika socialnega podjetništva, oblikovane v Veliki Britaniji v poznem 18. in v začetku 19. stoletja, medtem ko so socialistične ideje Roberta Owana 1, Williama Kinga 2 in drugih teoretikov imela pomemben vpliv na nastanek ter razvoj tega gibanja. Čeprav so bili termini, kot so »socialno podjetništvo«, »socialna ekonomija« ali »socialni podjetnik«, neznani do zadnjega desetletja, je razvoj socialnega gospodarstva povezan s Francijo. V 70. letih prejšnjega stoletja so bile v tej državi ustanovljene organizacije v obliki zadrug, družb za vzajemno pomoč in različna združenja. Delovale so po načelu, da delo prevladuje nad kapitalom, njihov namen pa je, da služijo svojim članom, ne ustvarjajo dobička in da imajo v svoji strukturi avtonomijo pri upravljanju. Ta sistem se je v 90. letih prejšnjega stoletja uveljavil tudi v Belgiji.

Pojem socialnega podjetja se je prvič pojavil v Italiji v poznih 80. letih prejšnjega stoletja. Na evropski ravni se je začel uporabljati v sredini 90. let prejšnjega stoletja. Spodbujati ga je začela Evropska raziskovalna mreža za socialno podjetništvo (EMES), ki je bila ustanovljena leta 1996.

Čeprav je bilo socialno podjetništvo precej vidno v Evropi v prvi tretjini 20. stoletja, sta bila v zahodni Evropi v obdobju od leta 1945 do leta 1975 izrazita tradicionalno zasebni kapitalistični sektor in javni sektor. Ta model je bil temelj socialne države. V srednje- in vzhodnoevropskih državah, ki so bila povezane s sovjetskim sistemom in z načrtovanim centraliziranim gospodarstvom, je bila država edini ekonomski dejavnik, ki ni dopuščal prostora za socialno podjetništvo. Zadruga so bile prisotne v nekaterih državah sovjetskega bloka, čeprav so bila nekatera njihova tradicionalna načela, kot so prostovoljno delo, odprto članstvo in demokratična ureditev, povsem izničena. V zadnjih dveh stoletjih je češki ekonomist predstavil socialno-ekonomski pristop brez izključno privilegirane dobičkonosnosti. Veliko število neprofitnih organizacij je v času Češkoslovaške republike sledilo tej tradiciji, ki sega v 19. stoletje (CIRIEC 2012a, 10).

Konsolidacija mešanih gospodarskih sistemov ni preprečila razvoja podjetij in organizacij – kooperativ, vzajemnih družb in združenj, temveč je prispevala k obravnavi družbeno pomembnih in splošnih vprašanj o naraščajoči brezposelnosti, geografskem neravnovesju med podeželjem ter nesimetričnem razmerju moči med dobavitelji in kupci. Vendar pa se v tem obdobju socialno podjetništvo ni pojavilo kot pomembna sila v procesu usklajevanja gospodarske rasti s socialno blaginjo v državi, ki zaseda središče. Do krize ni bilo socialne države in mešanih sistemov gospodarstva. Nekatere evropske države so izkazale zanimanje za tipične organizacije socialnega podjetništva šele v zadnjem četrtnem letju 20. stoletja, ko se je tržno gospodarstvo srečalo s problemi, katerih posledica so bili dolgotrajna brezposelnost, socialna izključenost, blaginja na podeželju, kakovost življenja upokojencev, trajnostna rast idr. Gre za socialne potrebe, ki jih kapitalisti ali javni sektor niso ustrezno razrešili in za katere ni mogoče najti enostavne rešitve s prilagajanjem trgu ali tradicionalni makroekonomski politiki (CIRIEC 2012a, 12).

Povečanje števila socialnih podjetij v EU so spodbudila politična in pravna sredstva v okviru nacionalnih politik ter programov, ki jih podpira EU. V Zahodni Evropi je veliko različnih pravnih oblik, s katerimi so ustanovljena podjetja s socialnimi cilji, zato je težko edinstveno opredeliti in razvrstiti nekatere oblike organizacij. Splošna značilnost teh oblik organizacij je, da mora biti organizacija v socialni ekonomiji zasebno podjetje, ki se razlikuje od tradicionalnega, tako da imajo vsi člani lastninsko pravico. Poleg tega lahko socialno podjetje izpolnjuje socialne in gospodarske cilje svojih članov, ki so ali bodo usmerjeni v socialne programe v skupnosti ter v pomoč ranljivim skupinam (otroci, invalidi, uživalci mamil, alkoholiki, starejši nekdanji zaporniki in duševno prizadeti). V državah EU se izraz »socialno podjetje« nanaša na podjetniške organizacije, ki so omejene glede na dobiček in povezane nepridobitne socialne cilje. Znotraj teh organizacijskih oblik zagotavljajo socialne storitve in različne vrste usposabljanj v okviru novega pojmovanja socialne politike (CIRIEC 2012a, 12).

V skladu z opredelitvijo Evropske komisije so te organizacije (Nicolaescu idr. 2012, 4):

- zasebne - niso del državnega aparata;
- formalno organizirane - imajo nekaj pravne podlage, na kateri imajo sedež;
- avtonomne pri odločanju;
- lahko izvolijo in razrešujejo svoje organe upravljanja in nadzora ter organizirajo svoje dejavnosti;
- prostovoljno članstvo - samo delno usmerjeno k dobičku, medtem ko razdelitev dobička ni sorazmerna s kapitalom, ampak ustreza njihovim dejavnostim;
- usmerjene k zadovoljevanju potreb, in ne k ustvarjanju kapitala;
- imajo demokratičen proces odločanja (»en človek en glas«), ki je neodvisen od kapitala;
- člani imajo nadzor odločanja.

Zidar (2012) navaja, da socialna ekonomija in socialno podjetništvo, ki pomeni predvsem obliko udejanjanja idej socialne ekonomije, v mnogih državah sveta predstavlja resno alternativo tržni ekonomiji in kaže tudi dobre rezultate. Poudarja pa, da tako doma kot v tujini obstajajo primeri dobrih in slabih praks. Za uspeh podjetja je pomembno razumevanje socialnega podjetništva kot podjetništva v imenu družbe, in ne podjetništva, ki prinese nekaj subvencij ter davčnih olajšav. Navaja, da se socialna podjetja v Evropi organizacijsko najpogosteje pojavljajo v obliki nepridobitnih organizacij, teh je 70 odstotkov, zadrug je 26 odstotkov ter združenj 3 odstotki, ki delujejo na različnih področjih – bančništvo, zavarovalništvo, potrošništvo, energetika, kmetijstvo, obrtništvo, kultura, šport, gradbeništvo, raziskovanje, izobraževanje, javne storitve, turizem ter socialno in zdravstveno varstvo. Navedenim oblikam pa je skupna skrb za trajnostni ekološki, ekonomski in socialni razvoj lokalnih skupnosti.

Zidar (2012) pravi, da so v Italiji najbolj razširjene kooperative, ki jih pri nas poznamo kot zadruge. Kot primer navaja regijo Emilia Romagna, ki ustvari 45 odstotkov regijskega bruto

domačega proizvoda, dve tretjini prebivalcev Bologne pa je včlanjenih v eno izmed zadrug. Za regijo je tudi značilno, da povprečna plača vsaj še enkrat presega znesek povprečne plače v preostalih delih Italije. Ena največjih in najmočnejših potrošniških zadrug v Italiji je COOP. Njena temeljna strategija je ustvarjanje grozdov majhnih proizvajalcev in kmetov, ki združeno nastopajo na trgu. Kupci v zadrugah nastopajo kot člani, kar prinese ugodnosti pri nakupih.

Podobno je na Švedskem, kjer je socialno podjetništvo najbolj razvito v okrožju Jämtland. Prevladujejo potrošniške zadruge, kot je Kooperativa Förbundet (KF), ki imajo svoje trgovine. Na tistem območju ni velikih trgovinskih verig, kot je Spar ali Hofer. Prebivalci se zavedajo vrednot doma pridelane hrane, zato se kot potrošniki vedejo odgovorno z mislijo na končnega proizvajalca, delavca v zadrugi in skrb do okolja (Zidar 2012).

2.1.3 Klasifikacija držav EU glede na razvitost socialnega podjetništva

Socialno podjetništvo je že razširjeno in se še širi po vsej Evropi. V letu 2012 sta Rafael Chaves in Jose Luis Monzon iz CIRIEC pripravila anketni vprašalnik o razvoju socialnega podjetništva v državah EU. V anketnem vprašalniku je bilo vključenih vseh 27 držav ter državi kandidatki za vstop v EU (Hrvaška in Islandija). Podatki, pridobljeni na podlagi anketnega vprašalnika, so bili podlaga za pripravo dokumenta »The social economy in the European union« (CIRIEC 2012a).

V nadaljevanju so prikazani podatki o prepoznavnosti koncepta socialne ekonomije v posamezni državi EU, kako so prepoznani drugi koncepti, povezani s socialno ekonomijo v posamezni državi, ter predstavljeni podatki o deležu zaposlenih v sektorju socialne ekonomije v primerjavi z vsemi zaposlenimi, po posamezni državi v EU.

Preglednica 1: Prepoznavna koncepta socialne ekonomije v posamezni državi EU

Država	Predstavniki javne uprave	Predstavniki organizacij socialne ekonomije	Predstavniki izobraževalnih institucij
Avstrija	*	**	**
Belgija	**	***	**
Danska	**	**	**
Finska	**	**	**
Francija	**	***	**
Nemčija	*	**	**
Grčija	**	**	***
Irska	**	***	**
Italija	**	**	**
Luksemburg	**	**	**
Portugalska	***	***	**
Nizozemska	*	*	*
Španija	***	***	***
Švedska	**	**	*
Velika Britanija	*	**	**
Nove članice EU			
Bolgarija	**	**	**
Ciper	**	**	**
Češka	*	**	**
Estonija	**	*	*
Madžarska	*	**	*
Latvija	*	**	**
Litva	**	*	*
Malta	**	*	**
Poljska	**	**	**
Romunija	*	*	*
Slovaška	*	*	*
Slovenija	*	**	**
Države kandidatke za vstop v EU			
Hrvaška	*	*	*
Islandija	**	**	**

Opomba: Vprašanje je bilo, ali je koncept socialne ekonomije prepoznan v njihovi državi.

Legenda: * ne ali malo, ** srednje, *** prepoznaven ali institucionaliziran.

Vir: CIRIEC 2012a, 29.

Iz preglednice je razvidno, v katerih državah je koncept socialnega gospodarstva najbolj razvit, srednje razvit in slabo razvit.

Koncept socialnega gospodarstva je najbolj razvit v Španiji, Franciji, na Portugalskem, v Belgiji, na Irskem in v Grčiji. CIRIEC (2012a) navaja, da je Francija rojstni kraj tega koncepta, Španija pa je prva država, ki je že v letu 2011 sprejela evropsko nacionalno zakonodajo o socialni ekonomiji.

Koncept socialnega gospodarstva je srednje razvit v Italiji, na Cipru, Danskem, Finskem, v Luksemburgu, na Švedskem, v Latviji, na Malti, Poljskem, v Veliki Britaniji, Bolgariji in Islandiji. V teh državah koncept socialnega gospodarstva obstaja skupaj z drugimi koncepti.

Države, v katerih je koncept socialnega gospodarstva slabo razvit, so: Avstrija, Češka, Estonija, Nemčija, Madžarska, Litva, Nizozemska, Slovaška, Romunija, Hrvaška in Slovenija. Gre za skupino, ki zajema predvsem germanske države, in tiste, ki so se EU pridružile v zadnjem krogu širitve. Ocenjuje se, da je vzrok nerazvitosti socialnega podjetništva v germanskih državah posledica tega, da je v teh državah vpliv krize najmanjši (CIRIEC 2012a, 29).

Preglednica 2: Prepoznava drugih konceptov, povezanih s socialno ekonomijo v posamezni državi

Država	Socialna podjetja	Neprofitni sektor	Tretji sektor
Avstrija	**	***	*
Belgija	**	**	*
Danska	**	***	***
Finska	***	**	***
Francija	**	**	**
Nemčija	**	**	***
Grčija	**	**	*
Irska	**	***	**
Italija	**	***	**
Luksemburg	*	*	*
Portugalska	**	**	***
Nizozemska	***	***	*
Španija	*	*	**
Švedska	***	**	*
Velika Britanija	**	**	***
Nove članice EU			
Bolgarija	**	**	**
Ciper	**	**	**
Češka	*	***	**
Estonija	*	**	**
Madžarska	*	***	*
Latvija	*	***	**
Litva	*	**	**
Malta	**	**	*
Poljska	***	**	***
Romunija	*	**	*
Slovaška	**	***	***
Slovenija	*	**	*
Države kandidatke za vstop v EU			
Hrvaška	*	***	**
Islandija	**	***	***

Opomba: Vprašanje je bilo, kateri drugi koncepti v povezavi s socialno ekonomijo so v njihovi državi prepoznani.

Legenda: * ne ali malo, ** srednje, *** prepoznaven ali institucionaliziran.

Vir: CIRIEC, 2012a.

Iz preglednice 2 je razvidno, da je na Nizozemskem, Švedskem, Finskem in Poljskem koncept socialnih podjetij široko sprejet ter da so navedeni koncepti prisotni v številnih evropskih državah.

Preglednica 3: Delež zaposlenih v sektorju socialne ekonomije v primerjavi z vsemi zaposlenimi po posamezni državi v EU (2009–2010), v tisoč

Država	Zaposleni v sektorju socialne ekonomije	Vsi zaposleni	V %
Avstrija	233,53	4.096,30	5,70
Belgija	462,54	4.488,70	10,30
Danska	195,49	2.706,10	7,22
Finska	187,2	2.447,50	7,65
Francija	2.318,54	25.692,30	9,02
Nemčija	2.458,58	38.737,80	6,35
Grčija	117,12	4.388,60	2,67
Irska	98,74	1.847,80	5,34
Italija	2.228,01	22.872,30	9,74
Luksemburg	16,11	220,8	7,30
Portugalska	251,1	4.978,20	5,04
Nizozemska	856,05	8.370,20	10,23
Španija	1.243,15	18.456,50	6,74
Švedska	507,21	4.545,80	11,16
Velika Britanija	1.633,00	28.941,50	5,64
Nove članice EU			
Bolgarija	121,3	3.052,80	3,97
Ciper	5,07	385,1	1,32
Češka	160,09	4.885,20	3,28
Estonija	37,85	570,9	6,63
Madžarska	178,21	3.781,20	4,71
Latvija	0,44	940,9	0,05
Litva	8,97	1.343,70	0,67
Malta	1,68	164,2	1,02
Poljska	592,8	15.960,50	3,71
Romunija	163,35	9.239,40	1,77
Slovaška	44,91	2.317,50	1,94
Slovenija	7,09	966	0,73
Države kandidatke za vstop v EU			
Hrvaška	9,08	1.541,20	0,59
Islandija	0,22	165,8	0,13

Vir: CIRIEC 2012a, 38.

Iz preglednice 3 je razvidno, da je najvišji odstotek zaposlenih v sektorju socialne ekonomije na Švedskem, in sicer 11,16 odstotka. Sledijo državi Belgija in Nizozemska z dobrimi 10 odstotki, Italija in Francija z dobrimi 9 odstotki ter ostale države. Po podatkih CIRIEC (2012a) je v Sloveniji zaposlenih le 0,73 odstotka na področju socialne ekonomije, kar državo uvršča na dno po razvitosti socialnega podjetništva (CIRIEC 2012a, 38).

2.2 Socialno podjetništvo v Sloveniji

Svet za socialno podjetništvo v Strategiji razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016 (MDDSZ 2013a) navaja, da so se prvi zametki socialnega podjetništva v Sloveniji pojavili že v 13. ali 14. stoletju, ko so organizacije začele ustanavljati različne sklade. Zadruge so se začele ustanavljati v 18. stoletju kot varovalni mehanizem proti naraščajočemu kapitalizmu. Temelji za socialno podjetništvo so bili oblikovani s sprejetjem prvega zakona o zadružništvu v letu 1873, ki je spodbudil ustanavljanje in razvoj hranilnic, posojilnic, kmetijskih ter obrtnih in kasneje tudi specializiranih zadrug. V 19. stoletju je na temeljih vzajemnosti in načel socialnega podjetništva delovala tudi Vzajemna zdravstvena zavarovalnica. Od takrat dalje so zadruge na Slovenskem delovale neprekinjeno in imajo kot ena izmed pravnih oblik socialnega podjetništva edine 140-letno tradicijo delovanja. V tistem času so se oblikovala tudi različna združenja, dobrodelne organizacije, sindikati in strokovne organizacije, ki so prispevale k razvejani mreži socialnega podjetništva. Po drugi svetovni vojni pa je z uvedbo socialističnega družbenega sistema prišlo do prekinitve tradicije, s čimer so zadruge izgubile eno temeljnih značilnosti: odprto članstvo in demokratičen nadzor po članih. Po letu 1974 je država spet začela spodbujati razvoj organizacij civilne družbe (združenj). Teh je bilo med letoma 1974 in 1985 največ. V 90. letih prejšnjega stoletja pa je prišlo do spremembe družbenopolitičnega sistema. Tako Slovenija od osamosvojitve dalje nima samostojne politike razvoja nevladnega sektorja in nima opredeljenega področja razvoja socialnega podjetništva (MDDSZ 2013a).

Socialno podjetništvo je zato v zadnjih 25 letih ostalo neizkoriščena priložnost, ki jo moramo čim prej vzpostaviti za razvoj družbe. V zadnjih treh letih je Slovenija pričela pospeševati socialno podjetništvo tako, da je pripravila temeljne dokumente, ki so podlaga za razvoj socialnega podjetništva in so predstavljeni v nadaljevanju naloge.

2.2.1 Pravna ureditev socialnega podjetništva

Temeljni pogoj za pravno ureditev socialnega podjetništva je sprejet Zakon o socialnem podjetništvu (ZsocP), ki ga je leta 2011 sprejel Državni zbor RS, objavljen pa je v Ur. l. RS, št. 20/11. Zakon se je pričel uporabljati s 1. januarjem 2012. Pristojno ministrstvo po ZsocP je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ). Skladno s 7. in 48. členom ZsocP je Vlada Republike Slovenije septembra 2011 ustanovila in imenovala

člane Sveta za socialno podjetništvo. Pristojnosti Sveta so oblikovanje politike razvoja socialnega podjetništva in priprava strategije razvoja. Svet je pripravil in 27. junija 2013 potrdil Strategijo razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016 (MDDSZ 2013a), Vlada RS pa je Strategijo razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016 sprejela 25. julija 2013. MDDSZ je pripravilo Uredbo o določitvi dejavnosti socialnega podjetništva, ki je bila objavljena v Ur. l. RS, št. 54/12, pripravilo je Pravilnik o spremljanju poslovanja socialnih podjetij, ki je bil objavljen v Ur. l. RS, št. 35/2013 z dne 26. aprila 2013 in ureja predvsem način spremljanja poslovanja socialnih podjetij ter način ugotavljanja izpopolnjevanja pogojev za ohranitev statusa socialnega podjetja, določenih v zakonu. Priloga pravilnika je tudi sklep ustanoviteljev nepridobitne pravne osebe, da nameravajo poslovati kot socialno podjetje.

Slovenski inštitut za revizijo je pripravil posebne računovodske standarde za socialna podjetja – SRS 40 – računovodske storitve v socialnih podjetjih, ki so bili objavljeni v Ur. l. RS št. 2/12.

MDDSZ je vzpostavilo na svoji spletni strani evidenco registriranih socialnih podjetij v Sloveniji. Trenutno pripravlja tudi predlog Programa ukrepov za izvajanje strategije razvoja socialnega podjetništva 2014–2015.

Zakon o socialnem podjetništvu

Namen zakona je omogočiti načrtovan in skladen razvoj socialnega podjetništva. Pojem socialnega podjetništva opredeljuje po merilih, kot jih opredeljuje Evropska komisija. Zakon uvaja odprt sistem socialnega podjetništva, kar pomeni, da kot socialna podjetja lahko poslujejo različni tipi pravnih oseb, ki lahko zadostijo v zakonu predpisanim kriterijem. Določa cilje in načela, po katerih se morajo ustanoviti ali preoblikovati pravne osebe, ki želijo poslovati kot socialna podjetja ali po njih poslovati. Določa področja, na katerih so družbene dejavnosti koristne in jih lahko opravljajo socialna podjetja, ter določa najbolj ranljive skupine ljudi na trgu dela, katerih zaposlovanje v socialnih podjetjih je družbeno koristno. Zakon opredeljuje, kateri subjekti lahko delujejo kot socialna podjetja, kakšne pogoje morajo izpolnjevati, opravljanje katerih dejavnosti izkazuje njihov družbeno koristen značaj ter katere skupine ljudi morajo podjetja zaposlovati, da jim je za to priznan tudi javni interes.

V socialno podjetništvo se lahko vključujejo pravne osebe, katerih namen ustanovitve ni pretežno ali izključno pridobivanje dobička ter so v pretežni meri ustanovljene za proizvodnjo, prodajo in izvajanje storitev na trgu na področjih, ki so prepoznana kot družbeno koristna. V takšnem primeru gre za socialna podjetja tipa A.

Socialna podjetja tipa B pa so ustanovljena z namenom, da za opravljanje tovrstnih dejavnosti zaposlujejo najbolj ranljive skupine ljudi na trgu dela.

Socialna podjetja poslujejo po načelih:

- zasebne pobude za ustanovitev;
- nepridobitnega in socialnega namena ustanovitve;
- prostovoljnega delovanja;
- neodvisnosti;
- tržne naravnosti;
- vključevanja prostovoljnega dela;
- enakopravnosti članstva;
- sodelovanja zaposlenih pri upravljanju;
- preglednosti poslovanja in družbene koristnosti.

Dejavnosti socialnega podjetništva se lahko opravljajo na naslednjih področjih:

- socialnega varstva;
- družinskega varstva;
- varstva invalidov;
- znanosti, raziskovanja, izobraževanja in vzgoje;
- zagotavljanja in organiziranja mladinskega dela;
- varstva in promocije zdravja;
- zagotavljanja socialne vključenosti, spodbujanja zaposlovanja in poklicnega usposabljanja oseb, ki so brezposelne ali jim grozi brezposelnost;
- ekološke proizvodnje hrane;
- ohranjanja narave, urejanja in varstva okolja ter zaščite živali;
- spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije in razvoja zelene ekonomije;
- socialnega turizma;
- socialnih trgovin;
- pravičnih trgovin;
- trgovin s storitvami in proizvodi iz dejavnosti socialnega podjetništva;
- kulture, tehnične kulture in ohranjanja kulturne, tehnične in naravne dediščine;
- amaterskega športa in telesne kulture, katere namen sta rekreacija in socializacija;
- reševanja in zaščite;
- spodbujanje razvoja lokalnih skupnosti;
- podpornih storitev za socialna podjetja.

Socialno podjetje mora dobiček in presežke prihodkov nad odhodki iz dejavnosti socialnega podjetja namenjati za opravljanje dejavnosti, ki jih opravlja kot socialne - družbeno koristne. Delitev dobička in presežkov prihodkov oziroma premoženja ni dovoljena, razen če poseben zakon ne določa drugače. V tem primeru ne sme presežati 20 odstotkov vsega ustvarjenega dobička ali presežka prihodka v določenem letu.

Kot posredna delitev dobička ali presežkov prihodkov se šteje:

- izplačevanje nagrad odgovornim osebam, članom uprave ali drugih organov ali delavcem;

- izplačevanje plač v višini, ki za več kot 30 odstotkov presega izhodiščne plače za posamezni tarifni razred, določene s kolektivnimi pogodbami za posamezne dejavnosti, razen če ta znesek ne dosega minimalne plače ali če socialno podjetje izkaže potrebe po specifičnih poklicih;
- izplačevanje povračil stroškov, ki presegajo zneske, ki jih določa predpis, ki določa višino povračil stroškov, povezanih z delom, in drugih odhodkov, ki se ne všttevajo v davčno osnovo.

2.2.2 Strategija razvoja socialnega podjetništva 2013–2016

Svet za socialno podjetništvo je na podlagi Zakona o socialnem podjetništvu pripravil Strategijo razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016 (MDDSZ 2013a), ki jo je Vlada Republike Slovenije tudi sprejela. Vsebina strategije temelji na načrtovanem razvoju socialnega podjetništva za obdobje štirih let.

Strategija skladno z določili zakona zajema analizo potreb in smeri možnega razvoja socialnega podjetništva, strateške razvojne cilje ter glavna področja razvoja socialnega podjetništva, vlogo države in njenih institucij ter občin pri izvajanju določene politike in doseganju razvojnih ciljev.

Strategija vključuje tri strateške cilje:

1. povečanje prepoznavnosti socialnega podjetništva in vedenje o načelih socialnega podjetništva;
2. nadgradnja obstoječega podpornega okolja za podjetništvo;
3. spodbujanje zaposlovanja ranljivih skupin na trgu dela.

Strateške cilje je Svet oblikoval na podlagi analize slabosti, nevarnosti, priložnosti in prednosti. Svet se je pri tem opredelil za tiste strateške cilje, ki odgovarjajo na bistvene ovire razvoju socialnega podjetništva. Iz predlaganih strateških ciljev je razvidno, da se je Svet osredotočil na prepoznavnost pojma socialnega podjetništva in s tem preseganje stereotipnih oznak ter razumevanja (cilj 1), na prepoznavanje gospodarskega potenciala te oblike podjetništva z nadgradnjo podjetništvu prijaznega poslovnega okolja (cilj 2) ter na spodbujanje zaposlovanja oseb iz ranljivih skupin (cilj 3).

Poleg tega je pri določanju strateških ciljev upošteval tudi njihovo izvedljivost v štiriletnem obdobju trajanja strategije in s tem možnost oblikovanja ustreznih ter uresničljivih ukrepov. Glede na dolgoletno odsotnost sistematičnega ukrepanja in s tem vedno večje potrebe po ureditvi številnih in kompleksnih vidikov spodbujanja razvoja socialnega podjetništva sta analiza in široka javna razprava, ki je potekala skorajda od sprejema zakona dalje, pokazali obilo nalog, ki presegajo možnost udejanjanja v prvem obdobju izvajanja strategije.

V okviru navedenih strateških ciljev strategija podrobneje določa področja ukrepanja in izvajalce strategije. V strategiji so kot izvajalci predlagana vsa ministrstva, ki delujejo v Svetu in so hkrati pristojna za področja dejavnosti socialnega podjetništva iz 5. člena zakona, ter občine.

Izhajajoč iz strateških ciljev strategije bo MDDSZ v sodelovanju z ministrstvi, pristojnimi za področja dejavnosti socialnega podjetništva, pripravilo Program ukrepov za izvajanje strategije (MDDSZ 2013b).

2.2.3 Aktualni ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva

Če želimo spodbuditi razvoj socialnega podjetništva v državi, potrebujemo določene ukrepe oziroma spodbude. Posameznik ali podjetje, ki se odloči stopiti na pot socialnega podjetnika in pridobiti status socialnega podjetja, mora biti seznanjen s spodbudami, ki so mu na voljo za začetek podjetniške dejavnosti. Do danes imamo na državni ravni le peščico ukrepov, ki stimulirajo prehod v socialno podjetništvo. Operativni program za programsko obdobje 2007–2013 ne vsebuje podrobne opredelitve socialnega podjetništva, zato se po sprejeti Strategiji razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016 (MDDSZ 2013a) niso mogli pospešeno oblikovati ukrepi, ki bi pripeljali do razvoja socialnega podjetništva v Sloveniji.

Vsi sprejeti ukrepi morajo biti opredeljeni in načrtovani v programskem dokumentu, ki se oblikuje za obdobje sedmih let, saj so ti tudi finančno opredeljeni in tako na nek način načrtovani za izvedbo. Glede na to, da so dokumente za programsko obdobje 2007–2013 pripravljali v času pred finančno in gospodarsko krizo, snovalci dokumentov v času priprave niso širše umestili socialnega podjetništva v Operativni razvojni program za obdobje 2007–2013. Socialno podjetništvo je bilo umeščeno do točke, da so lahko v letu 2009 objavili prvi Javni razpis za spodbujanje socialnega podjetništva. Drugi takšen razpis je sledil v letu 2012. Rezultat obeh razpisov so ustanovljena prva socialna podjetja v Sloveniji. Razlog za to je tudi v tem, da do sedaj pristojna ministrstva za oblikovanje ukrepov na področju socialnega podjetništva niso mogla pripraviti ukrepov tudi s finančnimi spodbudami, saj niso imela na razpolago evropskih sredstev iz Evropskega socialnega sklada.

Trenutno je v pripravi novi Operativni program evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020, v katerem bo veliko pozornosti namenjeno prav spodbujanju socialnega podjetništva. Zato je pričakovati več ukrepov in razcvet socialnega podjetništva do leta 2020.

Podporno okolje za spodbujanje socialnega podjetništva

Eden izmed aktualnih ukrepov za spodbujanje socialnega podjetništva je oblikovano podporno okolje za razvoj socialnih podjetij. Namen podpornega okolja je spodbujanje socialnih inovacij, svetovanje potencialnim socialnim podjetnikom, nudenje mentorstva,

coaching, izvajanje usposabljanja in izobraževanja, omogočiti podjetnikom povezovanje, mreženje z drugimi socialnimi podjetji, nuditi finančno podporo in pomoč pri dostopanju do finančnih virov, zagotoviti prostorske kapacitete za socialna podjetja ter promovirati o socialnem podjetništvu.

Slapnik (2014) navaja institucije v državi, ki izvajajo podporno okolje za socialna podjetja:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS, ki je tudi resorno ministrstvo,
- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo RS,
- Ministrstvo za kmetijstvo in okolje RS,
- Javna agencija SPIRIT Slovenije,
- Svet Vlade RS za socialno podjetništvo,
- Slovenski podjetniški sklad, SID banka in Sklad 05 nudijo finančne instrumente,
- Kmetijska svetovalna služba KGZS,
- VEM točke,
- Slovenski forum socialnega podjetništva,
- Socialni inkubator,
- Socialni inovatorji prihodnosti in
- Regijski odbor za socialno podjetništvo obalno-kraške regije.

Finančno okolje za spodbujanje socialnega podjetništva

Za spodbujanje socialnega podjetništva je poleg podpornega okolja ključnega pomena tudi urejeno finančno okolje. V začetni fazi poslovanje podjetja brez finančnih sredstev namreč ne more zaživeti in prinašati družbene koristnosti.

Finančno okolje predstavlja urejen dostop do virov financiranja naložb za socialna podjetja, ki so v ustanavljanj, in tudi za delujoča socialna podjetja. Vire financiranja sestavljajo ugodnejši krediti, garancije in subvencije iz proračunskih virov, prek skladov za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva ter evropskih virov za socialna podjetja. Eno od oblik virov financiranja predstavljajo lahko tudi donacije, sponzorstva in članarine. Gre za finančna sredstva, ki jih namenijo pravne osebe ali posamezniki, ki želijo finančno podpreti socialno-podjetniško dejavnost. Eden izmed primerov je namenitev dela dohodnine izbrani instituciji, ki jo omogoča naša davčna zakonodaja (Mesojedec idr. 2012, 83).

Vir financiranja predstavljajo tudi nepovratna sredstva, ki jih podjetje lahko pridobi bodisi iz nacionalnih ali evropskih sredstev. Pogojev za pridobitev nepovratnih sredstev je več. Najprej mora podjetje izpolnjevati pogoje za prijavo na javni razpis, ki razpisuje nepovratna sredstva. V primeru uspešne prijave in odobritve sredstev mora podjetje izvesti projekt v skladu s prijavljenim in odobrenim projektom. Poudariti je treba, da mora podjetje celotno investicijo

financirati z lastnimi sredstvi in šele po zaključku investicije na podlagi oddaje zaključnega poročila pridobi delež nepovratnih sredstev, kot je bil določen v pogodbi o sofinanciranju.

Kot možnost financiranja dejavnosti se kaže tudi pridobitev koncesije oziroma različnih oblik izvajanja javnih pooblastil. Številni zakoni že določajo podlago za financiranje javno koristne dejavnosti na podlagi koncesije. Za socialne podjetnike je lahko zanimivo tudi javno-zasebno partnerstvo. Pri javno-zasebnem partnerstvu gre za razmerje zasebnega vlaganja v javne projekte in/ali javnega sofinanciranja zasebnih projektov, ki so v javnem interesu (Mesojedec idr. 2012, 87).

3 SOCIALNA PODJETJA V SLOVENIJI

Kot socialno podjetje se lahko ustanovijo le nepridobitne pravne osebe, ki niso ustanovljene izključno z namenom pridobivanja dobička.

Postopek registracije socialnega podjetja poteka ob upoštevanju določb zakonodaje, ki ureja organiziranost posamezne vrste nepridobitne pravne osebe, v skladu z določbami ZsocP.

Registrski postopek je določen v 2., 9., 13., 14., 15., 16., 17. in 18. členu ZsocP.

V preglednici, objavljeni v nadaljevanju, so prikazane vrste nepridobitnih pravnih oseb, ki lahko registrirajo socialno podjetje v Sloveniji.

Preglednica 4: Vrsta nepridobitnih pravnih oseb, ki lahko registrirajo socialno podjetje

Vrsta nepridobitne pravne osebe	Društvo	Zavod	Ustanova	Gospodarska družba, zadruga, evropska zadruga
Zakoni, ki urejajo posamezno vrsto nepridobitne pravne osebe.	Zakon o društvih (Ur. l. RS, št. 64/11– UPB2)	Zakon o zavodih (Ur. l. RS, št. 12/91 in nasl.)	Zakon o ustanovah (Ur. l. RS, št. 70/05, 91/05 - popr.)	Zakon o gospodarskih družbah (Ur. l. RS, št. 65/09 - UPB3 in nasl.) Zakon o zadrukah (Ur. l. RS, št. 97/09)
Ministrstvo, pristojno za zakon	MNZ	MNZ (MJU)	MNZ	MGRT/MKO
registrski organ.	Upravna enota, na območju katere je sedež društva.	okrožna sodišča	pristojno ministrstvo, ki izda soglasja k aktu	okrožna sodišča
Pogoji za ustanovitev	V skladu z zakonodajo, ki ureja organiziranost posamezne vrste nepridobitne pravne osebe, in v skladu z ZSocP;			
Listine po ZSocP/vloga	– akt o ustanovitvi /temeljni akt / (vsebinska 12. člena ZSocP), – sklep ustanoviteljev ali pristojnega organa nepridobitne pravne osebe, da namerava poslovati kot socialno podjetje, – osebna imena, EMŠO, državljanstvo in naslov stalnega ali začasnega prebivališča vseh oseb, ki imajo pooblastilo za zastopanje in obseg pooblastil za društva, – dokazilo o višini morebitnih sredstev za začetek dela oziroma vrednosti premoženja društva.			

Vir: MDDSZ 2013c.

3.1 Registracija socialnega podjetja

Vlogo za registracijo socialnega podjetja je treba oddati pristojnemu registrskemu organu. Slednjemu se vloga odda tudi v postopku spremembe akta o ustanovitvi ali temeljnega akta, s katerim se nepridobitna pravna oseba preoblikuje v socialno podjetje.

V postopku doregistracije mora registrski organ preveriti tudi podatek, da pravna oseba ni v stečajnem postopku, v postopku prisilne poravnave ali likvidacije ter ima poravnane vse dospele davčne obveznosti in prispevke za socialno varnost delavcev. Registrski organ mora v postopku registracije/doregistracije ugotavljati tudi skladnost akta o ustanovitvi oziroma temeljnega akta z določbami 12. člena ZSocP, ki določa vsebino akta socialnega podjetja. V postopku registracije morajo ustanovitelji in registrski organi upoštevati določbe 9. člena ZSocP, ki določajo omejitve glede ustanovitve socialnega podjetja. Omejitve po 9. členu ZSocP so naslednje:

- pridobitna gospodarska družba ne more ustanoviti socialnega podjetja, na katero bi prenesla del podjetja ali dejavnosti, lahko pa z ustanovitvijo zagotovi nova delovna mesta za svoje presežne delavce;
- nepridobitna pravna oseba ne more pridobiti statusa socialnega podjetja, če je njena članica politična stranka;
- statusa socialnega podjetja tudi ne more pridobiti nepridobitna pravna oseba, če imajo v njej pri odločanju prevladujoč vpliv ena ali več pridobitnih gospodarskih družb, pravnih oseb javnega prava ali lokalnih skupnosti;
- nepridobitna pravna oseba ne more pridobiti statusa socialnega podjetja tudi, če ima status invalidskega podjetja ali zaposlitvenega centra po predpisih, ki urejajo zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov (register invalidskih podjetij in seznam zaposlitvenih centrov vodi MDDSZ);
- če je v času postopka registracije spremembe akta o ustanovitvi ali temeljnega akta (doregistracija), s katerimi se preoblikuje v socialno podjetje v stečajnem postopku, postopku sodne poravnave ali likvidacije ali, če nima poravnanih vseh dospelih davčnih obveznosti in prispevkov za socialno varnost delavcev.

Registrski organ z aktom odloči o vpisu nepridobitne pravne osebe oziroma sprememb v register, odloči tudi, da se pri firmi ali imenu nepridobitne pravne osebe v register vpiše dostavek »socialno podjetje«. Registrski organ posreduje en izvod akta MDDSZ za vzpostavitev evidence socialnih podjetij.

Socialna podjetja se vodijo tudi v Poslovnem registru Republike Slovenije, ki ga vzdržuje in upravlja Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Register omogoča dostop do seznama in vpogled v posamezne listine socialnih podjetij.

Podelitev statusa socialnega podjetja ni trajne narave, zato morajo podjetja za ohranitev statusa socialnega podjetja izpolnjevati pogoje za ohranitev statusa socialnega podjetja (so. p.).

MDDSZ je v Sloveniji pristojno za socialno podjetništvo in vodi evidenco podjetij s statusom socialnega podjetja. V nadaljevanju je prikazan seznam podjetij v Sloveniji, ki so pridobila status socialnega podjetja do 31. decembra 2013.

**Preglednica 5: Evidenca socialnih podjetij, registriranih pri MDDSZ,
do vključno 23. 6. 2014**

Zap. št.	Socialno podjetje	Sedež	Pravnoorganizacijska oblika	Registrski organ/datum vpisa	Glavna dejavnost
1.	Center ponovne uporabe, izvajanje postopkov za ponovno uporabo rabljene opreme, d. o. o., so. p.	Vrazova ulica 9, 2270 Ormož	Družba z omejeno odgovornostjo (d. o. o.)	Okrožno sodišče Celje, 13. 3. 2012	39.000 Saniranje okolja in dr. ravnanje z odpadki
2.	KNOF, Zavod za kreativni razvoj Sevnica, so. p.	Ob gozdu 11, 8290 Sevnica	Zavod	Okrožno sodišče Krško, 10. 5. 2012	85.590 Drugje nerazvrščeno izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje
3.	Turistično razvojni Zavod Vrtnica, so. p.	Razgled 31A, 6330 Piran	Zavod	Okrožno sodišče Koper, 31. 8. 2012	91.040 Dejavnost botaničnih in živalskih vrtov, varstvo naravnih vrednot
4.	Fundacija Vincenca Drakserlja za odvisnike - ustanova za zdravljenje odvisnikov, pomoč odvisnikom in njihovim svojcem, so. p.	Slovenski trg 1, 4000 Kranj	Ustanova/fundacija	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 29. 10. 2012	94.999 Dejavnost drugje nerazvrščenih članskih organizacij
5.	Kulturno umetniško društvo Prvi plan, so. p.	Masarykova cesta 24, 1000 Ljubljana	Društvo	Upravna enota Ljubljana Center, 17. 12. 2012	94.999 Dejavnost drugje nerazvrščenih članskih organizacij
6.	Brinjevka, socialne storitve, pridelava in predelava hrane, d. o. o., so. p.	Partizanska cesta 15, 6210 Sežana	Družba z omejeno odgovornostjo d.o.o.	Okrožno sodišče Koper, 21. 12. 2012	88.999 Drugo drugje nerazvrščeno socialno varstvo brez nastanitve
7.	Zavod PEC Murska Sobota, so. p.	Lendavska ulica 1, 9000 Murska Sobota	Zavod	Okrožno sodišče Murska Sobota, 18. 4. 2013	71.129 Druge inženirske dejavnosti in tehnično svetovanje
8.	Razvojna zadruga eTRI, ekologija, ergonomija in ekonomija, z. o. o., so. p	Industrijska ulica 2, 9220 Lendava – Lendava	Zadruga z.o.o.	Okrožno sodišče Murska Sobota, 25. 4. 2013	72.200 Raziskovalna in razvojna dejavnost na področju družboslovja in humanistike
9.	Makrobios Panonija, so. p., Permakulturni center za boljšo kvaliteto življenja in za pot k samozadostnosti, Lucova	Lucova 33, 9203 Petrovci	Zavod	Okrožno sodišče Murska Sobota, 13. 5. 2013	01.500 Mešano kmetijstvo
10.	Zavod za pomoč pri razvoju otrok in mladostnikov ter za uveljavljanje ljubiteljskih fotografov – Korak naprej, Murska Sobota, so. p.	Slomškova ulica 51, 9000 Murska Sobota	Zavod	Okrožno sodišče Murska Sobota, 17. 5. 2013	47.790 Trgovina na drobno v prodajalnah z rabljenim blagom
11.	Združenje brezposelnih Slovenije, so. p., Trajnostna samooskrba in vzajemna pomoč	Iška 38, 1292 Ig	Društvo, zveza društev	Upravna enota Ljubljana Center, 22. 5. 2013	94.999 Dejavnost drugje nerazvrščenih članskih organizacij
12.	Turistično gastronomski razvojni zavod Matjaž so.p.	Letoviška pot 1, 6320 Portorož - Portorose	Zavod	Okrožno sodišče Koper, 3. 6. 2013	56. 101 Restavracije in gostilne
13.	AGRO pomoč, pomoč na kmetijah, d. o. o., so. p.	Vrazova ulica 9, 2270 Ormož	Družba z omejeno odgovornostjo d.o.o.	Okrožno sodišče Ptuj, 6. 6. 2013	88.999 Drugo drugje nerazvrščeno socialno varstvo brez nastanitve

Zap. št.	Socialno podjetje	Sedež	Pravnoorganizacijska oblika	Registrski organ/datum vpisa	Glavna dejavnost
14.	AB Pomurje, socialno podjetje, d. o. o. - so. p.	Ivanovci 34, 9208 Fokovci	Družba z omejeno odgovornostjo d.o.o.	Okrožno sodišče Ljubljana, 12. 6. 2013	74.900 Drugje nerazvrščene strokovne in tehnične dejavnosti
15.	Zavod Gostinstvo in turizem na Planoti, Lokve, so. p.	Lokve 30, 5252 Trnovo pri Gorici	Zavod	Okrožno sodišče Nova Gorica, 17. 6. 2013	82.300 Organiziranje razstav, sejmov, srečanj
16.	Zavod Utrinek - Pomoč na domu ostarelim, invalidom in pomoči potrebnim osebam, so. p.	Delavska pot 5, 8340 Črnomelj	Zavod	Okrožno sodišče Novo mesto, 28. 6. 2013	88.109 Drugo socialno varstvo brez nastanitve za starejše in invalidne osebe
17.	Kooperativa Konjice, z. b. o., so. p.	Stari trg 27, 3210 Slovenske Konjice	Zadruga z.b.o.	Okrožno sodišče Celje, 28. 6. 2013	46.190 Nespecializirano posredništvo pri prodaji raznovrstnih izdelkov
18.	Ekstrem tim, proizvodnja, inženiring in storitve, d. o. o. - socialno podjetje	Cesta IX 16, 3320 Velenje	Družba z omejeno odgovornostjo d.o.o.	Okrožno sodišče Celje, 12. 7. 2013	71.111 Arhitekturno projektiranje
19.	Sotra Plus, trgovina z živili, d. o. o., so. p.	Gregorčičeva ulica 57, 2000 Maribor	Družba z omejeno odgovornostjo d.o.o.	Okrožno sodišče Ljubljana, 29. 7. 2013	47.110 Trgovina na drobno v nespecializiranih prodajalnah, pretežno z živili
20.	Zadruga kooperativa Osre za zeleno ekonomijo, z. b. o. - so. p.	Tržaška cesta 289, 1000 Ljubljana	Zadruga z.b.o.	Okrožno sodišče Ljubljana, 30. 8. 2013	87.100 Dejavnost nastanitvenih ustanov za bolniško nego
21.	Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobraževalne programe in tehnologijo Epeka, so. p.	Koroška cesta 8, 2000 Maribor	Društvo	Upravna enota Maribor, 24. 10. 2013	94.120 Dejavnost strokovnih združenj
22.	Center Stonoga - zavod za povezovanje in medgeneracijsko sodelovanje, so. p.	Britof 142, 4000 Kranj	Zavod	Okrožno sodišče Kranj, 11. 12. 2013	85.600 Pomožne dejavnosti za izobraževanje
23.	Društvo brezposelnih Slovenije - Servis dela, so. p.	Savinjska cesta 39, 3330 Mozirje	Društvo	Upravna enota Mozirje, 17. 12. 2013	94.999 Dejavnost drugje nerazvrščenih članskih organizacij
24.	Sonček – Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije, so. p.	Rožanska ulica 2, 1000 Ljubljana	Društvo, zveza društev	Upravna enota Ljubljana, 24. 12. 2014	94.991 Dejavnost invalidskih organizacij
25.	Romsko društvo Romano Pralipe Maribor, so. p.	Partizanska cesta 12, 2000 Maribor	Društvo, zveza društev	Upravna enota Maribor, 2. 1. 2014	94.999 Dejavnost drugje nerazvrščenih članskih organizacij
26.	Društvo za pomoč pri zaposlovanju v Avstriji, so. p.	Aškerčeva ulica 21, 9240 Ljutomer	Društvo, zveza društev	Upravna enota Ljutomer, 8. 1. 2014	94.999 Dejavnost drugje nerazvrščenih članskih organizacij
27.	Zavod za humanitarno dejavnost Lazarjev dom Martjanci, so. p.	Martjanci 71, 9221 Martjanci	Zavod	Okrožno sodišče Murska Sobota, 8. 1. 2014	88.991 Dejavnost humanitarnih in dobrotelčnih organizacij
28.	Slokva, zavod za razvoj neizkoriščenih potencialov, so. p.	Podgorje 46, 2381 Podgorje pri Slovenj Gradcu	Zavod	Okrožno sodišče Slovenj Gradec, 7. 2. 2014	96.090 Druge storitvene dejavnosti, drugje nerazvrščene
29.	Zavod Varen sem, so. p. - svetovanje, izobraževanje in promocija varnosti v bivalnem in delovnem okolju	Vrhovci, cesta XIX 4, 1000 Ljubljana	Zavod	Okrožno sodišče v Ljubljani, 15. 10. 2013	88.109 Drugo socialno varstvo brez nastanitve za starejše in invalidne osebe

Zap. št.	Socialno podjetje	Sedež	Pravnoorganizacijska oblika	Registrski organ/datum vpisa	Glavna dejavnost
30.	Turistično društvo Prlek, so. p.	Jureša Cirila ulica 1, 9240 Ljutomer	Društvo, zveza društev	Upravna enota Ljutomer, 28. 2. 2014	94.999 Dejavnost druge nerazvrščenih članskih organizacij
31.	Društvo za varovanje okolja - REC, so. p.	Slomškova ulica 51, 9000 Murska Sobota	Društvo, zveza društev	Upravna enota Murska Sobota, 18. 3. 2014	94.999 Dejavnost druge nerazvrščenih članskih organizacij
32.	Bolje, družba za odgovorno ravnanje z odpadki, d. o. o., so. p.	Trstenjakova ulica 8, 9000 Murska Sobota	Družba z omejeno odgovornostjo d.o.o.	Okrožno sodišče v Murski Soboti, 17. 3. 2014	38.110 Zbiranje in odvoz nenevarnih odpadkov
33.	Društvo brezposelnih oseb Obalno kraške regije, so. p. – Società disoccupati della regione litorale carsica, so. p.	Strunjan 30A, 6320 Portorož	Društvo, zveza društev	Upravna enota Piran, 26. 2. 2014	88.999 Drugo drugje nerazvrščeno socialno varstvo brez nastanitve
34.	Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinsko dejavnost Trbovlje, so. p.	Šuštarjeva kolonija 26B, 1420 Trbovlje	Zavod	Okrožno sodišče v Ljubljani, 26. 3. 2014	55.201 Počitniški domovi in letovišča
35.	Zveza socialnih društev in zavodov Zasavja, so. p.	Šuštarjeva kolonija 26B, 1420 Trbovlje	Društvo, zveza društev	Upravna enota Trbovlje, 16. 4. 2014	94.999 Dejavnost druge nerazvrščenih članskih organizacij
36.	Zavod za ekološko gojenje rastlin Zlata Melisa Bratonce, so. p.	Bratonce 137, 9231 Beltinci	Zavod	Okrožno sodišče v Murski Soboti, 30. 4. 2014	01.280 Gojenje začimb, arom., in zdr. rastlin
37.	Zavod za medgeneracijsko sodelovanje Simbioza Genesis Ljubljana, so. p.	Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana	Zavod	Okrožno sodišče v Ljubljani, 6. 5. 2014	85.590 Drugje nerazvrščeno izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje
38.	Zadruga Golf Lipica - zadruga za razvoj golfa in turizma Lipica, z. b. o., so. p.	Lipica 22B, 6210 Sežana	Zadruga	Okrožno sodišče v Kopru, 9. 5. 2014	93.110 Obratovanje športnih objektov
39.	Kooperativa DAME, trajnostni turizem in gostinstvo, z. o. o., so. p.	Valvasorjeva ulica 42, 2000 Maribor	Zadruga	Okrožno sodišče v Mariboru, 13. 5. 2014	88.109 Drugo socialno varstvo brez nastanitve za starejše in invalidne osebe
40.	Zadruga Biža, zadruga brez obveznosti, so. p.	Ulica Matije Gubca 18, 9000 Murska Sobota	Zadruga	Okrožno sodišče v Murski Soboti, 14. 5. 2014	47.290 Druga trg. na drob. v spec. prod. z živili
41.	Zadruga SVETOVID, socialne in izobraževalne storitve, z. b. o., so. p.	Podbreška cesta 20, 2000 Maribor	Zadruga	Okrožno sodišče v Mariboru, 15. 5. 2014	88.109 Drugo socialno varstvo brez nastanitve za starejše in invalidne osebe
42.	Združenje Center alternativne in avtonomne produkcije, so. p.	Vlavsorjeva ulica 42, 2000 Maribor	Društvo, zveza društev	Upravna enota Maribor, 28. 5. 2014	94.120 Dejavnost strokovnih združenj
43.	Društvo Domača lekarna, so. p.	Jureša Cirila ulica 1, 9240 Ljutomer	Društvo, zveza društev	Upravna enota Ljutomer, 5. 6. 2014	94.999 Dejavnost druge nerazvrščenih članskih organizacij
44.	Mladinski center Prlekije – Pokrajinski center NVO, slovensko nacionalno združenje, delujoče v javnem interesu, so. p.	Spodnji Kamenščak 23, 9240 Ljutomer	Društvo, zveza društev	Upravna enota Ljutomer, 17. 6. 2014	94.999 Dejavnost druge nerazvrščenih članskih organizacij

Vir: MDDSZ 2014.

3.2 Socialna podjetja tipa A

Odločitev za tip socialnega podjetja določa 8. člen ZsocP.

Socialno podjetje tipa A je ustanovljeno za trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva na način, da bo trajno zaposlovalo najmanj enega delavca v prvem letu in najmanj dva delavca v nadaljnjih letih poslovanja.

Podjetja tipa A morajo trajno opravljati dejavnosti socialnega podjetništva, v skladu z uredbo, seveda pa lahko opravljajo tudi ostale dejavnosti, ki niso dejavnosti socialnega podjetništva. Po izteku drugega leta poslovanja morajo iz dejavnosti na podlagi uredbe v letnem poročilu izkazati najmanj 40 odstotkov vseh prihodkov, po tretjem in vseh nadaljnjih letih poslovanja pa najmanj 50 odstotkov vseh prihodkov. Podjetje mora trajno zaposliti najmanj enega delavca v prvem letu svojega delovanja in najmanj dva delavca v nadaljnjih letih poslovanja. Do 31. marca tekočega leta mora poročati MDDSZ o morebitnem nedoseganju predpisanega obsega prihodkov od dejavnosti socialnega podjetništva v preteklem letu ter k poročilu priložiti načrt prestrukturiranja, po katerem bodo v naslednjem letu izkazovala predpisani obseg prihodkov. Podjetja morajo o nedoseganju predpisanega števila zaposlenih poročati MDDSZ v treh mesecih, odkar je prišlo do zmanjšanja delavcev, ter priložiti kadrovski načrt, iz katerega izhaja, da bodo v šestih mesecih ponovno izpolnjevali vse pogoje.

V nadaljevanju so podani kratki opisi socialnih podjetij tipa A v Sloveniji, katerih opisi so bili javno dostopni.

Turistično-razvojni zavod Vrtnica

Turistično-razvojni zavod Vrtnica je prvo socialno podjetje v obalno-kraški regiji in četrto socialno podjetje v Sloveniji. Ustanovljeno je bilo avgusta 2012. Delovanje zavoda je usmerjeno na pošteno (fair trade) trgovino z avtohtonimi izdelki z geografskega območja Občine Piran. Fokus so vina in oljčna olja kot visokokvalitetni in najbolj razpoznavni produkti tega okoliša (Hafner idr. 2013, 16).

Zavod PEC, Pomurski ekološki center Murska Sobota

Zavod PEC, Pomurski ekološki center Murska Sobota, so. p., je novoustanovljeno socialno podjetje, ki se ukvarja z inovativnimi in pametnimi rešitvami za ohranjanje naravnih virov ter okolja. Dejavnosti, ki jih opravlja, so družbeno koristne, usmerjene v promocijo in izobraževanje za doseganje zastavljenih ciljev regionalnega razvoja (Zavod PEC 2014).

*Zavod za pomoč pri razvoju otrok in mladostnikov ter za uveljavljanje ljubiteljskih fotografov
- Korak naprej Murska Sobota*

Zavod za pomoč pri razvoju otrok in mladostnikov ter za uveljavljanje ljubiteljskih fotografov - Korak naprej Murska Sobota je ustanovljen za trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva na področjih zagotavljanja in organiziranja mladinskega dela, varstva ter promocije zdravja, zagotavljanja socialne vključenosti, spodbujanja zaposlovanja, posredovanja zaposlitve najbolj ranljivim skupinam na trgu dela, socialne trgovine, kulture in podpornih storitev za socialna podjetja. Namen zavoda je tudi razvijanje in spodbujanje prostovoljskega dela, ustvarjanje novih prostorov in aktivnosti za druženje ter socializacijo otrok in mladostnikov ter uveljavljanje in izobraževanje ljubiteljskih fotografov in ustvarjanje pogojev za njihovo delo (Zavod Korak naprej Murska Sobota 2012).

Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobraževalne programe ter tehnologijo Epeka

Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobraževalne programe ter tehnologijo Epeka je bilo registrirano kot socialno podjetje v letu 2013. Osredotočeno je na mednarodna povezovanja in sodelovanja z organizacijami ter institucijami na lokalnem, regionalnem in nacionalnem nivoju. Njihov cilj je interdisciplinarnost tako raznih panog umetnosti kot raziskovanje načinov realizacije kulturnih programov in projektov ter vzpostavljanje platforme, na kateri se združujejo umetniška ustvarjalnost, znanstvena raziskovalnost in tehnološka paradigma v sodobnem okolju (Epeka 2011).

Zavod Varen sem

Zavod Varen sem je zasnovan kot socialno, deluje pa kot klasično podjetje. Cilj zavoda je v prvi vrsti dvig varnostne kulture v domačem okolju – povezava okolja, kjer se pojavljajo potencialne nevarnosti s stroko varnosti in zdravja pri delu ter požarne varnosti (Zavod Varen sem 2014).

3.3 Socialna podjetja tipa B

Socialno podjetje tipa B je ustanovljeno za zaposlovanje najbolj ranljivih skupin oseb na trgu dela tako, da bo določeno dejavnost opravljalo s trajnim zaposlovanjem najmanj tretjine od vseh zaposlenih. Trajno zaposlovanje je zaposlovanje delavcev za nedoločen ali določen čas, najmanj za 12 mesecev, z najmanj polovičnem delovnim časom.

Podjetja tipa B morajo trajno zaposlovati osebe iz najbolj ranljive skupine ljudi na trgu dela, in sicer mora podjetje imeti tretjino izmed vseh zaposlenih. O nedoseganju predpisanega števila in strukture delavcev mora poročati MDDSZ v treh mesecih, odkar je prišlo do

zmanjšanja delavcev oziroma spremembe strukture ter priložiti kadrovske načrte, iz katerega je razvidno, da bo v šestih mesecih ponovno izpolnjevalo vse pogoje.

Če socialno podjetje ne izpolnjuje vseh z zakonom predpisanih zahtev, mu MDDSZ izda pravnomočno odločbo o prepovedi poslovanja kot socialno podjetje in posreduje pristojnemu registrskemu organu, da iz sodnega ali drugega registra oziroma javne evidence pri firmi ali imenu nepridobitne pravne osebe izbriše dostavek »socialno podjetje«. Tako z dnem pravnomočnosti odločbe MDDSZ za nepridobitno pravno osebo prenehajo vse oblike spodbud, morebitna neporabljen javna sredstva oziroma sredstva, pridobljena na podlagi oprostitev obveznosti ali olajšav, pa mora nepridobitna pravna oseba vrniti (ZSocP).

V nadaljevanju so predstavljena socialna podjetja tipa B, katerih opisi so dosegljivi.

Center ponovne uporabe

Center ponovne uporabe je bil v letu 2012 prvo registrirano socialno podjetje v Sloveniji. Naloge Centra so prenova, obnova, demontaža in priprava še uporabnih izdelkov za vnovično uporabo. Na takšen način zavrženi izdelki po obdelavi dobijo dodano vrednost in prispevajo k zmanjševanju količine odpadkov. S pomočjo uspešno prijavljenega projekta USE-REUSE, ki ga sofinancirata Evropski socialni sklad in MDDSZ, je Centru ponovne uporabe uspelo odpreti že več centrov po Sloveniji, ki omogočajo zaposlitve na področju ravnanja z odpadki (Center ponovne uporabe 2013).

KNOF, Zavod za kreativni razvoj, Sevnica

KNOF Zavod za kreativni razvoj, Sevnica, je status socialnega podjetja pridobil v maju 2012. Člani društva KNOF so zaradi potrebe po kakovostnejšem in v razvoj usmerjenem izvajanju dejavnosti za socialno šibke ciljne skupine ustanovili socialno podjetje tipa B. Poslanstvo KNOF-a je reševanje sodobne problematike, ki ustreza načelom trajnosti in družbene odgovornosti po metodah srečnega podjetništva. Zavod rešuje problematiko s področij ekologije, ponovne uporabe, uporabe pralnih plen, zelenih energij, urbanega vrtnarstva in samooskrbe (Knof 2014).

Fundacija Vincenca Drakslerja za odvisnike

Fundacija Vincenca Drakslerja za odvisnike je ustanova za zdravljenje in pomoč odvisnikom ter njihovim svojcem in deluje na širšem območju gorenjske regije. Je prvo registrirano socialno podjetje na Gorenjskem in peto socialno podjetje v Sloveniji. Osnovno področje delovanja fundacije je usmerjeno v štiri dejavnosti, in sicer so to socialno podjetništvo, programi preprečevanja in obravnave odvisnosti, lokalna razvojna fundacija gorenjske (lokalni sklad za nevladno organizacijo) ter regionalno stičišče nevladnih organizacij za

gorenjsko regijo. Na področju socialnega podjetništva nudijo svetovanje in želijo pomagati tako pri razvoju socialnega podjetništva na področju Mestne občine Kranj kot tudi širše (Fundacija Vincenca Drakslerja 2013).

Brinjevka

Brinjevka, socialne storitve, pridelava in predelava hrane, d. o. o., so. p., je pravna oseba z obliko družbe z omejeno odgovornostjo in pridobljenim statusom socialnega podjetja. Namen družbe je vključevanje ranljivih skupin v delo, zagotavljanje ekološke ponudbe v lokalni skupnosti in širše ter razvoj na ostala področja, kot so: ekološki turizem, usposabljanje delovne sile, proizvodnje ekoloških daril itd. (Kmetija Brinjevka 2013).

Razvojna zadruga eTRI

Razvojna zadruga eTRI deluje po načelih eTRI poslovnega modela, ki zahteva popolno spremembo dojemanja ekonomije in trga ter posledično spreminja človekove navade. Primarna dejavnost zadruga je raziskovalna in razvojna dejavnost na področju družboslovja ter humanistike, sekundarna pa dejavnosti na področju ekologije, ergonomije in etične ekonomije. Poslanstvo razvojne zadruga je iskanje rešitev pri zaposlovanju različnih ranljivih skupin. V sodelovanju z Zavodom Jazon razvijajo delovna mesta za najtežje zaposljive (Jazon 2013).

Kooperativa Konjice

Kooperativa Konjice, z. b. o., so. p., je bila ustanovljena v sklopu pilotnega projekta Z moje dežele, ki je bil delno sofinanciran tudi z evropskimi sredstvi. Teoretična osnova projekta Z moje dežele je program zagotavljanja večje samooskrbe z lokalno pridelanimi kmetijskimi in živilskimi proizvodi Marjetica (Kooperativa Konjice 2014).

Slokva, zavod za razvoj neizkoriščenih potencialov

Slokva, zavod za razvoj neizkoriščenih potencialov, je prvo socialno podjetje na Koroškem, ki je bilo ustanovljeno februarja 2014. Do ustanovitve socialnega podjetja je prišlo zaradi visoke brezposelnosti in socialne izključenosti na tem območju. Vizija zavoda je razviti dolgoročne dejavnosti, ki bodo pripomogle k boljšemu življenju ljudi. Zavod si prizadeva povečati trend povpraševanja in ponudbe po lokalnih ter ekoloških živilih na Koroškem in širše ter tako povezati pridelovalce in potrošnike (Slokva 2014).

Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinsko dejavnost Trbovlje

Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinsko dejavnost Trbovlje je zasebni zavod, ki je status socialnega podjetja pridobil v letu 2014. Poslanstvo zavoda je aktivno delovanje na področju kulture, športa, turizma in mladinskih dejavnosti v zasavski regiji. Njihova vizija je postaviti višje standarde pri izvajanju kulturnih, športnih, turističnih in mladinskih dejavnosti. Zavod z dogodki in projekti sooblikuje sfero umetnosti, rekreacije, izobraževanja ter zabave v Zasavju (Zavod KŠTM Trbovlje 2014).

Zveza socialnih društev in zavodov Zasavja

Zveza socialnih društev in zavodov Zasavja je status socialnega podjetja pridobila aprila 2014. V zvezo se povezujejo društva in zavodi kot prostovoljna združenja občanov s področja Zasavja (in Radeč), ki se združujejo zaradi uresničevanja svojih skupnih ciljev pri razvijanju ter pospeševanju družbeno odgovornih aktivnosti ter zaradi dolgoročnih ciljev trajnostnega razvoja celotne zasavske regije. Namen zveze je opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva na področju socialnega varstva, pridelave/predelave ekološke hrane, vodenje ekološke trgovine za socialno šibkejše, kmetijske zadruge, ljudske kuhinje, izvajanje in pomoč pri raznih opravilih na domu, vrtu in kmetiji, izvajanje inštrukcij, izvajanje izobraževanja ter podobno, in sicer tako, da bo za izvajanje teh dejavnosti tudi trajno zaposlovala predvsem težko zaposeljive ljudi in invalide (Novičarski portal sr(e)čno Trbovlje 2013).

Zadruga Biža

Zadruga Biža je bila ustanovljena maja 2014. Zadruga združuje ponudnike ekoloških živil in pridelkov, tradicionalnih rokodelskih izdelkov ter tudi druge ponudnike, ki se želijo vključiti v zadrugo. Člani zadruge in poslovni partnerji za svoje izdelke, pridelke ali opravljeno delo prejmejo pošteno plačilo. Bistvo njihove zadruge je sledenje interesom skupnosti, v kateri živijo. Njihova vizija je razvoj ekološkega gospodarstva in razvoj nekoč na tem območju že razvitega rokodelstva (Toš 2014).

Mladinski center Prlekije – Pokrajinski center NVO

Mladinski center Prlekije – Pokrajinski center NVO, slovensko nacionalno združenje, delujoče v javnem interesu, je status socialnega podjetja pridobilo junija 2014. Mladinski center opravlja dejavnost regionalnega pomurskega multimedijskega centra. Razpolaga z zunanjimi površinami, idealnimi za taborjenje in športna udejstvovanja, ukvarja se s kulturo, preventivnimi in socialnovarstvenimi programi, inovativno ter razvojno dejavnostjo, tehnično kulturo, neformalnim izobraževanjem, informiranjem in svetovanjem, prostovoljstvom,

servisno dejavnostjo ter mreženjem. Razpolaga z mladinskim prenočiščem, zavetiščem za mlade žrtve nasilja in otroško-mladinsko eko kmetijo (Mladinski center Prlekije 2014).

Iz navedenih predstavitev dejavnosti podjetij tipa A in tipa B izhaja, da podjetja obeh tipov opravljajo dejavnosti, ki imajo širšo družbeno korist v lokalnem okolju. Na podlagi predstavitev je moč ugotoviti, da oba tipa podjetij opravljata dejavnosti na področju kmetijstva, kot so pridelava in predelava hrane ter prodaja avtohtonih izdelkov z željo po oživljanju podeželja. Predstavljena podjetja tipa A so usmerjena v ohranjanje naravnih virov in tipičnih tradicionalnih izdelkov. Poleg tega dajejo pomen tudi izobraževanju in kulturnemu programu, ki je pomemben za lokalno okolje. Predstavljena podjetja tipa B pa dajejo velik pomen ekologiji, poleg tega pa tudi lokalno pridelani hrani. Na podlagi pregledanega stanja v razvitih evropskih državah na področju socialnega podjetništva ugotavljamo, da podjetja v primerjanih državah opravljajo podobne dejavnosti. Vsem je skupno opravljanje družbeno koristnih dejavnosti na področjih, kot so eko pridelava hrane, socialni turizem, pravična trgovina, promocija zdravega načina življenja in trajnostni turizem.

4 EMPIRIČNA RAZISKAVA

V nadaljevanju je podrobneje prikazan potek empirične raziskave.

4.1 Metodologija

Namen magistrske naloge je s pomočjo analize ukrepov za spodbujanje socialnega podjetništva v tujih državah ugotoviti, kateri ukrepi bi bili učinkoviti in primerni za spodbujanje socialnega podjetništva v Sloveniji na regionalnem ter lokalnem nivoju. Namen naloge je tudi predstaviti probleme, s katerimi so se srečevala socialna podjetja v Sloveniji na njihovi začetni podjetniški poti, ugotoviti njihovo zadovoljstvo s trenutnimi ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva v državi ter prikazati potrebe, ki so zaznane na področju delovanja socialnega podjetništva.

4.1.1 Raziskovalne magistrske metode

Empirični del naloge temelji tako na analizi sekundarnih virov kot tudi analizi primarnih podatkov, pridobljenih s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika. Na eni strani so analizirani že zbrani podatki in izsledki raziskav o ukrepih, ki jih izvajajo države Belgija, Finska in Francija na področju socialnega podjetništva. Omenjene države smo izbrali zato, ker imajo največji delež registriranih socialnih podjetij in spadajo med najbolj razvite države na področju socialnega podjetništva. Ravno tako smo analizirali zbrane podatke o aktualnih ukrepih na področju socialnega podjetništva, ki se izvajajo v Sloveniji. Na drugi strani so s pomočjo primarnih podatkov, pridobljenih s polstrukturiranim anketnim vprašalnikom, ki je bil razdeljen socialnim podjetjem v Sloveniji, analizirani problemi in potrebe, s katerimi se srečujejo socialna podjetja od ustanovitve dalje.

4.1.2 Raziskovalni instrument

Pri raziskovanju problemov in potreb, s katerimi se srečujejo socialna podjetja v Sloveniji, smo uporabili polstrukturirani anketni vprašalnik. Ta je vseboval 23 vprašanj, od tega 11 vprašanj zaprtega in 12 vprašanj odprtega tipa. Na začetku vprašalnika so bila vprašanja zaprtega tipa, ki so se nanašale na splošne podatke o podjetjih, v nadaljevanju pa so sledila vprašanja odprtega tipa, ki so se nanašala na zadovoljstvo posameznega podjetja z aktualnimi ukrepi na področju socialnega podjetništva v Sloveniji, ugotovitev potreb posameznega podjetja ter njihovi predlogi za oblikovanje ukrepov, ki bodo spodbudili razvoj socialnega podjetništva v Sloveniji. Na podlagi anketnega vprašalnika smo želeli pridobiti informacije socialnih podjetij glede ukrepov, ki so jih uporabili v času svojega obstoja, s kakšnimi ovirami so se srečali, na kakšen način jim je lokalna skupnost pomagala pri uresničitvi njihove ideje in kakšne so njihove sedanje potrebe.

4.1.3 Ciljna populacija

Pri analizi sekundarnih virov so bila ciljna populacija države EU, tj. Belgija, Finska in Francija, ki uspešno ter učinkovito izvajajo ukrepe za pospeševanje podjetništva tako na državni kot regionalni ravni. V omenjenih državah je vsako tretje novoustanovljeno podjetje socialno podjetje, zato smo omenjene države vzeli kot primer dobre prakse na področju razvitosti socialnega podjetništva (Terjesen idr. 2009 v Mesojedec idr. 2012; Evropska komisija 2011). Ciljno populacijo za pridobitev primarnih podatkov so predstavljala registrirana socialna podjetja v Sloveniji. Na dan 23. junij 2014 je bilo v Sloveniji registriranih 44 podjetij s statusom socialnega podjetja. Register socialnih podjetij vodi MDDSZ. Anketni vprašalnik je bil poslan po elektronski pošti 26 socialnim podjetjem. Razlog, da anketni vprašalnik ni bil poslan vsem registriranim socialnim podjetjem, je v omejeni dostopnosti kontaktnih podatkov. V podatkovnih bazah Ajpesa in spletne strani Bonitete.si kontaktni podatki registriranih socialnih podjetij niso razvidni, zato smo do teh dostopali prek spletnih strani podjetij. Namenjen je bil lastnikom oz. vodstvu izbranih socialnih podjetij in je anketirancem zagotavljal popolno anonimnost. Poudariti je treba, da veliko podjetij s statusom socialnega podjetja ne razpolaga s kontaktnimi podatki in predstavitevno spletno stranjo, kar zagotovo prispeva k manjši prepoznavnosti in poslovnemu sodelovanju. Čas izvajanja anketnega vprašalnika je bil od začetka junija do sredine avgusta 2014. V tem času so bila ciljna podjetja večkrat zaprosena za sodelovanje v anketnem vprašalniku. Pričakovali smo večjo pripravljenost podjetij na sodelovanje. Na anketni vprašalnik je odgovorilo osem podjetij od 26 anketiranih, kar predstavlja 30,8-odstotno stopnjo odzivnosti.

4.2 Obdelava podatkov

Primere dobrih praks s področja ukrepov, ki jih izvajajo tuje evropske države na področju spodbujanja socialnega podjetništva, smo analizirali s pomočjo metode analize sekundarnih podatkov. Rezultati analize so predstavljeni opisno in tabelarično. Na podlagi analiziranih podatkov smo pridobili vpogled v posamezne ukrepe, ki jih izvajajo države Belgija, Finska in Francija, tako na državni kot na regionalni ravni, za spodbujanje socialnega podjetništva. Rezultati anketnega vprašalnika so predstavljeni opisno in prikazani s tortnim diagramom. Na podlagi anketnega vprašalnika smo se seznanili s potrebami socialnih podjetij v Sloveniji za njihovo podjetniško nadaljevanje. Pridobljeni podatki so nam vodilo pri podaji smernic za oblikovanje predlogov za spodbujanje socialnega podjetništva na regionalni in lokalni ravni.

5 ANALIZA IN INTERPRETACIJA PODATKOV EMPIRIČNE RAZISKAVE

V empirični raziskavi, ki je pripravljena na podlagi sekundarnih podatkov, analiziramo in interpretiramo ukrepe v treh izbranih državah, in sicer na državni ter regionalni oz. lokalni ravni. Analiziramo tudi aktualne ukrepe za pospeševanje socialnega podjetništva v Sloveniji. Na podlagi primarnih podatkov sta predstavljeni analizi zadovoljstva socialnih podjetij z aktualnimi ukrepi in njihovih potreb.

5.1 Analiza ukrepov v treh izbranih državah EU

V nadaljevanju so predstavljene države Belgija, Finska in Francija, kot primer dobre prakse po razvitosti socialnega podjetništva.

5.1.1 Belgija

V Belgiji je socialno gospodarstvo zelo dobro razvito, saj je vsako tretje novoustanovljeno podjetje socialno podjetje. Delež zaposlenih v socialni ekonomiji predstavlja 4,1 odstotka delovno aktivnega prebivalstva. Socialna podjetja v Belgiji delujejo v različnih panogah, od gradbeništva in energetike do zdravstva in socialnega varstva. Podjetja navadno delujejo na regionalni ravni, čeprav težijo k rasti na nacionalni in tudi mednarodni ravni. Večina podjetij ustvari nad 50 odstotkov prihodkov s pristojbinami ali prodajo. Cilji socialnih podjetij so postati neodvisni od subvencij, prodreti na tuje trge in začeti uvajati nove storitve (Huysentuyt, Weymiens in Kint 2013).

Prvo socialno podjetje je bilo v Belgiji ustanovljeno leta 1995 na podlagi zakona, sprejetega 13. aprila 1995, ki je pričel veljati 1. junija 1996. Ta določa, da lahko vsako podjetje pridobi na trgu status »socialnega podjetja«, če izpolnjuje določene pogoje, med katerimi so najpomembnejši, da:

- podjetje opredeli natančen socialni cilj in cilje, iz katerih partnerji ne smejo izhajati oz. iz njih pridobivati neposredno dobička;
- se partnerji strinjajo, da ne bodo stremeli k dobičku oziroma bodo to počeli le v omejenem obsegu;
- podjetje pripravi posebno letno poročilo, iz katerega je razvidno, kako si je prizadevalo doseči svoje socialne cilje, vključno s podatki o investicijah, trošenju, stroških delovanja in nagrajevanju zaposlenih;
- alokacija virov in kopičenje rezerv odraža socialne cilje podjetja;
- vsak od zaposlenih lahko postane partner po letu sodelovanja v podjetju;
- vsak zaposleni, čigar delovna pogodba je zaključena, izgubi status partnerja;
- je v primeru likvidacije morebitni presežek, ko so bile pred tem izpolnjene vse obveznosti in so prejeli ustrezno plačilo vsi partnerji, prerazporejen tako, da še naprej podpira socialne cilje podjetja.

V posameznih regijah Belgije obstajajo različni tipi socialnih podjetij, ki delujejo v različnih panogah, od gradbeništva in energetike do zdravstva in socialnega varstva. Podjetja so tržno naravnana in usmerjena v ustvarjanje lastnih prihodkov. Tako večina podjetij ustvari nad 50 odstotkov prihodkov s pristojbinami ali prodajo. Njihov cilj je, da v prihodnje ustvarijo še več prihodkov, postanejo neodvisni od subvencij, prodrejo na tuje trge in začnejo uvajati tudi nove storitve (Integra 2009).

Ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na državni ravni

Socialni investicijski sklad (Social investment fund) je finančni mehanizem, podprt z javnimi sredstvi, ki nudi kredite z ugodnejšo obrestno mero socialnim podjetjem, ki ne morejo pridobiti kredita pri komercialnih bankah zaradi visokega tveganja in nižje donosnosti, ki jo prinašajo socialni projekti. Tako lahko podjetja pridobijo iz Socialno investicijskega sklada do 200.000,00 EUR kredita (Jetmar 2012, 20).

Ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na regionalni ravni

V regiji Walloon podpirajo predvsem delovno integracijska socialna podjetja, ki so usmerjena k ponovnemu vključevanju brezposelnih oseb na trg dela. Walloonski parlament je odlok o odobritvi in financiranju tovrstnih podjetij sprejel julija 1998. Zakon prinaša subvencije tistim podjetjem, ki so usklajena z merili federalnega zakona iz leta 1993, in omogoča oprostitev prispevkov za plače tistim podjetjem, ki zaposlijo delavce z nizkimi kvalifikacijami. Dopolnitev zakona v letu 1995 je opredelila pogoje pri plačevanju davka socialnih podjetij za delovno integriranje, ki se kot oprostitev prispevkov za plače prizna v prvem letu 100 odstotkov, drugo leto 75, tretje 50 in četrto leto 25 odstotkov. Da bi podjetja lahko koristila omenjene ugodnosti, jih mora potrditi walloonska regijska uprava in morajo v kvalifikacijah za odobritev zadostiti določenim pogojem. Ti pogoji so, da morajo biti ustanovljena kot družbe s socialnim ciljem, zavezati se morajo, da bodo najeli vsaj 30 odstotkov delovne sile iz nepriviligiranih kategorij brezposelnih delavcev v letu, ki sledi odobritvi, 40 odstotkov v naslednjem letu in 50 odstotkov še leto kasneje. Za pričetek poslovanja je tovrstnemu podjetju dodeljena subvencija kot del kritja podjetnikove plače. Za vsakega delavca, ki ga najamejo iz populacije prikrajšanih, pa je tem podjetjem dodeljen še poseben bonus (Integra 2009).

V regiji Flandrija obstajata dve vrsti socialnih podjetij, in sicer socialno usmerjena ter delovno integracijska socialna podjetja.

Socialna delovna mesta ponujajo trajno zaposlitev najbolj ogroženim kategorijam delavcev v zaščitenem okolju, kjer je vrsta dela prilagojena sposobnostim posameznega delavca, hkrati pa je na razpolago tudi družbena in psihološka podpora. Kot težje zaposljivi posamezniki zaradi osebnostnih lastnosti in ostalih dejavnikov okolja ne morejo dobiti zaposlitve na rednem trgu dela. S primerno družbeno, delovno in socialno podporo pa še vedno lahko

izvajajo določene delovne naloge. Tovrstne organizacije ponujajo predvsem delo za dobrobit skupnosti, s katerim lahko sicer pridobijo nekaj denarnih sredstev, vendar pa je vsako mesto, ki ga zasede težje zaposljiva oseba, opravičeno tudi do vladne subvencije. Socialna podjetja imajo navadno status neprofitne organizacije (Integra 2009).

Flandrija ima številne ukrepe, ki podpirajo financiranje socialnega gospodarstva in socialnih podjetij. Finančne produkte za socialna podjetja, ki se razlikujejo po izvoru kapitala, ponujajo specializirane institucije, kot so Hefboom, Trividend, mreža Rentevrij in Triodos (Jetmar 2012).

V nadaljevanju sta predstavljeni instituciji Hefboom in Trividend s finančnimi ukrepi, ki jih ponujata socialnim podjetjem.

Hefboom je bila ustanovljena leta 1985 kot zadruga za etično investiranje. Za projekte, ki delujejo na področju sociale in trajnostne družbe, zagotavlja svetovanje in financiranje. Hefboom ponuja etične naložbene produkte za posameznike, organizacije, podjetja in javno upravo. Skupaj s partnerskimi organizacijami nudi podporo pri zaposlovanju in usposabljanju za prikrajšane skupine, podporo projektom, osredotočenim na področja izboljšanja počutja, okolja in trajnostnega razvoja. Ta podpora se kaže na dva načina, in sicer s kratkoročnimi in dolgoročnimi krediti, pa tudi z nasveti o različnih vidikih podjetniške politike, ki zagotavljajo visoko raven strokovnega znanja in izkušenj industrije ter omogočajo stalen stik z vsemi vidiki podjetniške politike. Kapital delničarjev se uporablja kot podpora za projekte, ki so družbeno koristno naravnani. Delničarji so v okviru skupščine vključeni v investicijsko politiko na način, da aktivno in zavestno sodelujejo pri oblikovanju socialne in trajnostne družbe.

Hefboom nudi naslednje finančne mehanizme delujočim socialnim podjetjem:

- kredit za sofinanciranje obratnih sredstev, npr. financiranje plač, ki ga podjetje pridobi za obdobje enega leta z možnostjo podaljšanja;
- premostitveno posojilo za čas do izplačila nepovratnih sredstev. Možno je pridobiti posojilo v višini največ 75 odstotkov odobrenih nepovratnih sredstev. Premostitveno posojilo se odobri za obdobje od 15 dni do največ 12 mesecev;
- kredit za sofinanciranje osnovnih sredstev, kot so nakup materiala in opreme, obnova in gradnja. Posojilo se lahko odobri za obdobje od 1 leta do največ 15 let;
- druge instrumente za spodbujanje socialnega podjetništva, kot so jamstva, obveznice in druga prilagojena posojila.

Finančni mehanizem v obliki mikrokredita je namenjen potencialnim socialnim podjetnikom. Mikrokredit je torej namenjen ljudem, ki bi radi vzpostavili lastno podjetje, vendar nimajo možnosti pridobitve bančnih kreditov. Za pridobitev kredita ni posebnih pogojev, so pa nekatere dejavnosti izključene, in to predvsem tiste, ki ne prinašajo dobička oz. država nima nobenih koristi. Glavni cilj mikrokreditov je socialno ponovno vključevanje. Hefboom nudi

podporne storitve za podjetja v dveh fazah. Prva je usposabljanje za pripravo poslovnega načrta, če potencialni podjetnik to potrebuje, v nasprotnem primeru pa usposabljanje za pripravo prijavnice za odobritev mikrokredita. Druga faza zajema 24 mesecev aktivne podpore podjetniku s strani organizacije Dexia Foundation z namenom omejitve tveganja neplačila mikrokredita.

Na voljo so tudi drugi finančni instrumenti, ki so osredotočeni na začetek poslovnega razvoja malih in srednjih podjetij. ARKimedea - venture sklad je namenjen mladim, hitro rastočim podjetjem. Mreža Poslovni angeli je trenutno osredotočena le na klasično gospodarstvo, vendar pa se lahko razširi tudi na socialno ekonomijo.

Trividend je flamsko javno-zasebna zadruga, ki zagotavlja tvegani kapital in posojila. Gre za primer celovitega pristopa k podpori socialnega podjetništva (Jetmar 2012, 39).

Finančni mehanizmi, ki jih nudi Trividend, so (Jetmar 2012, 24):

- Garancijska shema nudi socialnim podjetjem garancijo pri pridobitvi kredita. S to obliko pomoči podjetja lažje pridobijo kredit tudi takrat, ko nimajo dovolj lastnih jamstev, saj ta način omogoča bankam in kreditnim ponudnikom večjo varnost za povrnitev kredita, kar je pogoj, da banke lažje odobrijo kredit.
- Posojilo win-win odpira novo področje financiranja socialne ekonomije. Namen te oblike posojila je spodbujati prijatelje ali sorodnike iz malih in srednjih podjetij tako iz klasičnega kot socialnega gospodarstva, da posojajo denar. Na ta način so posojilodajalci opravičeni do vračila davka, in sicer pri plačilu letnega davka v višini 2,5 odstotka od zneska posojila. V primeru neplačila posojilojemalca prejme posojilodajalec do 30 odstotkov denarja vrnjenega. Kreditnojemalec je malo in srednje podjetje, ki deluje bodisi v klasičnem bodisi v socialnem gospodarstvu. Posojilodajalec je lahko samo fizična oseba, ki živi v flamski regiji; ne sme biti zaposlen pri kreditnojemalcu; če je posojilojemalec samozaposlena oseba, posojilodajalec ne sme biti zakonec ali zunajzakonski partner posojilojemalca; če ima posojilojemalec pravno obliko družbe, posojilodajalec ne sme biti vodja, direktor ali delničar te družbe. Enako velja tudi za zakonca ali zunajzakonskega partnerja enega od poslovođij, direktorjev ali delničarjev te družbe. Za celotno obdobje trajanja posojila win-win posojilodajalec ne sme biti posojilojemalec drugega posojila win-win. Posojilodajalec lahko posodi največ 50.000 EUR enemu ali več posojilojemalcem. Posojilojemalec pa si lahko izposodi največ 100.000 EUR v okviru win-win posojila.
- Sklad Venture Philanthropy ponuja mešane produkte, kot so subvencije, brezobrestna posojila ali kapitalska udeležba. Namen sklada je podpreti organizacije s sedežem v Belgiji, ki imajo velik potencial za rast in potrebujejo strukturno ojačitev za uresničitev tega potenciala. Podjetja lahko pridobijo iz sklada največ 80.000 EUR v obliki brezobrestnega posojila ali kapitalske udeležbe.

Belgija je bila izbrana kot zelo razvita država na področju socialnega podjetništva. Iz predstavljenih ukrepov je moč ugotoviti, da je socialno podjetništvo na regionalni ravni podprto s številnimi ukrepi. Regije so vzpostavile investicijske zadruge in javno-zasebno zadrugo ter v okviru zadrug oblikovale ukrepe, ki poskušajo čim širše zadovoljiti potrebe socialnih podjetij.

5.1.2 Finska

Na Finskem je sektor socialne ekonomije močan. Ocenjujemo, da gre takšen uspeh pripisati pozornosti, ki jo Finska namenja za širjenje znanja o socialnem podjetništvu in koristi, ki jih socialno podjetništvo prinaša.

Zahvala gre dobrim podpornim strukturam, ki so v letih od 1940 do 1980 vključevala izobraževanje, razvoj in financiranje. Naloge socialne ekonomije so v tistem času obsegale posebne kategorije zdravstvenih in socialnih storitev, kulturo in šport ter druge oblike brezplačnega izobraževanja odraslih (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

V letu 1990 se je začelo preoblikovanje socialnih podjetij. Socialna podjetja so se usmerila v opravljanje storitev socialnega skrbstva. Preusmeritev je bila posledica sprememb na področju potreb in povpraševanja po storitvah, zakonodaje, financiranja, izobraževanja in sodelovanja javnosti pri oblikovanju različnih ukrepov ter programov na področju socialne politike, kot tudi sprememb vrednot in motivacije državljanov (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

V tistem času se je izkazala potreba po različnih vrstah storitev za dobro počutje posameznika. Pri tem so imela podjetja težave z zaposlitvijo novih oseb in motivacijo obstoječih zaposlenih na področju storitev socialnega varstva, kar je predstavljalo izziv za zagotavljanje storitev. Ekstremni izzivi so se pokazali na redko poseljenih območjih, ko je šlo za istočasno investiranje občin in javnega sektorja (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

Zakon o socialnem podjetništvu je na Finskem začel veljati leta 2004. V nasprotju z drugimi državami, med drugim tudi Slovenijo, zakon na Finskem omejuje socialna podjetja samo na področju delovne integracije.

Evropski socialni sklad je bil pomemben dejavnik pri razvoju različnih oblik socialnih podjetij. Prvo obdobje finskih strukturnih skladov v EU je potekalo od leta 1995 do leta 1999, zato je bil v tistem času razvit model novih zadrug pretežno iz projektov, sofinanciranih iz Evropskega socialnega sklada. Delavska zadruga je omogočala združevanje dela in brezposelnosti ter ponujala prožen način za ohranitev socialne varnosti. Cilj je bil znižati ovire med podjetništvom in plačanim delom. Na drugi strani so bile zadruge videti kot ukrep za izvajanje storitev za dobro počutje s pomočjo decentraliziranega lastništva in vključevanja brezposelnih oseb na trg dela ter tistih, ki imajo težave pri iskanju zaposlitve.

V obdobju strukturnih skladov od leta 2000 do leta 2006 je bil na Finskem v okviru programa Evropski socialni sklad razvit operativni model za novo socialno ekonomijo in socialna podjetja na Finskem. Nacionalna mreža je bila razvita s krepitvijo kooperativnih informacijskih centrov v Tampereju. Izobraževanja in raziskave o zadrugah so bili preoblikovani in usmerjeni na specifična vprašanja, povezana s pretežno podeželskim območjem. Model mreženja je bil oblikovan z namenom organiziranja izobraževalnih in raziskovalnih aktivnosti v sodelovanju z različnimi univerzami (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

V obdobju 2007–2013, v času izvajanja operativnega programa, se je pokazal politični interes za razširitev koncepta socialnega podjetništva. Socialna podjetja so pričakovala združitev poslovnih veščin zasebnega sektorja v močno socialno poslanstvo. Ministrstvo za zaposlovanje in gospodarstvo (TEM) je imenovalo delovno skupino za vodenje nacionalnega razvojnega projekta na področju socialnega podjetništva. Eden od najpomembnejših rezultatov te skupine je bil začetek finskega socialnega podjetja Mark za reševanje socialnih in ekoloških problemov ter spodbujanje socialnih ciljev. Njihova vizija in poslanstvo je, da večino svojega dobička namenijo za skupno dobro. Projekt se je zaključil s priporočili politiki, katerih cilj je izboljšati pogoje za delo, povezovanje socialnih podjetij, da delujejo in na drugi strani ponudijo podporo za ustanavljanje, razvoj ter rast dela integracije socialnih podjetij (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

Oblike pomoči za inovativnost, razvoj in rast socialnih podjetij se razvijajo. Številni projekti, sofinancirani iz Evropskega socialnega sklada, so imeli velik vpliv pri vzpostavitvi in razvoju socialnih podjetij.

Delavske zadruge, ki temeljijo na samopomoči, so dosegle verodostojnost in se uveljavile v poslovnem ter izobraževalnem sistemu, so dobro poznane in letno je ustanovljenih okoli 200 novih zadrug. Na Finskem vključujejo delavske zadruge približno 12.600 članov, od tega zaposlujejo približno 6.650 ljudi, od katerih je 1.590 oseb zaposlenih za polni delovni čas, 1.960 oseb za krajši, 3.100 ljudi pa dela občasno. Večina članov teh zadrug zasluži deloma svoje dnevne prihodke tudi iz drugih virov. Najmanjše zadruge štejejo tri člane, največje pa 188. Povprečna velikost predstavlja deset članov na zadrugo (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

Koncept socialnega podjetništva na Finskem narašča. V letu 2010 je bilo registriranih 154 socialnih podjetij (Jetmar 2012, 10).

Po podatkih Global Entrepreneurship Monitorja (GEM) je socialno podjetništvo na Finskem zelo dobro razvito v primerjavi z drugimi nordijskimi državami, Evropo in po svetu. Skoraj polovica finske začetne podjetniške aktivnosti predstavlja neprofitno socialno podjetništvo, ki poudarja socialne in okoljske cilje. Zaznati je, da narašča socialno podjetniški potencial med mlajšo generacijo podjetnikov, starih od 18 do 34 let (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

V nadaljevanju so prikazani konkretni ukrepi, ki jih izvaja Finska za spodbujanje podjetništva na državni in lokalni ravni.

Ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na državni ravni

Na Finskem so na voljo subvencije za zaposlitev deprivilegiranih oseb ali dolgotrajno brezposelnih oseb, ki jih lahko koristijo tako klasična kot tudi socialna podjetja.

Ministrstvo za zaposlovanje in gospodarski razvoj subvencionira stroške plač za zaposlitev dolgotrajno brezposelnih oseb. Subvencija je sestavljena iz dveh delov, in sicer osnovnega in dodatnega. Osnovni del je v letu 2012 znašal 25,74 EUR na dan. Dodatni del pa je variabilen in ga določi delodajalec. Znaša lahko do 60 odstotkov osnovnega zneska, v nekaterih primerih pa tudi do 90 odstotkov osnovnega zneska. Pogoj je, da subvencija ne sme preseči 50 odstotkov stroškov celotne plače zaposlenega. Subvencija se dodeli za zaposlitev dolgotrajno brezposelnih oseb, tistih, ki težko dobijo službo, nimajo izobrazbe, so stari več kot 50 let in so prijavljeni na zavodu za zaposlovanje neprekinjeno vsaj šest mesecev (Jetmar 2012, 16).

Socialna podjetja pridobijo subvencijo za pokritje stroškov plač za zaposlitev dolgotrajno brezposelne osebe za obdobje enega leta, za težko zaposljivo osebo so upravičeni do subvencije dve leti in za obdobje treh let v primeru zaposlitve invalida. Za težje zaposljivo osebo se šteje oseba, ki je prejela varnost za primer brezposelnosti za 500 dni in je upravičena do nadomestila za brezposelnost. Od socialnega podjetja se ne zahteva, da v primeru pridobitve subvencije sklene pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas.

Subvencija predstavlja 50 odstotkov stroškov za plače in največ do 1.300 EUR na mesec. Če podjetje zaposli težje zaposljivo osebo, se mu lahko dodeli povečanje subvencije za največ 90 odstotkov zneska za dve leti. V primeru zaposlitve invalida je socialno podjetje upravičeno do subvencije v višini 75 odstotkov stroškov za plače (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

Na Finskem so podprti ukrepi, ki spodbujajo zaposlovanje in razvoj zaposlenih. Gre za obliko pomoči, ki se lahko dodeli lokalnim oblastem, skupnemu občinskemu organu ali drugim organizacijam pri ustanovitvi socialnega podjetja, pri vzpostavitvi samozaposlitve, ali pri ustanovitvi nove zadruga. Znesek dodeljene pomoči lahko znaša do 75 odstotkov skupnih odobrenih stroškov operacije. Takšna oblika pomoči pa se lahko dodeli za največ pet let. Pomoč, namenjena sofinanciranju zagonskih stroškov socialnega podjetja in stroškov, povezanih s poslovnim prostorom podjetja, se lahko dodeli samo za čas opravljanja dejavnosti. Pomoč za ustanovitev nove zadruga se lahko dodeli največ za obdobje šestih mesecev od takrat, ko je zadruga ustanovljena. Socialnim podjetjem in novim zadrugam je pomoč dodeljena po pravilu de minimis (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

Ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na lokalni ravni

Finska na lokalni ravni nima oblikovanih posebnih ukrepov. Edini ukrep, ki ga izvajajo občine na regionalni oz. lokalni ravni, je, da krijejo delodajalcu za zaposlitev dolgotrajno brezposelne osebe polovico stroškov, ostalo polovico pa sofinancira Ministrstvo za zaposlovanje in gospodarstvo. Ciljno skupino zaposlovalne politike na regionalni ravni sestavljajo invalidi, dolgotrajno brezposelni in mladi brezposelni (Kostilainen in Pattiniemi 2013).

Po dostopnih podatkih (CIRIEC 2012a) je na Finskem koncept socialnih podjetij široko sprejet. Kostilainen in Pattiniemi 2013 navajata, da so na Finskem socialna podjetja tržno naravna. Uravnotežena so med podjetništvom, zaposlovanjem in cilji socialne politike. Povezana so z organi javnega sektorja kot podjetja, ki ponujajo svoje storitve javnemu sektorju ali dopolnjujejo vlogo javnega sektorja pri zagotavljanju socialnih storitev. Finska ima številne ukrepe na državni ravni za spodbujanje socialnega podjetništva, ki so se v preteklih letih izkazali za učinkovite pri razvoju socialnega podjetništva. To velja pripisati temu, da je Finska vstopila v EU med prvimi državami, zato je imela možnost črpanja sredstev iz Evropskega socialnega sklada že v preteklih dveh programskih obdobjih. Med ukrepi, ki jih izvajajo na Finskem, je treba izpostaviti obliko pomoči lokalnim skupnostim za spodbujanje socialnega podjetništva. Ocenjujemo, da je pomembno, da država prične spodbujanje socialnega podjetništva od zgoraj navzdol. Ni dovolj prenesti odgovornosti na lokalno skupnost za razvoj socialnega podjetništva, temveč je treba za ta namen vsaj v začetni fazi nameniti tudi finančna sredstva.

5.1.3 Francija

V Franciji je socialna ekonomija izredno razvita. Predstavlja približno deset odstotkov BDP ter zaposluje deset odstotkov ljudi v sektorju socialne ekonomije. Podpirajo jo tudi Ministrstvo za socialno ekonomijo in druge vladne službe (Laville 2013).

V Franciji obstajata dva tipa socialnih podjetij. En tip predstavljajo socialna podjetja za delovno integracijo, drugi tip pa podjetja s socialnimi cilji (Integra 2009).

Socialna podjetja za delovno integracijo so udeležena v integracijskih procesih, kot so vmesne delavnice in lokalna področna združenja. Definirana so glede na vrsto oz. tip zaposlenih, lastne socialne cilje in pogoje delovanja. Kot socialno podjetje za delovno integracijo se opredeljuje tisto podjetje, ki zaposluje marginalne skupine prebivalstva, ki se nahajajo v negotovih situacijah in razmerah, ali pa so povsem družbeno in socialno izločene. Cilj podjetja je vključiti tovrstne skupine ponovno na trg dela, zato z zaposlenimi sklenejo pogodbo o zaposlitvi za določen čas in jih vključijo v ustrezna usposabljanja. Socialno podjetje za delovno integracijo deluje po enakih pravilih kot tržno podjetje. Po statusu je lahko javna ali zasebna družba, neprofitna organizacija, kooperativa in podobno. V več kot

polovici primerov (58 odstotkov) imajo tovrstna podjetja status zveze, v 33 odstotkih gre za tržna podjetja z omejeno zvezo, odstotek pa predstavljajo kooperative (Integra 2009).

Socialna podjetja za delovno integracijo financira država. Subvencija je namenjena pokritju stroškov nižje produktivnosti in sofinanciranju stroškov plač (Integra 2009).

Podjetja s socialnimi cilji nudijo svoje storitve skupnosti na način večjega dostopa. Gre pretežno za instrumente mestne uprave. Njihova naloga je vzdrževanje in vodenje mestne skupnosti. Tovrstna združenja zaposlujejo dolgotrajno brezposelne osebe in se s tem pridružujejo socialnim podjetjem za delovno integracijo v njihovih prizadevanjih za ponovno uvajanje v delo tistih, ki imajo težave pri ponovnem vstopu na trg dela. S pridobljenim statusom so deležna financiranja od centralne, regionalne in lokalne vlade (Integra 2009).

V nadaljevanju so prikazani ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na državni in regionalni oz. lokalni ravni.

Ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na državni ravni

V okviru programa Naložba za prihodnost, ki je bil vzpostavljen 9. marca 2010, je francoska vlada namenila 100 milijonov EUR za financiranje socialnega gospodarstva in socialnih podjetij. V okviru tega programa lahko socialna podjetja pridobijo povratna sredstva, ki jih morajo vrniti najkasneje do leta 2019. Črpanje sredstev po tem razpisu je možno do leta 2014. Zbrani statistični podatki so pokazali, da je bilo od konca leta 2010 do avgusta 2013 financiranih 193 projektov, kar predstavlja 38 odstotkov vseh financiranih projektov (Leluc 2013).

Francoska vlada je skupaj s šestimi podjetji in ustanovami v letu 2011 pričela izvajati program JEUN – Jeunes volontaires ESS socialne ekonomije. Vrednost programa znaša 1,9 milijona EUR, njegov cilj pa je podpreti nastanek in razvoj socialno-ekonomskih pobud med mladimi ter spodbuditi ustvarjanje mladih podjetij, zlasti v socialnem in vključujočem gospodarstvu. Namen programa je širitev informacij med mladimi o možnostih pridobitve subvencije za vzpostavitev socialnega podjetja. V okviru programa so bili izvedeni ukrepi, kot sta vzpostavitev spletnega foruma za ozaveščanje mladih (www.say-yess.com) in vzpostavitev dobrih praks (Leluc 2013).

Kot najbolj ustrezne podporne strukture za pomoč pri vzpostavitvi socialnega podjetništva so se izkazale *poslovne in zaposlitvene zadruge*, ki so namenjene vsakomur, ki razvija svoje lastno podjetje ali mu je cilj zaposliti se v zadrugi. Dejavnost zadrug je usmerjena na tri področja. Vključenim osebam nudi znanje iz pravnega, računovodskega in fiskalnega okvirja, ki ga potrebujejo pri opravljanju lastne dejavnosti. Zadruga z vključeno osebo sklene pogodbo za nedoločen čas in ji nudi individualno ter kolektivno podporo, ki temelji na življenjskih preizkušnjah. V zameno za nudenje teh ugodnosti zaposleni prispevajo k poslovanju zadruge s

plačevanjem deset odstotkov od zasluženega zneska in sodelujejo v participativnih skupinah za razprave. Prva takšna zadrug je bila ustanovljena leta 1995. Iz leta v leto se je število zadrug povečevalo. V mestnih in podeželskih okoljih deluje 80 tovrstnih zadrug. Poslovne in zaposlovalne zadruge imajo trenutno okoli 5.000 redno zaposlenih podjetnikov (Leluc 2013).

Skupina SOS – Work integration social enterprises (WISE) zagotavlja dostop na trg dela posameznikom, ki so strukturno izključeni s trga dela. Skupina deluje po principu trajnostnega gospodarskega modela kot klasično podjetje, ki prodaja izdelke ali storitve za svoje stranke. Delavcem poleg nudenja priložnosti za izobraževanje in razvijanje spretnosti nudi tudi socialno podporo, ki jo takšne osebe potrebujejo, da izidejo iz revščine. Zaposleni v skupini SOS se udeležujejo programa usposabljanja, ki temelji na strokovnih zahtevah (glede delovnega časa in pravil, timskega dela, komunikacije itd.), učenju iz poklicnega vedenja (strokovno komuniciranja), strokovni podpori (usposabljanje, ocenjevanje itd.) in socialni podpori (stanovanja, upravni postopek, zdravje itd.) (Leluc 2013).

Leta 2001 je bila ustanovljena platforma Insertion, ki spada v skupino SOS in zagotavlja strokovno vključevanje na trg dela za več WISEs. Platformo upravljajo poklicni svetovalci, ki nudijo pripravnikom in delodajalcem široko paleto storitev, kot so:

1. prepoznavanje, srečanja in zaposlovanje ljudi, izključenih s trga dela;
2. dnevna podpora zaposlenim;
3. usmerjenost zaposlenih do stabilne zaposlitve.

Platforma Insertion ima 230 partnerjev v Franciji, ki jim nudi 659 ur strokovnega usposabljanja na leto, in podpira več kot 200 delavcev vsako leto. Kar 78 odstotkov delavcev, ki jim nudi pomoč, dobi po končanem usposabljanju zaposlitev (Leluc 2013).

Francoska vlada je oblikoval ukrep »zaposlitev frankov«, ki se izvaja v obdobju 2013–2015. V okviru tega ukrepa so podjetja v sektorju trgovinske dejavnosti upravičena do finančne podpore, če zaposlijo mlade z območja, kjer je stopnja brezposelnosti mladih dvakrat večja od državnega povprečja. Gre za letno fiksno pomoč, ki znaša okoli 5.000 EUR in je izplačana v dveh obrokih. Ciljna skupina so brezposelne osebe, stare manj kot 30 let, z občutljivih mestnih območij, ki imajo posebne težave pri zaposlitvi oz. pridobitvi kakršnekoli kvalifikacije. Ukrep se bo v času izvajanja triletnega obdobja testiral na desetih področjih in se bo razvijal v progresivni način (Leluc 2013).

Ukrep »Jamstvo za mlade« je namenjen brezposelnim osebam, mlajšim od 25 let, ki so že bile v delovnem razmerju najmanj 3.214 ur (13 mesecev). Gre za obliko finančne pomoči, do katere so upravičene mlade brezposelne osebe, ki izpolnjujejo navedene pogoje. S prejetjem finančne pomoči se zavežejo, da se bodo s pomočjo svetovalnih služb ponovno vključili v program usposabljanja in vstopili na trg dela (Leluc 2013).

Francosko Ministrstvo za socialno gospodarstvo podpira razvoj spletne strani z življenjepisi mladih diplomantov, ki prihajajo s prikrajšanih območij, z namenom, da bi jim pomagali premagati diskriminacijo pri zaposlovanju. *Curriculum vitae* - CV baza je dostopna na internetu že od oktobra 2012. Omogoča javen vpogled v profile kandidatov in povečuje možnost sklepanja pogodb s podjetji. Baza podatkov je brezplačna za mala in socialna podjetja ter vključuje že več kot 1.200 življenjepisov (Leluc 2013).

Ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na regionalni/lokalni ravni

Regionalni svet regije Ile-de-France je v letu 2009 ustanovil investicijski sklad Equisol, namenjen socialnim podjetjem. Namen sklada je financiranje projektov socialnih podjetij, katerih cilji so socialni ali okoljski. Regija je v sklad zagotovila 1,75 milijona EUR, kar predstavlja 49 odstotkov vseh sredstev v skladu. Ostala sredstva so zagotovljena iz drugih virov. Do sredstev so upravičena tako socialna podjetja v nastajanju kot delujoča podjetja v vseh fazah razvoja, pod pogojem, da imajo sedež in opravljajo dejavnost v regiji Ile-de-France. Sklad je na ta način doma podprl 15 odstotkov socialnih podjetij in predstavlja prvo francosko regijo, ki nudi finančna sredstva socialnim podjetjem v obliki mikrokreditov, bančnih garancij in vračljivih predujmov (European Commission 2013, 201).

Francija ima koncept socialnega gospodarstva zelo dobro razvit. Po podatkih CIRIEC (2012a) je v Franciji 9,02 odstotka zaposlenih v sektorju socialne ekonomije v primerjavi z vsemi zaposlenimi, za kar gre zagotovo zasluga tudi ukrepom, ki se izvajajo na tem področju. Izpostavili bi ukrep zaposlitev mladih z območja, kjer je stopnja brezposelnosti mladih dvakrat večja od državnega povprečja v sektorju trgovinske dejavnosti. Ocenjujemo, da je bil sektor trgovinske dejavnosti izbran zaradi doseženega največjega prometa izmed ostalih dejavnosti. Menimo, da gre za zelo dober primer, kako spodbuditi zaposlovanje v sektorjih, ki ustvarijo največ prometa. Subvencija za zaposlitev predstavlja za sektor dodatno motivacijo po še večjem uspehu, ki posledično prispeva k oblikovanju novih delovnih mest.

5.2 Analiza aktualnih ukrepov za pospeševanje socialnega podjetništva v Sloveniji

V nadaljevanju so prikazani aktualni finančni ukrepi v Sloveniji na državni ravni, na dan 2. julija 2014, do katerih imajo pravico tudi socialna podjetja, ter ukrepi na lokalni ravni.

Ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na državni ravni

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je skupaj z Zavodom RS za zaposlovanje pripravilo in objavilo »Javno povabilo za izbor programov javnih del za leto 2014«. Povabilo je razdeljeno na dva sklopa, in sicer sklop 1 ter sklop 2. Sklop 2 je namenjen izrecno razvoju socialnih podjetij tipa B. Cilj programa je spodbujanje ustanavljanja in razvoj

novih dejavnosti socialnih podjetij tipa B za trajno zaposlovanje brezposelnih oseb iz ranljivih skupin. Razvojni programi socialnega podjetništva se bodo lahko izvajali največ dve leti. Prijavitelj oz. izvajalec bo opravičen do povrnitve stroškov plač in stroškov programa usposabljanja za vključene brezposelne osebe. V tem obdobju bo moral prijavitelj oz. izvajalec tudi registrirati socialno podjetje tipa B. Na razpis se lahko prijavijo neprofitne organizacije ali že registrirana socialna podjetja. Prijavitelj mora zagotoviti finančno podporo oziroma sofinanciranje s strani občin (ZRSZ 2014).

Slovenski podjetniški sklad ima odprt javni razpis P1B 2014 – Garancije sklada za bančne kredite s subvencijo obrestne mere, do katerih so upravičena tudi socialna podjetja. Predmet razpisa so garancije Sklada za bančne kredite s subvencijo obrestne mere, ki jih razpisuje Slovenski podjetniški sklad v sodelovanju z nekaterimi bankami.

Namen produkta je spodbujanje podjetij za izvedbo projektov, ki omogočajo konkurenčno uveljavljanje na trgu, izboljšanje tržnega položaja ter širitev dejavnosti in izboljšanja financiranja obratnih sredstev v težjih gospodarskih razmerah. Ugodnost kredita je izražena v nižji obrestni meri, ročnosti kredita in možnosti koriščenja moratorija pri vračilu kreditov. Garancija sklada predstavlja povečano možnost pridobitve kredita za tista podjetja, ki nimajo zadostnih jamstev za zavarovanje bančnega kredita, ali za podjetja, ki želijo del svojih jamstev sprostiti za novi investicijski cikel.

Kreditno-garancijska linija za mala in srednja podjetja, starejša od pet let, je odprta v dveh oblikah, in sicer v obliki razvojne garancije,¹ ki je namenjena spodbujanju podjetij v razvojne investicije, ki omogočajo konkurenčno uveljavljanje na trgu, izboljšanje tržnega položaja ter širitev dejavnosti, in v obliki mikrogarancije,² ki je namenjena za zagotavljanje likvidnih sredstev za razvoj oz. širitev dejavnosti (Slovenski podjetniški sklad 2014).

Kreditno-garancijska linija za podjetja, mlajša od pet letih, je ravno tako odprta v dveh oblikah, in sicer v obliki razvojne garancije,³ ki je namenjena spodbujanju podjetij v razvojne

---

¹ Maksimalna višina kredita je 1.250.000 EUR pri 60-odstotni garanciji sklada (za cestno-tovorni promet 625.000 EUR pri 60-odstotni garanciji sklada) in 937.500 EUR pri 80-odstotni garanciji sklada (za cestno-tovorni promet 468.750 EUR pri 80-odstotni garanciji sklada). Odplačilna doba je od 1,5 do 10 let, z možnim moratorijem 2 leti. Obrestna mera znaša 1,95 odstotka + 6 mesečni EURIBOR.

² Za mikro in mala podjetja je maksimalna višina kredita 100.000 EUR, za srednje velika podjetja pa 200.000 EUR. Ročnost kredita je od 1,5 do 3 let, z možnostjo 6-mesečnega moratorija. Obrestna mera znaša 1,95 odstotka + 6 mesečni EURIBOR.

³ Podjetje lahko pridobi 937.500 EUR kredita. Obrestna mera znaša 1,95 odstotka + 6-mesečni EURIBOR. Višina garancije je 80 odstotkov glavnice kredita, odplačilna doba je od 1,5 do 10 let, z možnostjo moratorija 2 leti.

investicije, ter v obliki mikrogarancije,⁴ ki je namenjena zagotavljanju likvidnih sredstev za razvoj oziroma širitev dejavnosti (Slovenski podjetniški sklad 2014).

Ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na lokalni ravni

Na podlagi predstavljenih podatkov Skupnosti občin Slovenije so v nadaljevanju predstavljene občine, ki spodbujajo delovanje socialnih podjetij.

Mestna občina Kranj izvaja program socialnega podjetništva prek Fundacije Vincenca Drakslerja za odvisnike. V okviru Fundacije je bilo v letu 2011 ustanovljeno prvo socialno podjetje na Gorenjskem. Fundaciji je uspelo od MDDSZ pridobiti sredstva iz Evropskega socialnega sklada za delno izvedbo projekta »Omamljen.si z delom«. Preostanek sredstev, kot so neupravičeni stroški, plačilo DDV in strošek nakupa opreme, pa je zagotovila Mestna občina Kranj. Ravno tako je občina zagotovila sredstva za mentorja, ki usposablja, organizira, vodi in nadzira zaposlene v socialnem podjetju, ter sredstva za materialne stroške podjetja in izvedbo svetovalne pisarne. Fundacija namreč nudi svetovanje in pomoč prebivalcem Mestne občine Kranj pri ustanavljanju novih socialnih podjetij, s čimer želijo, da bi se področje socialnega podjetništva razvijalo (Skupnost občin Slovenije 2014).

Občini Ormož in Središče ob Dravi spodbujata delovanje socialnih podjetij prek Mrežnega podjetniškega inkubatorja Ormož, d. o. o. V inkubatorju delujeta dve socialni podjetji. To sta podjetje Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p., ki je bilo registrirano kot prvo socialno podjetje v Sloveniji, ter podjetje Agropomoč, d. o. o., so. p. Inkubator nudi potencialnim podjetnikom širok spekter podjetniškega svetovanja in poslovne prostore pod ugodnimi pogoji. Obe občini spodbujata zaposlovanje in investiranje tudi prek občinskih razpisov. Na občini poudarjajo, da podpora od lokalnih skupnosti ni dovolj, da bi naredili večji premik v aktivnostih socialnih podjetij, ter se pritožujejo, da že nekaj časa ni pravih razpisov države, ki bi spodbujale začetne investicije in zaposlovanje v socialnih podjetjih. Poudariti je treba, da je bil že objavljen javni razpis za podporo projektov socialnega podjetništva v Pomurski regiji preklican (Skupnost občin Slovenije 2014).

Iz predstavljenih podatkov je moč ugotoviti, da druge občine v Sloveniji še niso pristopile k spodbujanju socialnega podjetništva na lokalni ravni, kar je pričakovano. Menimo, da je najprej potrebna dobra ozaveščenost o tem, kaj sploh je socialno podjetništvo in kaj prinaša, nato mora država sprejeti ukrepe, ki bodo učinkoviti na državni ravni, šele nato bodo lokalne skupnosti prepoznale, da je ključnega pomena spodbujanje razvoja socialnega podjetništva na podeželju.

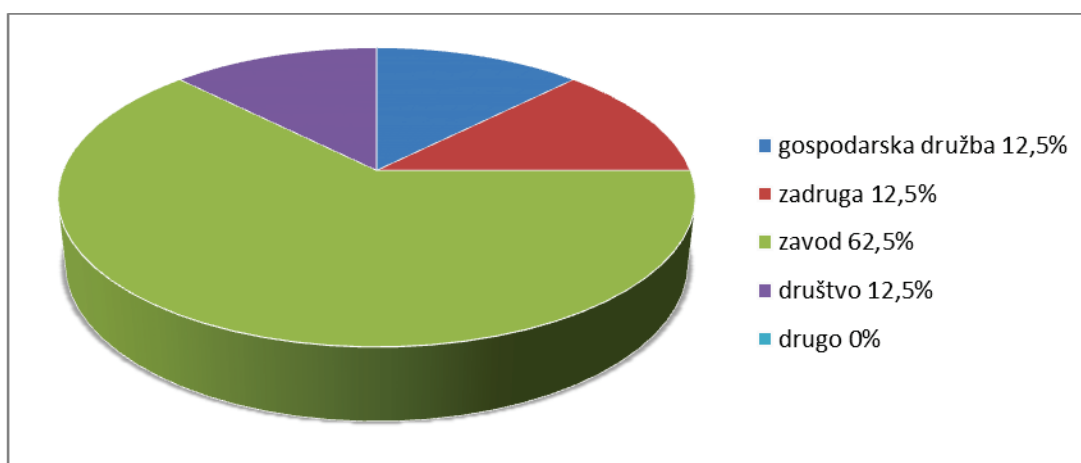
⁴ Mikro in mala podjetja lahko pridobijo maksimalno 100.000 EUR, srednje velika podjetja pa 200.000 EUR kredita. Obrestna mera znaša 1,95 odstotka + 6-mesečni EURIBOR. Višina garancije je 80 odstotkov glavnice kredita, odplačilna doba je od 1,5 do 3 leta, z možnostjo moratorija 6 mesecev.

5.3 Analiza zadovoljstva socialnih podjetij z aktualnimi ukrepi ter analiza njihovih potreb

V nadaljevanju predstavljamo rezultate spletnega anketiranja, ki je bilo izvedeno od začetka junija do sredine avgusta 2014 med socialnimi podjetji v Sloveniji. V raziskavi je sodelovalo osem podjetij.

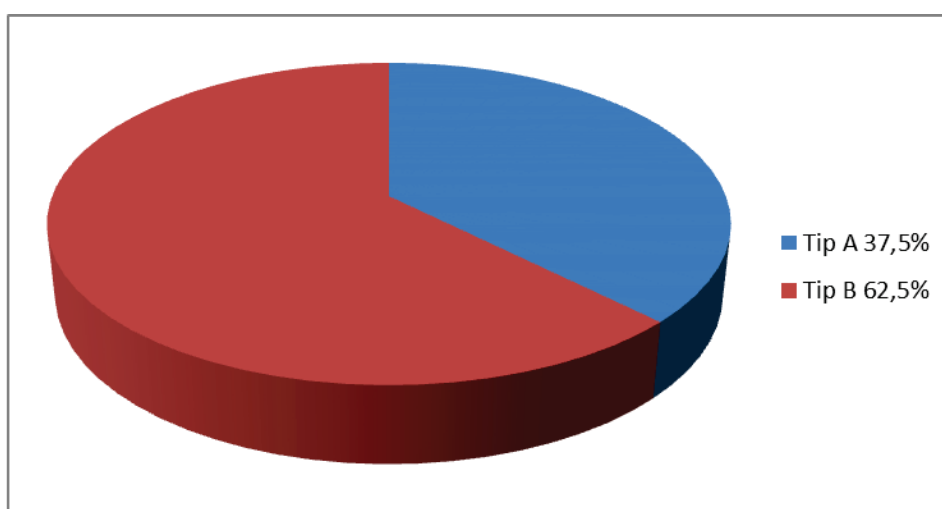
Opis vzorca

Podjetja s statusom socialnega podjetja, ki so sodelovala v anketnem vprašalniku, imajo večinoma registrirano pravnoorganizacijsko obliko zavod (pet podjetij), sledijo po eno podjetje s pravnoorganizacijsko obliko gospodarske družbe, zadruga in društva (slika 2).

Slika 2: Pravnoorganizacijska oblika podjetja

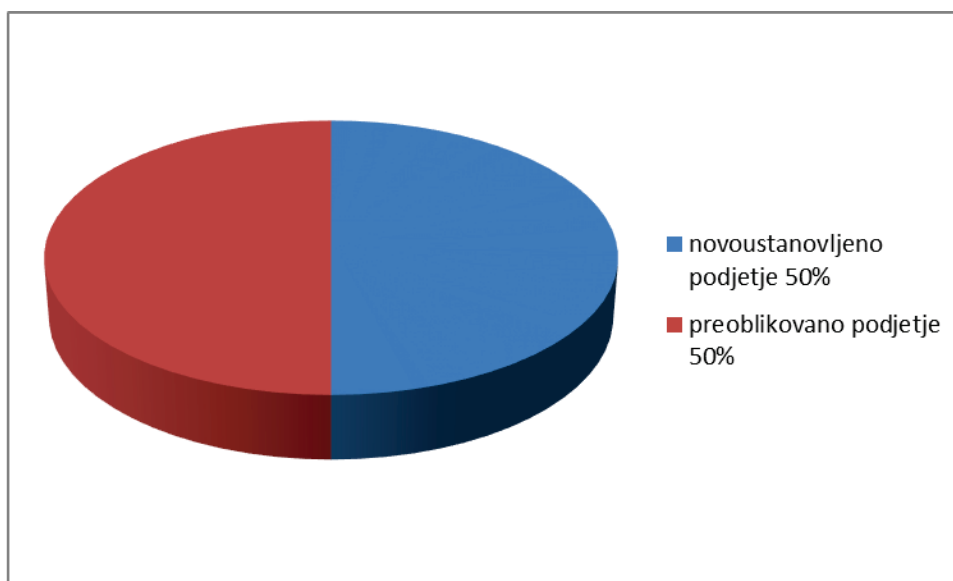
Po tipu socialnega podjetja prevladujejo podjetja tipa B, in sicer pet podjetij, kar predstavlja 62,5 odstotka vseh anketiranih podjetij (slika 3). Podjetja tipa A so predstavljal tri podjetja, kar predstavlja 37,5 odstotka vseh anketiranih podjetij.

Slika 3: Tip socialnega podjetja

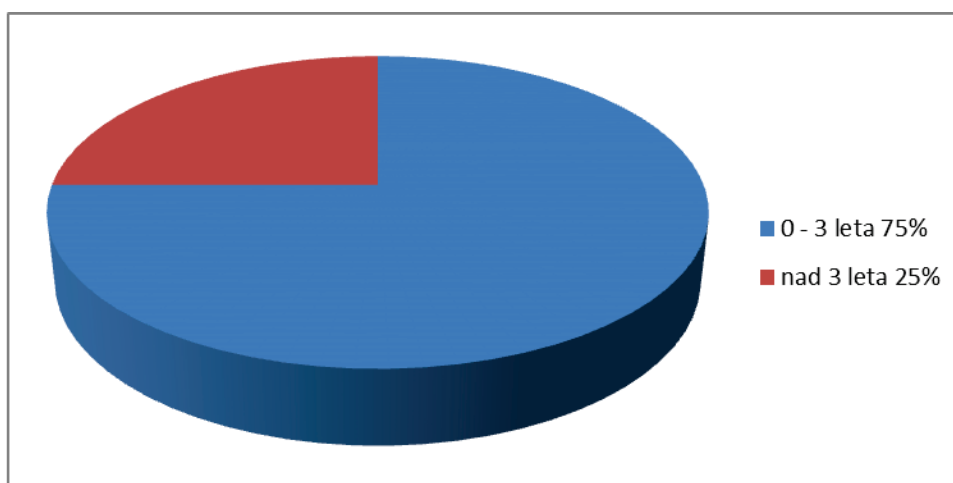

Štiri od osmih anketiranih podjetij je status socialnega podjetja pridobilo na podlagi novoustanovljenega podjetja, druga polovica pa se jih je preoblikovala iz že obstoječega podjetja (slika 4).

Slika 4: Podlaga za pridobitev statusa socialnega podjetja

V času izvajanja ankete je bilo šest podjetij, kar predstavlja 75 odstotkov vseh anketiranih, registrirana od nič do treh let, kar pomeni, da gre za mlada podjetja, dve podjetji, kar predstavlja 25 odstotkov vseh anketiranih podjetij, pa sta bili registrirani več kot tri leta (slika 5).

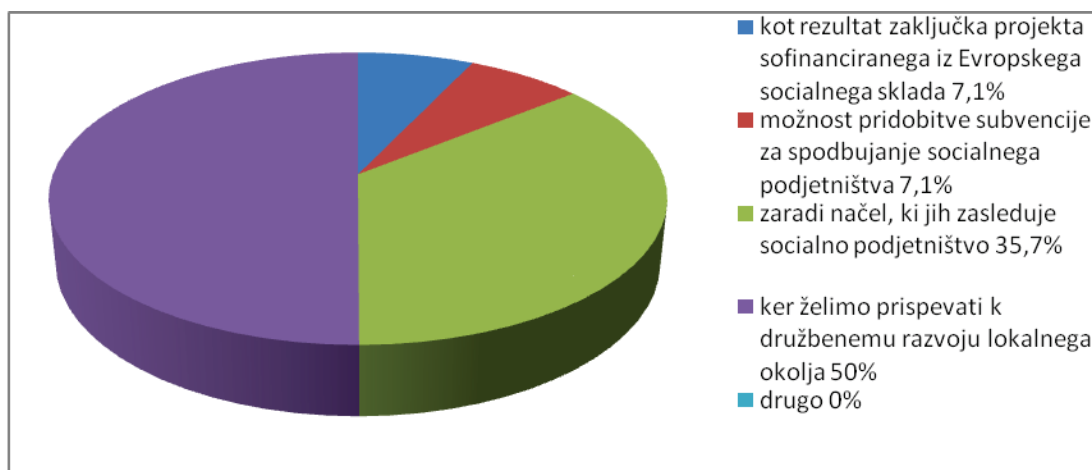
Slika 5: Starost podjetja

Rezultati spletne ankete

Anketa je pokazala, da so imela štiri podjetja ob ustanovitvi socialnega podjetja zaposleno eno osebo. Eno podjetje je imelo zaposlenih devet oseb, eno podjetje je imelo zaposlene tri osebe, eno podjetje je imelo zaposlene dve osebi in eno podjetje ni zaposlovalo oseb. Na dan

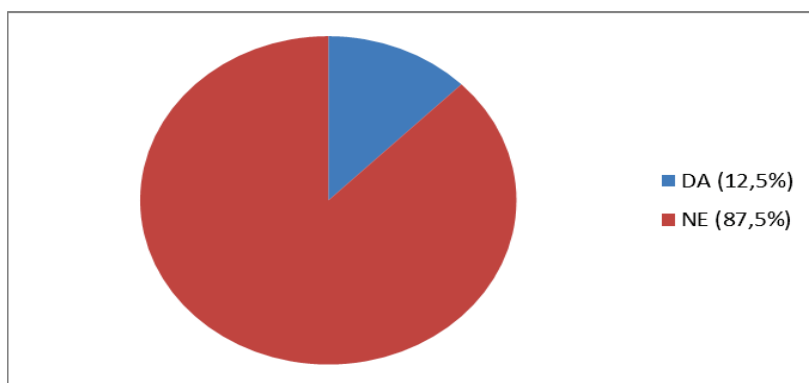
31. decembra 2013 je štirim podjetjem uspelo ohraniti število delovnih mest (eno delovno mesto). Dve podjetji sta zmanjšali število delovnih mest, in sicer podjetje, ki je ob ustanovitvi zaposlovalo devet oseb, je na zadnji dan preteklega leta zaposlovalo štiri osebe, podjetje, ki je ob ustanovitvi zaposlovalo tri osebe, pa je na zadnji dan preteklega leta ostalo brez zaposlenih. Izstopa podjetje, ki mu je uspelo iz dveh zaposlenih povečati zaposlitve na 14 zaposlenih, kar pomeni, da je ustvarilo 12 novih delovnih mest.

Podjetje, ki dosega najvišjo povprečno rast prodaje, je ocenilo rast prodaje na 40 odstotkov. Sledita podjetji, ki dosegata 30-odstotno povprečno rast prodaje, podjetje, ki dosega 20-odstotno povprečno rast prodaje, in tri podjetja, ki ne dosegajo rasti prodaje. Podjetja smo tudi vprašali, kaj je bil njihov motiv za ustanovitev socialnega podjetja (slika 6). Možnih je bilo več odgovorov. Predpostavljali smo, da so bila socialna podjetja ustanovljena kot rezultat zaključenih projektov, sofinanciranih iz Evropskega socialnega sklada. Anketa je pokazala, da je 50 odstotkov anketiranih ustanovilo socialno podjetje z namenom, da bi prispevali k družbenemu razvoju lokalnega okolja. Nadalje je 35 odstotkov podjetij navedlo kot razlog načela, ki jih zasleduje socialno podjetništvo, 7,1 odstotka podjetij zaradi pridobitve subvencije za zaposlitev ter 7,1 odstotka podjetij kot rezultat zaključka projekta, sofinanciranega iz Evropskega socialnega sklada.

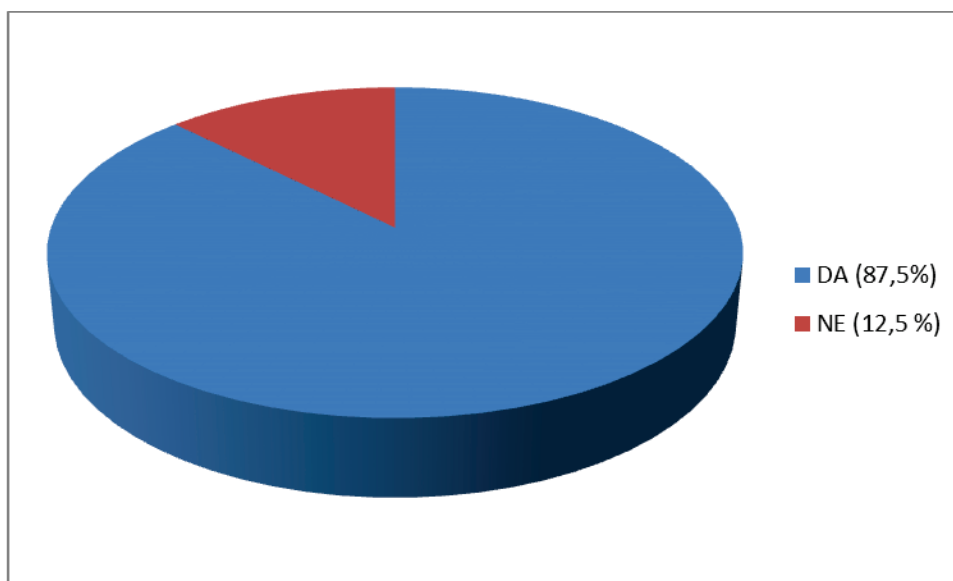
Slika 6: Motiv za ustanovitev socialnega podjetja

Pri ustanovitvi socialnega podjetja je samo eno od anketiranih podjetij imelo težave, in sicer so se težave pojavile na sodišču, kar pa gre prepisati novosti, saj je bilo to podjetje med prvimi tremi registriranimi socialnimi podjetji v državi (slika 7).

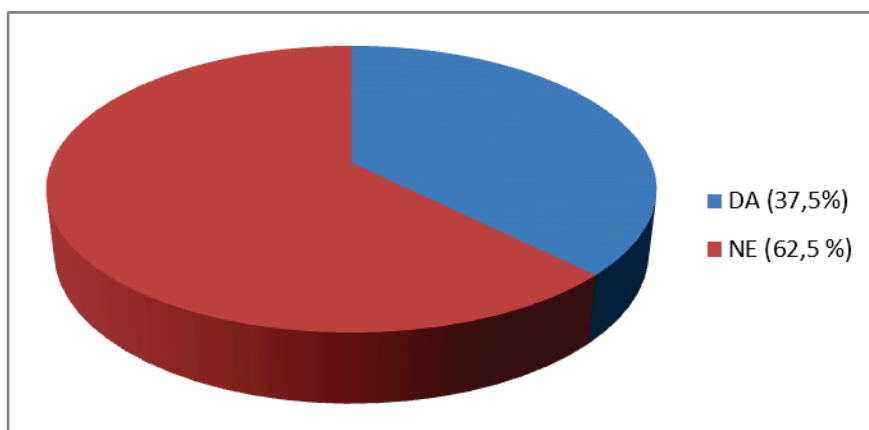
Slika 7: Težave pri ustanovitvi socialnega podjetja

Slika 8 prikazuje seznanjenost socialnih podjetij z ukrepi, ki so na voljo za spodbujanje socialnega podjetništva. Anketa je pokazala, da so podjetja dobro seznanjena z ukrepi, ki so na voljo za spodbujanje socialnega podjetništva. Sedem podjetij, kar predstavlja 87,5 odstotka vseh anketiranih podjetij, je odgovorilo, da so seznanjeni z aktualnimi ukrepi. Le eno podjetje, kar predstavlja 12,5 odstotka vseh anketiranih podjetij, pa je navedlo, da z ukrepi niso seznanjeni. Res pa je, da je teh ukrepov do sedaj še izredno malo.

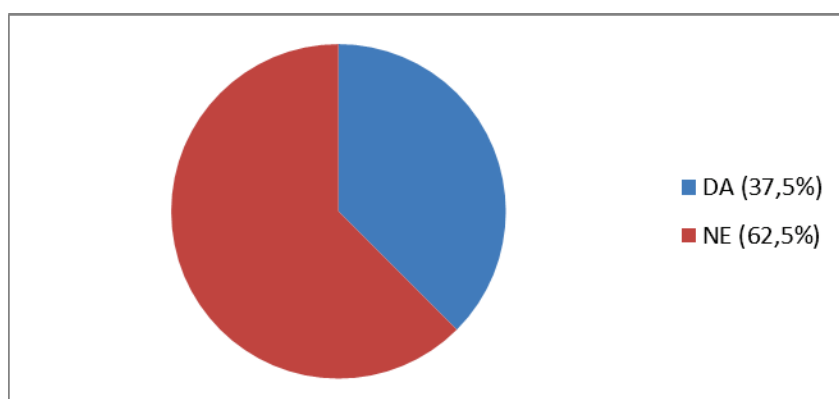
Slika 8: Seznanjenost socialnih podjetij z ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva

Glede na to, da je pet podjetij, kar predstavlja 62,5 odstotka vseh anketiranih, odgovorilo, da kot socialno podjetje niso prejeli evropskih in državnih sredstev (slika 9), lahko verjamemo, da podjetja poslujejo z namenom, da bi prispevala k družbenemu razvoju lokalnega okolja, ter dajejo prioriteto načelom, ki jih zasleduje socialno podjetništvo. V treh podjetjih, kar predstavlja 37,5 odstotka vseh anketiranih, ki so pridobila sredstva, so ta namenili za sofinanciranje plač zaposlenih.

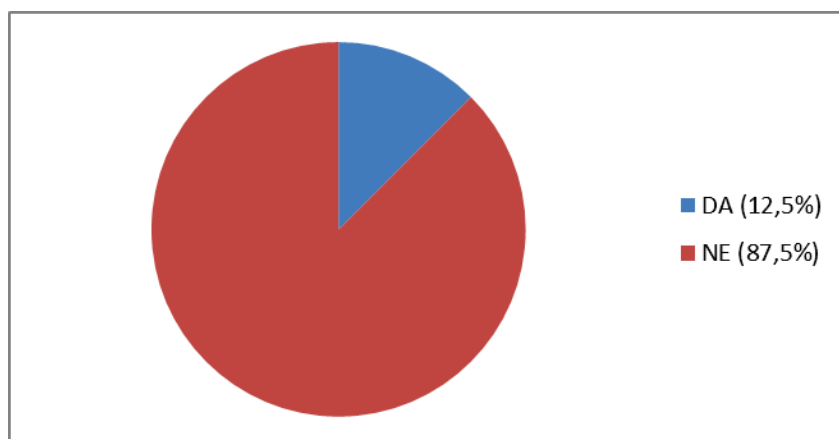
Slika 9: Socialna podjetja, ki so v času obstoja prejela evropska ali državna sredstva

Pet podjetij, kar predstavlja 62,5 odstotka vseh anketiranih socialnih podjetij, je odgovorilo, da niso zadovoljni z aktualnimi ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na regionalni in lokalni ravni (slika 10). Ocenjujemo, da je tako, ker večina občin še nima na voljo ukrepov za spodbujanje socialnega podjetništva. V odprtem vprašanju o predlaganih spremembah so navedli vzpostavitev socialnega inkubatorja. Ostala tri podjetja v vzorcu so odgovorila, da so z aktualnimi ukrepi za spodbujanje podjetništva na regionalni in lokalni ravni zadovoljna.

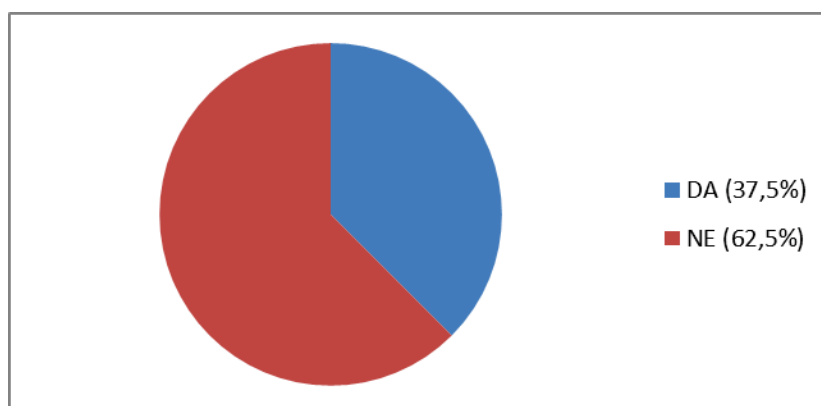
Slika 10: Zadovoljstvo podjetij z aktualnimi ukrepi

Podjetja smo vprašali, ali se povezujejo z drugimi socialnimi podjetji iz držav EU (slika 11). Kot povezovanje je bilo mišljeno skupno izvajanje projektov, udeležba na mednarodnih srečanjih, seminarjih in izobraževanjih. Sedem podjetij, kar predstavlja 87,5 odstotka vseh anketiranih, je odgovorilo, da se ne povezujejo z drugimi socialnimi podjetji iz držav EU. Samo eno podjetje iz vzorca pa je odgovorilo, da se povezuje z drugimi socialnimi podjetji iz držav EU. V odprtem vprašanju je podjetje navedlo, da se povezuje z državami Avstrija, Hrvaška in Francija. Povezuje se s potencialnimi družbeno odgovornimi investitorji, start-upi in študentskimi raziskovalnimi skupinami, ki se posvečajo družbeno odgovornemu delovanju ter kreiranju novih delovnih mest.

Slika 11: Povezovanje s socialnimi podjetji iz držav EU

Pet anketiranih podjetij, kar predstavlja 62,5 odstotka vseh anketiranih podjetij, meni, da njihova lokalna skupnost nima posluha za razvoj socialnega podjetništva (slika 12). Tri podjetja, kar predstavlja 37,5 odstotka vseh anketiranih podjetij, pa so odgovorila, da ima njihova lokalna skupnost posluh za razvoj socialnega podjetništva. V odprtem vprašanju so navedli, da njihove lokalne skupnosti podpirajo socialno podjetništvo na način, da oddajajo prostor socialnim podjetjem v brezplačen najem, skrbijo za promocijo podjetja in naročajo storitve pri socialnem podjetju, ki deluje v lokalnem okolju.

Slika 12: Posluh lokalne skupnosti za razvoj socialnega podjetništva

Zadnje vprašanje anketnega vprašalnika se je nanašalo na predlagane ukrepe, ki bi bili po njihovem mnenju koristni za socialna podjetja in spodbujanje socialnega podjetništva v Sloveniji, tako na nacionalni kot tudi na lokalni ravni. V nadaljevanju so predstavljeni ukrepi, ki so jih predlagala anketirana podjetja:

- boljša umeščenost delovanja socialnih podjetij na ravni skupnosti (podpora lokalne skupnosti), financiranje tistih, ki jim je uspelo pokazati družbeno odgovorno obliko delovanja;
- na lokalni ravni izenačeni pogoji za razvoj podjetništva in socialnega podjetništva (npr: ugodnejši krediti za razvoj);
- sistemske spodbude za regionalna podpora okolja, kot so socialni inkubatorji;

- spodbujanje socialnega podjetništva tako, da se pri javnih naročilih izberejo socialna podjetja;
- ukinitve DDV za socialna podjetja;
- podporni ukrepi za promocijo izdelkov in storitev socialnega podjetja;
- večja informiranost o socialnem podjetništvu;
- omilitev pogoja za ohranjanje statusa socialnega podjetja glede števila zaposlenih v drugem letu poslovanja podjetja, ker je razvoj socialnega podjetja počasnejši kot pri klasičnem podjetništvu.

Iz analize zadovoljstva socialnih podjetij z aktualnimi ukrepi ter analize njihovih potreb je moč ugotoviti, da imajo socialna podjetja registrirane različne pravnoorganizacijske oblike podjetja: od zavoda, društev, zadruga do gospodarske družbe. Po statusu prevladujejo podjetja tipa B. Gre večinoma za mlada podjetja, stara od 0 do 3 leta, ki imajo zaposleno eno osebo. Podjetja večinoma dosegajo povprečno rast prodaje. Iz analize je razvidno, da je bil motiv podjetij za ustanovitev socialnega podjetja želja po prispevanju k družbenemu razvoju lokalnega okolja ter zaradi zasledovanja načel, ki jih zasleduje socialno podjetništvo. Podjetja pri ustanovitvi niso imela težav. Z aktualnimi ukrepi za pomoč podjetjem so seznanjena, niso pa zadovoljna z njimi. Menijo, da tudi lokalna skupnost nima posluha za razvoj socialnega podjetništva, zato predlagajo ukrepe, ki bi bili po njihovem mnenju koristni. Predlagani ukrepi so napisani v šestem poglavju naloge z naslovom Zaključne ugotovitve in priporočila.

6 ZAKLJUČNE UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA

Socialno podjetništvo je oblika podjetništva, ki krepi družbeno solidarnost in kohezijo, spodbuja sodelovanje ljudi ter prostovoljsko delo. Primarni cilj socialnega podjetništva je ustvarjanje novih delovnih mest za ranljive skupine ljudi, ki imajo manjše možnosti zaposlovanja. Ranljivo skupino ljudi predstavljajo starejši delavci, iskalci prve zaposlitve, nekdanji uporabniki drog, nekdanji kaznjenci, Romi, osebe s posebnimi potrebami, gibalno ovirane osebe ipd. Poleg ustvarjanja delovnih mest je značilnost socialnih podjetij tudi opravljanje družbeno koristnih dejavnosti na področjih, kot so: socialni turizem, eko pridelava hrane, mladinsko delo, pravična trgovina in promocija zdravega načina življenja (Socialni inkubator 2014).

Socialno podjetništvo kot dinamični del socialne ekonomije temelji na inovativnosti, saj uvaja nove pristope k zadovoljevanju potreb lokalne skupnosti. Gre za inovativno sposobnost skupnosti, katere namen je učinkovito izkoristiti razpoložljive vire in zadovoljiti potrebe lokalnega prebivalstva (Mozaik 2014).

V Evropi je socialno podjetništvo različno poimenovano, na primer socialno podjetništvo, solidarnostno gospodarstvo, skupnostno podjetništvo, družbeno podjetništvo, socialna ekonomija, tretji sektor, nevladna organizacija (Mesojedec idr. 2012, 17).

Terminološka zmeda, ki prevladuje v miselnosti ljudi, vodi do tega, da odločevalci neustrezno razumejo dodano vrednost socialnega podjetništva, zaradi česar politika ne omogoča izkoriščanja konkurenčne prednosti socialnega podjetništva v specifičnih gospodarskih sektorjih nasproti javnemu in profitnemu sektorju (Kovač in Klužer 2010 v Spear in Galera 2010). V Sloveniji je bilo že govora, da bi termin socialno podjetništvo zamenjali s terminom družbeno podjetništvo, saj termin socialno preusmeri pozornost na tako imenovane socialne podpore, potrebne za delovanje in obstoj podjetij.

Prva socialna podjetja v obliki kooperativ oziroma zadrug so nastala v 17. stoletju, med angleško revolucijo. Koncept sodobnega socialnega podjetništva izhaja iz 19. stoletja, ko so se pojavile nove oblike organizacij in podjetij kot odgovor na težave, ki so bile posledica globokih sprememb v tedanjem gospodarskem sistemu. V 19. stoletju se je socialno podjetništvo uveljavljalo predvsem prek kooperativ in tako imenovanih prijateljskih družb, katerih cilj ni bil zgolj doseganje dobička, temveč zagotavljanje dobrin in storitev na enakopravnejši ter bolj demokratični osnovi. Pravi razcvet pa je socialno podjetništvo doživelo v 90. letih prejšnjega stoletja. Na ravni EU je bil prvi dokument, ki omenja socialno podjetništvo, sprejet decembra 1989. Tedaj je Evropska komisija sprejela akt o podjetništvu v socialni ekonomiji, posledica katerega je bila zagotovitev finančne podpore projektom za promocijo socialnega podjetništva. Leta 2000 je bila ustanovljena Evropska konferenca kooperativ, vzajemnih družb, društev in fundacij, ki se je v letu 2008 preimenovala v Socialno ekonomijo Evrope. V letu 1992 so bili pripravljene trije predlogi dokumentov: Statuta o

evropskih kooperativah, Statuta vzajemnih družb in Statuta evropskih društev. Leta 2003 je bil sprejet le Statut o evropskih kooperativah, ostala dokumenta pa sta bila leta 2006 umaknjena iz razprave. V Resoluciji o socialni ekonomiji, ki jo je Evropski parlament sprejel februarja 2009, so prepoznane naslednje prednosti socialnih podjetij: ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, krepitev socialne, ekonomske in regionalne kohezije, spodbujanje aktivnega državljanstva, solidarnosti in ekonomije, pri kateri so na prvem mestu ljudje. Tudi Evropska komisija prepoznava pomemben delež socialnega podjetništva pri uresničevanju ciljev Lizbonske strategije za pospeševanje gospodarske rasti in ustvarjanje delovnih mest. V okviru Evropskega socialnega sklada podpira predvsem projekte socialnega podjetništva v državah članicah. V okviru Direktorata za industrijo pa je ustanovila tudi Enoto za socialno ekonomijo, ki zagotavlja poglobljeno osredotočanje na razvoj socialnih podjetij v EU kot oblik malih in srednje velikih podjetij (Črnak Meglič 2013, 79).

V socialni ekonomiji je v EU zaposlenih več kot 11 milijonov ljudi, kar predstavlja šest odstotkov vseh zaposlenih (CIRIEC 2007). Države Belgija, Finska in Francija spadajo med najbolj razvite na področju socialnih podjetij. Po deležu zaposlenih v sektorju socialne ekonomije v primerjavi z vsemi zaposlenimi spadajo v vrh držav v Evropski uniji. Belgija ima zaposlenih 10,3 odstotka aktivnega prebivalstva v socialni ekonomiji, sledita Francija z 9,02 odstotka vseh zaposlenih v socialni ekonomiji in Finska s 7,65 odstotka vseh zaposlenih v socialni ekonomiji. Po podatkih CIRIEC (2012a, 38) je v Sloveniji zaposlenih le 0,73 odstotka na področju socialne ekonomije, kar našo državo uvršča na dno razvitosti socialnega podjetništva.

Slovenija je pristopila k spodbujanju razvoja socialnega podjetništva s sprejetjem Zakona o socialnem podjetništvu v letu 2011, ki je začel veljati v začetku leta 2012. Zakon je pripravljen po vzoru italijanskega zakona o socialnem podjetništvu, ki ravno tako obravnava dva tipa socialnih podjetij. Gre za podjetja tipa A in podjetja tipa B. Podjetja tipa A so ustanovljena za trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva v skladu z uredbo. Poudariti je treba, da je bila osnovna uredba letos razširjena še na dejavnosti, ki so povezane z ohranjanjem narave in varstva okolja, kmetijstva, proizvodnje in lova, spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije, razvoja zelene ekonomije ter kulturne in naravne dediščine. Pogoji za podjetja tipa A je, da morajo polovico prihodkov ustvariti iz glavne dejavnosti, ostalo polovico prihodkov pa lahko ustvarijo iz drugih dejavnosti, ki niso navedene v uredbi. Poleg tega mora podjetje trajno zaposliti najmanj enega delavca v prvem letu svojega delovanja in najmanj dva delavca v nadaljnjih letih poslovanja.

Podjetja tipa B so ustanovljena za zaposlovanje najbolj ranljivih skupin oseb na trgu dela, zato lahko opravljajo katerokoli dejavnost, vendar morajo trajno zaposlovati najmanj tretjino delavcev iz ranljive skupine. Za trajno zaposlitev se šteje zaposlitev delavca za nedoločen ali določen čas, vendar najmanj 12 mesecev, za najmanj polovični delovni čas.

Nadzor nad izpolnjevanjem pogojev za ohranitev statusa socialnega podjetja vodi MDDSZ. Ministrstvo vodi tudi evidenco socialnih podjetij. Po podatkih ministrstva je bilo na dan 23. junija 2014 v Sloveniji registriranih 44 socialnih podjetij, od tega prevladujejo socialna podjetja tipa B.

Za spodbujanje socialnega podjetništva so potrebni določeni ukrepi in spodbude, kajti brez tega ne moremo pričakovati razvoja. Analiza v treh izbranih državah je pokazala, da imajo oblikovane ukrepe tako na državni kot na regionalni ravni. Prav to je nato vodilo v odpiranje socialnih podjetij. V analiziranih državah so nekateri ukrepi precej podobni našim, ki jih izvajamo za pospeševanje klasičnega podjetništva (javna dela, mikrokrediti in garancijska shema). Tudi v teh državah so nekatere ukrepe, ki veljajo za klasično podjetništvo, razširili na socialno podjetništvo. Izpostaviti gre Socialni investicijski sklad v Belgiji, ki omogoča pridobitev kredita za tista podjetja, ki jim pri komercialnih bankah zaradi tveganja ne uspe pridobiti kredita. Vzpostavitev takšnega sklada bi bila potrebna tudi v Sloveniji. Socialna podjetja v Sloveniji se že srečujejo s problemom, ko ne morejo pridobiti kreditov pri bankah za razširitev dejavnosti. Sklad bi prav tako lahko omogočal podjetjem premostitveno posojilo za čas do izplačila nepovratnih sredstev. Za Francijo izpostavljamo zaposlitvene zadruge, ki omogočajo, da se potencialni socialni podjetniki zaposlijo v zadrugi, kjer koristijo storitve s področja poslovanja podjetja, v zameno pa deset odstotkov od ustvarjenega prometa namenijo zadrugi. Med ukrepi, ki jih izvajajo na Finskem, pa naj izpostavimo obliko državne pomoči lokalnim skupnostim za spodbujanje socialnega podjetništva. Ocenjujemo, da je pomembno, da država prične spodbujanje socialnega podjetništva od zgoraj navzdol. Ni dovolj prenesti odgovornost na lokalno skupnost za razvoj socialnega podjetništva, temveč je potrebno za ta namen vsaj v začetni fazi nameniti tudi ustrezna finančna sredstva.

Trenutno imamo v Sloveniji na državni ravni le peščico ukrepov, ki stimulirajo prehod v socialno podjetništvo. Posledica, da se ukrepi niso mogli začeti oblikovati takoj po sprejetih Strategiji razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016, je tudi trenutno izvajanje Operativnega programa za programsko obdobje 2007–2013 (MDDSZ 2013a). Ukrepi, načrtovani za izvajanje, morajo biti namreč opredeljeni in finančno načrtovani v programskem dokumentu, ki se oblikuje za obdobje sedmih let tako na državni kot na regionalni ravni.

V juliju 2014 je bil sprejet Program ukrepov 2014–2015 za izvajanje strategije socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016. Sredstva za izvajanje aktivnosti razvoja socialnega podjetništva med letoma 2014 in 2015 so ocenjena na približno 12,7 milijona evrov.

Iz programa ukrepov je razvidno, da se bodo na področju socialnega podjetništva v naslednjih dveh letih izvajale aktivnosti, kot so promocijske akcije in informiranje o socialnem podjetništvu na nacionalnem nivoju, izvajal se bo mentorski program podpore za potencialna in delujoča socialna podjetja, izvedena bodo usposabljanja in izobraževanja odgovornih oseb za delo z ranljivimi skupinami. Socialno podjetništvo se bo v obliki svetovanj in promocije

približalo kmetijam. V okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020 bodo sofinancirane naložbe v izboljšanje proizvodnih zmogljivosti, namenjene bodo spodbude za sodelovanje in povezovanje, skupno trženje proizvodov ter ustanavljanje podjetij na podeželju. Socialno podjetništvo se bo spodbujalo tudi na področju kulture za razvoj novih storitev in produktov. Program predvideva tudi razvoj modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij, kar je po naši oceni bistveno, saj je ključnega pomena merjenje socialnega učinka podjetja, da lahko izmerimo, kako uspešno je podjetje, ter določimo merila za dodelitev subvencij socialnim podjetjem. Program predvideva tudi nadgradnjo javnega naročanja, spodbude za zaposlovanje ranljivih skupin na trgu dela, razvoj novih pristopov zaposlovanja in samozaposlovanja mladih kot odgovor na družbene izzive.

Na regionalni ravni je razvoj socialnega podjetništva v začetni fazi. Po podatkih Skupnosti občin Slovenije sta le dve občini v Sloveniji, ki sta že pripravili pravilnik o spodbujanju socialnega podjetništva v lokalnem okolju, ter nekaj občin, ki socialnim podjetjem v lokalnem okolju nudijo spodbude v obliki brezplačnega oddajanja prostorov v najem, skrbi za promocijo socialnega podjetja in zagotavljajo dodatna sredstva za delovanje podjetij.

Trenutno je v pripravi novi Operativni program Evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020, v katerem bo veliko pozornosti namenjeno prav spodbujanju socialnega podjetništva, zato je pričakovati več ukrepov in razcvet socialnega podjetništva do leta 2020.

Ravno tako je v pripravi Regionalni razvojni program za obdobje 2014–2020, ki ga mora pripraviti vsaka slovenska regija, zato je pomembno, da socialno podjetništvo dobi posebno mesto v programu.

Lokalna skupnost in socialna podjetja predstavljajo dve različni organizacijski obliki, katerim je skupna vloga razvoj lokalnega okolja. ZSocP določa pristojnosti občin za spodbujanje socialnega podjetništva. Občine lahko torej načrtujejo, financirajo in izvajajo politike razvoja socialnega podjetništva na območju občine oziroma na ravni razvojne regije. Naloga posamezne občine je, da oblikuje dolgoročne strateške in regionalne usmeritve za podporo ter spodbujanje socialnega podjetništva, oblikuje in sprejme zakonodajni okvir na lokalni ravni, identificira lokalne probleme ter potrebe z oblikovanjem možnih rešitev v sodelovanju z lokalnimi partnerji, pripravi razpise za podporo socialnim podjetjem pri njihovem razvoju in promociji, pripravi razpise za razvojna javna dela ter javni poziv za zbiranje programov ter opredeli prostorske kapacitete in zemljišča za namene brezplačne uporabe (Vidmar 2014, 6).

Vidmar (2014) kot možna področja za razvoj socialnega podjetništva navaja:

- pomoč in podpora socialno in družbeno deprivilegiranim ter krepitev socialnega kapitala;
- razvoj inovativnih oblik medgeneracijskega sodelovanja ter podpore starejšim prebivalcem;
- podpora organiziranju in delovanju mladih ter različnih interesnih skupin v lokalnem okolju;

- ekološka pridelava hrane, skupnostni urbani in vaški vrtovi;
- oživitev prikrajšanih mestnih in podeželskih skupnosti;
- oživitev in vzpostavitev trajnostno naravnane in lokalno pogojenega turizma;
- urejanje in skrb za javne površine;
- oblikovanje skupnostno naravnanih produktov in storitev, skupnostno naravnani lokalni razvoj;
- pomoč in sodelovanje pri gospodarskem prestrukturiranju lokalnih podjetij;
- spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije in razvoj zelene ekonomije;
- vzpostavljanje stanovanjskih kooperativ.

V nadaljevanju so podana priporočila pri oblikovanju ukrepov za razvoj socialnega podjetništva v Sloveniji na regionalni in lokalni ravni, ki izhajajo iz rezultatov empirične raziskave.

Lokalne skupnosti bi morale za pospešitev razvoja socialnega podjetništva začeti z naslednjimi aktivnostmi:

- informiranost mladih o socialnem podjetništvu;
- vzpostavitev socialnega inkubatorja v lokalnem okolju, ki bo nudil strokovno pomoč socialnim podjetjem ter delovni prostor v obliki coworkinga;
- zagotoviti finančne spodbude za sofinanciranje zagonskih stroškov poslovanja socialnega podjetja;
- razširiti obstoječo garancijsko shemo tudi na socialno podjetništvo;
- oblikovati podporne ukrepe za promocijo izdelkov in storitev socialnega podjetja;
- spodbujati socialno podjetništvo na način, da se pri javnih naročilih izbere socialna podjetja.

Glede na to, da socialna podjetja zasledujejo učinek družbenega vidika, ocenjujemo, da bi bilo treba na državni ravni urediti oprostitev plačila davka na dodano vrednost (DDV) za socialna podjetja vsaj za prvi dve leti poslovanja, saj gre za opravljanje dejavnosti, ki jih ne moremo enačiti s klasičnim podjetništvom in ni njen namen doseganje čim večjega dobička. Na podlagi analize sekundarnih virov ugotavljamo, da bi bilo treba vzpostaviti socialni investicijski sklad, kot je to uredila Belgija. Slednja socialnim podjetjem tudi zagotavlja sredstva za pokritje izgube. Socialna podjetja, ki bi zaposlila nižje kvalificirane delavce, bi morala biti oproščena plačila prispevkov za plače v prvem letu za 100 odstotkov, v drugem letu 75, v tretjem 50 in v četrtem letu za 25 odstotkov. Sedaj je praksa, da podjetja lahko zaposlijo osebo prek javnih del za največ 12 mesecev. V prihodnje bi bilo treba zaposlitev prek javnih del podaljšati, saj socialna podjetja po enem letu poslovanja niso še sposobna ekonomske neodvisnosti. Ravno tako bi bilo treba omiliti pogoj za ohranjanje statusa socialnega podjetja tipa A glede števila zaposlenih v drugem letu poslovanja podjetja, saj je razvoj socialnega podjetja počasnejši kot pri klasičnem podjetništvu.

Ob koncu je treba poudariti, da socialno podjetništvo predstavlja enega od sektorjev v ekonomiji, ki ga je potrebno ustrezno spodbujati, vendar pri tem še vedno ne gre zanemarjati klasičnega podjetništva.

7 SKLEP

Socialno podjetništvo je družbeno podjetništvo, ki krepi družbeno solidarnost, spodbuja sodelovanje ljudi in prostovoljsko delo ter krepi inovativno sposobnost družbe za reševanje socialnih, gospodarskih, okoljskih in drugih problemov. Pomaga prepoznavati in uresničevati nove priložnosti, teži k inovativnim proizvodom in storitvam z namenom doseganja čim večjega družbenega učinka. Mesojedec idr. (2012, 15) menijo, da socialno podjetništvo v turbo kapitalizmu vnaša vrednote in pozitivne družbene spremembe, ki bi lahko pomenile preboj ter izhod iz krize.

V EU socialno podjetništvo predstavlja pomemben element Evropskega gospodarskega modela in pomemben element promocije socialne kohezije. Socialna podjetja se srečujejo s številnimi socialnimi in okoljskimi problemi, delujejo v vseh delih ekonomije in so pomemben vir zaposlovanja.

Socialno gospodarstvo je trenutno eden od najhitreje rastočih sektorjev poslovne dejavnosti v EU in naj bi po nekaterih podatkih zaposlovalo že več kot 11 milijonov ljudi, kar predstavlja 6 odstotkov vseh zaposlenih (Hafner idr. 2013, 11).

Socialno podjetništvo je v evropskih državah različno opredeljeno oziroma definirano, vendar gre v vseh državah za enako dejavnost, ki poteka v različnih pravnih oblikah, kot so zadruga, društva, ustanove, pridobitna in nepridobitna podjetja ter vzajemne družbe (Mesojedec idr. 2012, 17).

Poslanstvo socialnih podjetij je najpogosteje usmerjeno k ponovni integraciji prikrajšanih skupin na trgu dela tako, da jim nudi podporo in določene dobrine. Namen socialnega podjetja ni ustvarjanje dobička, temveč teži k socialnim ciljem. Od klasičnega podjetja se razlikuje predvsem po možnostih iskanja inovativnih in dinamičnih rešitev problemov brezposelnosti. V Evropi so socialna podjetja že našla svoje mesto znotraj lokalnih okolij, kot sredstvo in instrument zaposlovalne politike. V zadnjih letih se je zaradi povečanega deleža brezposelnih v vsem evropskem prostoru ta sektor pričel intenzivneje razvijati (Integra 2009).

Socialna podjetja postajajo vse pomembnejša v lokalnih in regionalnih skupnostih ter omogočajo neposredno sodelovanje državljanov pri odzivanju na različne potrebe, kot so lokalna samooskrba s hrano, energijo in stanovanji, zagon novih delovnih mest z delavskimi zadrugami na pogoriščih propadlih podjetij ter ustvarjanje novih delovnih mest za mlade in starejše brezposelne. Socialna podjetja so vpeta v lokalna okolja, kjer delujejo, in tudi zagotavljajo dostojna in trajna delovna mesta (Moj spletni priročnik 2013, 44).

V Sloveniji sta področji razvoja zaposlitvenih priložnosti v socialnem podjetništvu in razvoj človeškega kapitala pod evropskim povprečjem. Zaskrbljujoč je tudi demografski trend, saj

delež starejšega prebivalstva strmo narašča, posledično narašča povprečna starost prebivalstva. Indeks staranja nas uvršča nad evropskim povprečjem.

Zaposlitvene možnosti na območju Slovenije se izrazito slabšajo. Delodajalci iz leta v leto prijavijo manj potreb po delovni sili. Novih delovnih mest praktično ni, tako da mladim ne preostane drugega, kot da si sami ustvarijo delovno mesto ali gredo delo iskat v tujino. Delovna mesta, ki smo jih izgubili v zadnjih nekaj letih, in s tem naraščajočo brezposelnost ni mogoče reševati samo s spodbudami ter pristopi k spodbujanju inovativnosti in rasti v ekonomskem sektorju. Potreben je preboj tudi na področju socialnega podjetništva. V Sloveniji sektorja socialne ekonomije in socialnega podjetništva močno zaostajata za povprečjem razvitosti EU.

Poznavalci menijo, da sektor socialnega podjetništva v Sloveniji lahko ustvari 50.000 novih delovnih mest. Razvojni potenciali, ki jih predstavljata malo in srednje veliko gospodarstvo, so v večji meri neizkoriščeni. Regije v Sloveniji razpolagajo s potenciali za razvoj socialnega podjetništva na številnih področjih tako v urbanih okoljih kot na podeželju: razvoj socialnega turizma, samooskrba s hrano, socialne storitve in produkti ter storitve, povezane s staranjem prebivalstva, kulturno-umetniške dejavnosti, trajnostna proizvodnja in raba energije, ohranjanje narave, urejanje in varstvo okolja, zagotavljanje socialne vključenosti, spodbujanje zaposlovanja ter poklicnega usposabljanja, podpora pri reorganizaciji in vzpostavljanju delavskih zadrug, amaterski šport ter telesna kultura, katere namen je rekreacija in socializacija itd. Navedeni potenciali nakazujejo priložnosti za zaposlovanje mladih, starejših in drugih ranljivih skupin prebivalstva tako v urbanih središčih kot na podeželju. Na drugi strani pa se z razmahom socialne ekonomije in socialnega podjetništva odpirajo priložnosti za razvoj produktov in storitev, ki bodo prispevali h krepitvi pozitivnih vrednosti, večji družbeni koheziji, zmanjševanju revščine, trajnostnemu razvoju ter višji kakovosti življenja za vse prebivalce.

Slovenija je s sprejetjem Zakona o socialnem podjetništvu sistemsko pristopila k spodbujanju razvoja socialnega podjetništva in zaposlovanja v tem sektorju. Svet za socialno podjetništvo je na podlagi Zakona o socialnem podjetništvu pripravil Strategijo razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016, ki temelji na načrtovanem razvoju socialnega podjetništva za obdobje štirih let.

Strategija, skladno z določili zakona, zajema analizo potreb in smeri možnega razvoja socialnega podjetništva, strateške razvojne cilje ter glavna področja razvoja socialnega podjetništva, vlogo države in njenih institucij ter občin pri izvajanju določene politike in doseganju razvojnih ciljev. Pripravljen je osnutek programa ukrepov 2014–2015 za izvajanje Strategije razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016.

Analiza ukrepov v treh izbranih državah, kot so Belgija, Finska in Francija, je med drugim pokazala, da so navedene države bolj razvite na področju socialnega podjetništva tudi zaradi

vstopa v EU med prvimi članicami. Vstop jim je namreč omogočil črpanje sredstev iz Evropskega socialnega sklada že v dveh predhodnih programskih obdobjih. Slovenija v programskem obdobju 2007–2014 v Operativnem programu ni imela umeščene in finančno načrtovanega področja socialnega podjetništva, zato tudi ni mogla zagotoviti več finančnih sredstev za to področje.

Novo programsko obdobje 2014–2020, za katero se trenutno pripravljajo strateški dokumenti tako na državni kot na regionalni ravni, je priložnost, da umestimo in natančno opredelimo tako potrebe na nacionalni ravni kot tudi potrebe na lokalni in regionalni ravni ter vzpostavimo ustrezno podporno okolje z oblikovanimi ukrepi in podpornimi mehanizmi za spodbujanje socialnega podjetništva v Sloveniji. Kajti s spodbujanjem tega sektorja bomo prispevali k razvoju lokalnega in regionalnega okolja, k ustvarjanju novih delovnih mest v lokalnem okolju, prispevali k znižanju brezposelnosti, trajnostnemu razvoju, boljši kakovosti življenja prebivalcev ter njihovemu zadovoljstvu in občutku pripadnosti lokalnemu okolju.

LITERATURA IN VIRI

- Center ponovne uporabe. 2013. *Kaj je center ponovne uporabe*.
[Http://www.centerponovneuporabe.si/kaj-je-cpu](http://www.centerponovneuporabe.si/kaj-je-cpu) (2. 8. 2014).
- CIRIEC. 2007. *The social economy in the European Union*.
[Http://eesc.europa.eu/resources/docs/eesc-2007-11-en.pdf](http://eesc.europa.eu/resources/docs/eesc-2007-11-en.pdf) (3. 12. 2013).
- CIRIEC. 2012a. *The social economy in the European Union*. [Http://www.ciriec.ulg.ac.be/fr/telechargements/RESEARCH_REPORTS/EESC_-_CIRIEC_Report_2012_def_ENG.pdf](http://www.ciriec.ulg.ac.be/fr/telechargements/RESEARCH_REPORTS/EESC_-_CIRIEC_Report_2012_def_ENG.pdf) (15. 1. 2014).
- CIRIEC. 2012b. *Evropska platforma proti revščini in socialni izključenosti: evropski okvir za socialno in teritorialno kohezijo*. [Http://www.ciriec.ulg.ac.be/fr/telechargements/RESEARCH_REPORTS/EESC_-_CIRIEC_Report_2012_def_ENG.pdf](http://www.ciriec.ulg.ac.be/fr/telechargements/RESEARCH_REPORTS/EESC_-_CIRIEC_Report_2012_def_ENG.pdf) (26. 12. 2013).
- Črnak Meglič, Andreja. 2013. Socialno podjetništvo za razvoj sodobnih družb. *Vita* 20 (79): 3–4.
- Epeka. 2011. *O nas*. [Http://www.epeka.si/index.php/sl/o-nas.html](http://www.epeka.si/index.php/sl/o-nas.html) (30. 7. 2014).
- European Commission. 2013. *Social entrepreneurship and social innovation: chapter 5*.
[Http://www.ec.europa.eu/internal_market/social.../oecd_en.pdf](http://www.ec.europa.eu/internal_market/social.../oecd_en.pdf) (9. 12. 2013).
- Evropska komisija. 2010. *Evropa 2020: strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast*.
[Http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_SL_ACT_part1_v1.pdf](http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_SL_ACT_part1_v1.pdf) (10. 12. 2013).
- Evropska komisija. 2011. *Ustvarjanje ekosistema za spodbujanje socialnih podjetij kot ključnih akterjev socialnega podjetništva in socialnih inovacij*. [Http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0682:FIN:SL:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0682:FIN:SL:PDF) (10. 12. 2013).
- Fundacija Vincenca Drakslerja. 2013. *Socialno podjetništvo*. [Http://www.omamljen.si/OMAMLJEN_SI,,posebne,main.htm](http://www.omamljen.si/OMAMLJEN_SI,,posebne,main.htm) (2. 8. 2014).
- Greblikaite, Jolita. 2012. *Development of social entrepreneurship: challenge for lithuanian researchers*. [Http://dx.doi.org/10.5755/j01.eis.0.6.1498](http://dx.doi.org/10.5755/j01.eis.0.6.1498) (28. 11. 2013).
- Hafner, Ana, Živana Marčeta, Bojan Mevlja, Dane Podmenik in Nejc Tominec. 2013. *Socialno podjetništvo za trajnostni razvoj podeželja Slovenske Istre*. Koper: Središče Rotunda, primorski družbeni center.
- Huysentruyt, Marieke, Sabrina Weymiens in Anna Kint. 2013. *Mapping social enterprises in Belgium*. [Http://www.oksigenlab.eu/sites/default/files/selusi_belgium_report_e.pdf](http://www.oksigenlab.eu/sites/default/files/selusi_belgium_report_e.pdf) (17. 5. 2014).
- Integra – Inštitut za razvoj človeških virov. 2009. *Socialna ekonomija v Sloveniji: osnutek za razpravo*. [Http://www.eu-integra.eu/cms/uploads/media/SOCIALNA_EKONOMIJA_V_SLOVENIJI.pdf](http://www.eu-integra.eu/cms/uploads/media/SOCIALNA_EKONOMIJA_V_SLOVENIJI.pdf) (20. 12. 2013).
- Jazon. 2013. *Jazon d. o. o.* [Http://www.jazon.si/jazon-doo.html](http://www.jazon.si/jazon-doo.html) (23. 4. 2014).
- Jetmar, Marek. 2012. *Overview of attitudes and financial instruments for social economy in NBFSE countries and case studies on selected practise of support*.
[Http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/ekonomiaspoleczna.pl/public/_MRR_Better_Future/BFSE_FI_Product1-Overview_case_studies.pdf](http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/ekonomiaspoleczna.pl/public/_MRR_Better_Future/BFSE_FI_Product1-Overview_case_studies.pdf) (25. 5. 2014).
- Kmetija Brinjevka. 2013. *Predstavitev*. [Http://www.brinjevka.si/predstavitev/](http://www.brinjevka.si/predstavitev/) (19. 7. 2014).

- Knof – socialni inkubator Posavja. 2014. *O Knofu*. [Http://www.knof.si/index.php/2012-10-24-11-30-42](http://www.knof.si/index.php/2012-10-24-11-30-42) (30. 7. 2014).
- Kooperativa Konjice. 2014. *O nas*. [Http://kooperativakonjice.coop/kooperativa-slovenske-konjice](http://kooperativakonjice.coop/kooperativa-slovenske-konjice) (13. 6. 2014).
- Korosec, Rannie L. in Evan M. Berman. 2006. Municipal support for social entrepreneurship. *Public Administration Review* 66 (3): 448–462.
- Kostilainen, Harri in Pekka Pattiniemi. 2013. *Evolution of the social enterprise concept in Finland*. [Http://www.finsern.fi/site/files/1313/6068/8265/5_Harri_Kostilainen_Pekka_Pttiniemi.pdf](http://www.finsern.fi/site/files/1313/6068/8265/5_Harri_Kostilainen_Pekka_Pttiniemi.pdf) (18. 8. 2014).
- Kovač, Zdenka in Franci Klužer. 2010. *Background report on social economy and social entrepreneurship in Slovenia, prepared for OECD*.
- Laville, Jean-Louis. 2013. *France – Social enterprises developing proximity services*. <http://www.ssc.wisc.edu/.../Social%20Economy%20PDFs/THE> (9. 11. 2013).
- Leluc, Anne-Charlotte. 2013. *Social entrepreneurship and other models to secure employment for those most in need*. [Http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=sl&newsId=1904&moreDocuments=yes&tableName=news](http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=sl&newsId=1904&moreDocuments=yes&tableName=news) (9. 11. 2013).
- MDDSZ. 2013a. *Sprejeta strategija socialnega podjetništva*. [Http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/1966/7189/](http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/1966/7189/) (25. 7. 2014).
- MDDSZ. 2013b. *Program ukrepov 2014-2015 za izvajanje strategije razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013-2016*. [Http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/zaposlovanje/Program_ukrepov_2014-2015_za_izvajanje_strategije_razvoja_socialnega_podjetnistva.pdf](http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/zaposlovanje/Program_ukrepov_2014-2015_za_izvajanje_strategije_razvoja_socialnega_podjetnistva.pdf) (16. 8. 2014).
- MDDSZ. 2013c. *Izvajanje zakona o socialnem podjetništvu*. Interno gradivo, MDDSZ.
- MDDSZ. 2014. *Evidenca socialnih podjetij*. [Http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/socialno_podjetnistvo/evidenca_so_p/](http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/socialno_podjetnistvo/evidenca_so_p/) (25. 6. 2014).
- Mesojedec, Tadeja, Primož Šporar, Kristjan Strojan, Tjaša Valentinčič, Franci Bačar, Gregor Sakovič in Tatjana Strojan. 2012. *Socialno podjetništvo*. Ljubljana: Salve.
- Mladinski center Prlekije. 2014. *O mladinskem centru*. [Http://www.mc-prlekije.si/mcp/o_mladinskem_centru.php](http://www.mc-prlekije.si/mcp/o_mladinskem_centru.php) (30. 7. 2014).
- Moj spletni priročnik. 2013. *Izziv in priložnost socialnega podjetništva*. [Http://www.podjetniski-portal.si/o-podjetnistvu/e-publikacije/moj-spletni-prirocnik](http://www.podjetniski-portal.si/o-podjetnistvu/e-publikacije/moj-spletni-prirocnik) (30. 10. 2013).
- Mozaik – društvo za socialno vključenost. 2014. *Kaj je Mozaik*. [Http://www.mozaik-drustvo.si/si/kaj_je_mozaik](http://www.mozaik-drustvo.si/si/kaj_je_mozaik) (17. 8. 2014).
- Nicolaescu, Victor, Sorin Cace, Eleftheria Koumalatson in Simona Stanescu. 2012. Social economy: Comparative analysis in eight member states of the European Union. *Journal of Community Positive Practices* 12 (4): 852–856.
- Novičarski portal sr(e)čno Trbovlje. 2013. *Vabilo društvom in zavodom na ustanovno skupščino zveze socialnih društev in zavodov Zasavja*. [Http://www.srcnotrbovlje.si/vabilo-drustvom-in-zavodom-na-ustanovno-skupscino-zveze-socialnih-drustev-in-zavodov-zasavja/](http://www.srcnotrbovlje.si/vabilo-drustvom-in-zavodom-na-ustanovno-skupscino-zveze-socialnih-drustev-in-zavodov-zasavja/) (30. 7. 2014).
- Pipan, Darja in Gašper Cerar. 2013. *Socialno podjetništvo kot priložnost za razvoj kmetijstva in podeželja*. Ljubljana: Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije.

- Puss, Tiia, Mare Viies in Reet Maldre. 2010. EU–12 Countries in the context of European social model types. *The International Business & Economics Research Journal* 9 (12): 37–48.
- Skupnost občin Slovenije. 2014. *Spodbujanje socialnega podjetništva*. [Http://www.skupnostobcin.si/fileadmin/sos/datoteke/pdf/vprasanja_obcin/ODG-spodbujanje_socialnih_podjetij.pdf](http://www.skupnostobcin.si/fileadmin/sos/datoteke/pdf/vprasanja_obcin/ODG-spodbujanje_socialnih_podjetij.pdf) (30. 5. 2014).
- Slapnik, Tadej. 2014. *Osnove in zakonodajni okvir postavljanja in delovanja socialnih podjetij ter pogled naokoli Slovenija/Evropa*. Interno gradivo, Slovenski forum socialnega podjetništva.
- Slokva. 2014. *O nas*. [Http://slokva.si/o-nas#](http://slokva.si/o-nas#) (30. 7. 2014).
- Slovenski podjetniški sklad. 2014. *Podpora klasičnim podjetjem*. [Http://www.podjetniskisklad.si/81/2014/p1-b-2014---garancije-sklada-za-bancne-kredite-s-subvencijo-obrestne-mere.html](http://www.podjetniskisklad.si/81/2014/p1-b-2014---garancije-sklada-za-bancne-kredite-s-subvencijo-obrestne-mere.html) (18. 5. 2014).
- Smith-Hunter, Andrea. 2008. Toward a multidimensional model of social entrepreneurship: definitions, clarifications and theoretical perspectives. *Journal of Business and Economics Research* 6 (6): 93–112.
- Socialni inkubator. 2014. *Kaj je socialno podjetništvo?* [Http://www.socialni-inkubator.si/index.php/socialno-podjetnistvo](http://www.socialni-inkubator.si/index.php/socialno-podjetnistvo) (13. 3. 2014).
- Spear, Roger in Giulia Galera. 2010. *Izboljšanje socialne vključenosti na lokalni ravni preko socialne ekonomije: poročilo za Slovenijo* [Http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/seminar_soc_podjet_oecd_porocilo.pdf](http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/seminar_soc_podjet_oecd_porocilo.pdf) (16. 8. 2014).
- SURS. 2014. *Aktivno prebivalstvo (po anketi o delovni sili), Slovenija, 2013 – končni podatki*. [Http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6164](http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6164) (10. 4. 2014).
- Terjesen, Siri, Jan Lepoutre, Rachida Justo in Niels Jusma. 2009. *Global entrepreneurship monitor report on social entrepreneurship*. [Http://www.gemconsortium.org/assets/uploads/1349344229GEM_2009_Social_Entrepreneurship_Report.pdf](http://www.gemconsortium.org/assets/uploads/1349344229GEM_2009_Social_Entrepreneurship_Report.pdf) (20. 2. 2014).
- Terjesen, Siri, Jan Lepoutre, Rachida Justo in Niels Jusma. 2011. *Global entrepreneurship monitor report on social entrepreneurship*. [Http://gemconsortium.org/docs/download/376](http://gemconsortium.org/docs/download/376) (20. 2. 2014).
- Thompson, John L. 2002. The world of the social entrepreneur. *International Journal of Public Sector Management* 15 (5): 412–431.
- Toš, Vida. 2014. *Zadruga Biža: združeni so močnejši*. [Http://www.pomurje.si/aktualno/pomurje/zadruga-biza-zdruzeni-so-mocnejši/](http://www.pomurje.si/aktualno/pomurje/zadruga-biza-zdruzeni-so-mocnejši/) (21. 8. 2014).
- Unija inovacij. 2010. *COM (2010) 546 konč*. [Http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:132:0039:01:sl:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:132:0039:01:sl:HTML) (18. 12. 2013).
- Vahčič, Aleš. 2000. *Stanje podjetništva v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Vidmar, Jasmina. 2014. *Vloga lokalnih skupnosti pri spodbujanju razvoja socialnega podjetništva*. Interno gradivo, Skupnost občin Slovenije.
- Zavod Korak naprej Murska Sobota. 2012. *O zavodu*. [Http://www.zavodkoraknaprej.si/](http://www.zavodkoraknaprej.si/) (30. 7. 2014).
- Zavod KŠTM Trbovlje, socialno podjetje. 2014. *O nas*. [Http://www.kstm-trbovlje.si/o-nas-2/](http://www.kstm-trbovlje.si/o-nas-2/) (30. 7. 2014).

- Zavod PEC - Pomurski ekološki center Murska Sobota. 2014. *Za organizacije*.
[Http://www.prostovoljstvo.org/index.php?t=itemOrganization&uid=6671](http://www.prostovoljstvo.org/index.php?t=itemOrganization&uid=6671) (30. 7. 2014).
- Zavod Varen sem. 2014. *O zavodu*. [Http://www.varenssem.si/?ids=O_zavodu](http://www.varenssem.si/?ids=O_zavodu) (30. 7. 2014).
- Zidar, Romana. 2012. *Kako razvito je socialno podjetništvo v drugih državah?*
[Http://www.rtv slo.si/files/Slovenija/socpod_tujina_1_.doc](http://www.rtv slo.si/files/Slovenija/socpod_tujina_1_.doc) (25. 3. 2014).
- ZRSZ. 2010. *Javna dela 2014*. [Http://www.ess.gov.si/delodajalci/financne_spodbude/razpisi/razpisi?aid=729](http://www.ess.gov.si/delodajalci/financne_spodbude/razpisi/razpisi?aid=729) (25. 3. 2014).

PRAVNI VIRI

- Akt o enotnem trgu. 2011. *Dvanajst pobud za okrepitev rasti in zaupanja*. [Http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0206&from=SL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0206&from=SL) (15. 1. 2014).
- Pravilnik o spremljanju poslovanja socialnih podjetij. *Uradni list RS*, št. 35/13.
- Računovodski standardi. *Uradni list RS*, št. 2/12.
- Uredba o določitvi dejavnosti socialnega podjetništva. *Uradni list RS*, št. 54/12.
- Zakon o društvih. *Uradni list RS*, št. 64/11.
- Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS*, št. 65/09.
- Zakon o socialnem podjetništvu (ZSocP). *Uradni list RS*, št. 20/11.
- Zakon o ustanovah. *Uradni list RS*, št. 70/05, 91/05.
- Zakon o zadrugah. *Uradni list RS*, št. 97/09.
- Zakon o zavodih. *Uradni list RS*, št. 12/91.

PRILOGA

Priloga 1   Anketni vprašalnik

Anketni vprašalnik

Sem Dolores Kovšca, zaposlena na Območni razvojni agenciji Krasa in Brkinov v Sežani, kot svetovalka za podjetništvo. V okviru podiplomskega študija na Univerzi na Primorskem, Fakulteti za management, pripravljam magistrsko nalogo z naslovom »Spodbujanje socialnega podjetništva na regionalni in lokalni ravni«. Želim, da naloga postane čim bolj uporabna in prispeva k pospeševanju socialnega podjetništva na regionalni ter lokalni ravni, zato bi želela pridobiti vaša mnenja in izkušnje, ki jih imate kot socialno podjetje.

Verjamem, da bom z vašo pomočjo pridobila pomembne in koristne informacije. Naj vas posebej opozorim, da bom rezultate uporabila izključno za obdelavo podatkov, ki se bodo nahajali v moji nalogi.

Najlepše se vam zahvaljujem za Vaš čas, ki si ga boste vzeli za izpolnitev vprašalnika ter za vse pomembne informacije, ki jih boste s tem prispevali in doprinesli k moji nalogi.

Lepo pozdravljeni!

1. Prosimo, izpolnite osnovne podatke o podjetju.

Status (označi):	<ul style="list-style-type: none"> • gospodarska družba • zadruga • zavod • društvo • drugo: _____
Tip socialnega podjetja (označi):	<ul style="list-style-type: none"> • tip A • tip B
Status socialnega podjetja je pridobljen na podlagi (označi):	<ul style="list-style-type: none"> • novoustanovljenega podjetja • preoblikovanja podjetja
Glavna dejavnost podjetja (po SKD-klasifikaciji):	
Starost podjetja označi:	<ul style="list-style-type: none"> • 0-3 leta • nad 3 leta
Število zaposlenih v podjetju ob ustanovitvi socialnega podjetja	
Število zaposlenih na dan 31.12.2013	
Letna povprečna rast prodaje	

2. Na kratko opišite dejavnost vašega podjetja. Kaj je vaše poslanstvo in vizija?

3. Zakaj ste se odločili za ustanovitev socialnega podjetja? Prosim obkrožite. Možnih je več odgovorov.

- a.) kot rezultat zaključka projekta sofinanciranega iz Evropskega socialnega sklada
- b.) možnost pridobitve subvencije za spodbujanje socialnega podjetništva
- c.) zaradi načel, ki jih zasleduje socialno podjetništvo
- d.) ker želimo prispevati k družbenemu razvoju lokalnega okolja
- e.) drugo: _____

4. Ali ste pri ustanovitvi socialnega podjetja imeli težave? Prosim, obkrožite.

- DA

- NE

5. V kolikor ste pri prejšnjem vprašanju odgovorili z DA, prosim navedite težave, ki ste jih imeli pri ustanovitvi socialnega podjetja.

6. Menite, da ste dovolj seznanjeni z ukrepi, ki so na voljo za spodbujanje socialnega podjetništva? Prosim obkrožite.

- DA

- NE

7. V kolikor ste pri prejšnjem vprašanju odgovoril z NE, prosim navedite institucije, ki bi po vašem mnenju morale nuditi informiranje o ukrepih za spodbujanje socialnega podjetništva.

8. Ali ste kot socialno podjetje v času vašega obstoja prejeli evropska ali državna sredstva? Če da, prosim navedite, za kakšen namen ste pridobili sredstva (nakup opreme, človeški viri, itd.) ter iz katerega ukrepa ste prejeli sredstva.

9. Ali ste zadovoljni z aktualnimi ukrepi za spodbujanje socialnega podjetništva na regionalni in lokalni ravni?

- DA

- NE

10. V kolikor ste pri prejšnjem vprašanju odgovoril z NE, prosim napišite kakšne spremembe bi predlagali v zvezi z aktualnimi ukrepi.

11. Ali se kot socialno podjetje povezujete z drugimi socialnimi podjetij iz držav Evropske unije? (npr. skupno izvajanje projektov, udeležba na mednarodnih srečanjih, seminarjih, izobraževanjih ipd.) Prosim obkrožite.

- DA

- NE

Priloga 1

12. V kolikor ste pri prejšnjem vprašanju odgovoril z DA, prosim navedite iz katerih držav prihajajo podjetja s katerimi se povezujete in kaj se vam zdi pozitivno pri njih. Mogoče se vam zdi zanimiv kakšen njihov ukrep za spodbujanje socialnega podjetništva, ki bi ga bilo potrebno umestiti tudi v naše okolje.

13. Menite, da ima vaša lokalna skupnost posluh za razvoj socialnega podjetništva?

- DA

- NE

14. Če da, prosim opišite, na kakšen način vaša lokalna skupnost spodbuja socialno podjetništvo.

15. Prosimo, navedite predlagane ukrepe, ki bi bili po vašem mnenju koristni za socialna podjetja in spodbujanje socialnega podjetništva tako na nacionalni kot tudi lokalni ravni.